

รายงานการวิจัยเรื่อง
รูปแบบการจัดการศึกษาและการเผยแผ่ศาสนาของวัดในพระพุทธศาสนา

ประเภทการวัดการศึกษาและการเผยแผ่ศาสนา : กรณีศึกษา

วัดชนบทาราม

เขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

รายงานการวิจัยเรื่องรูปแบบการจัดการศึกษาและการเผยแผ่ศาสนาของวัดในพระพุทธศาสนา
ประเภทการวัดการศึกษาและการเผยแผ่ศาสนาของวัดในพระพุทธศาสนา

ใช้ระบบจัดพิมพ์

เขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร

รายงานการวิจัย

เรื่อง รูปแบบการจัดการศึกษาและการเผยแผ่ศาสนาธรรม
ของวัดโบพระพุทธรศาสนา

ประเภทการจัดการศึกษาและการเผยแผ่ศาสนาธรรม : กรณีศึกษา

วัตองการาม

เขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร

โดย

พระราชปัญญาภุมนี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิภาดา อังสุมาลิน

ดร.ปกรณ สิมห์สุริยา

เสนอ

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ

คำนำ

"วัด" คือแหล่งการเรียนรู้สำคัญที่มีรูปแบบแนวทางการจัดการศึกษา การเผยแพร่ศาสนธรรม และยุทธศาสตร์การบูรณาการศาสนากับการจัดการศึกษาในทุกระบบ ทั้งการศึกษาในระบบการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยได้อย่างหลากหลาย นอกจากนี้ วัดยังเป็น ศูนย์รวมของการอนุรักษ์ สืบสาน พัฒนาวัฒนธรรมท้องถิ่นและศิลปะ วิทยาการทุกแขนง

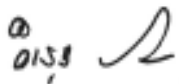
รูปแบบการจัดการศึกษาและการเผยแพร่ศาสนธรรมของวัด ในพระพุทธศาสนา : กรณีศึกษาวัดอนงคาราม เขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร เป็นส่วนหนึ่งของโครงการ นำร่องการจัดการศึกษา และการเผยแพร่ศาสนธรรมของวัดในพระพุทธศาสนา จำนวน ๖๐ วัด ซึ่งสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ จัดทำขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการศึกษา การเผยแพร่ ศาสนธรรม การเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมของวัด เพื่อนำข้อมูล เหล่านี้เสนอเป็นนโยบายการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมของวัด รวมทั้งเผยแพร่ยุทธศาสตร์และกระบวนการดำเนินงานในอันที่จะเอื้อ ประโยชน์แก่วัดต่างๆ ได้พิจารณานำไปปฏิบัติให้สอดคล้องตามความ มุ่งหมายและแนวทางการจัดการศึกษาของพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๕ ต่อไป

การวิจัยครั้งนี้สำเร็จได้ด้วยดี ด้วยความอนุเคราะห์จากท่าน เจ้าอาวาส ที่กรุณาอนุญาตให้สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

๒๕๕๔.๓๖๖ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
ส ๖๕๑ ร รายงานการวิจัย เรื่อง รูปแบบการจัดการศึกษาและการเผยแพร่ ศาสนธรรม : ศึกษาเฉพาะกรณี วัดอนงคาราม เขตคลองสาน กรุงเทพฯ. สกศ., กรุงเทพฯ : ๒๕๕๔. ๑๕๔ หน้า ISBN : 974-559-779-1
๑. วัด- การบริหาร ๒. การศึกษา-พระพุทธศาสนา ๓. ชื่อเรื่อง

รายงานการวิจัย เรื่อง รูปแบบการจัดการศึกษาและการเผยแพร่ ศาสนธรรม : ศึกษาเฉพาะกรณีวัดอนงคาราม เขตคลองสาน กรุงเทพฯ
สิ่งพิมพ์ สกศ. อันดับที่ ๖๘/๒๕๕๔
พิมพ์ครั้งที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๕๔
จำนวนพิมพ์ ๑,๐๐๐ เล่ม
ISBN 974-559-779-1
จัดพิมพ์และเผยแพร่ โครงการนำร่องการจัดการศึกษาและการเผยแพร่ ศาสนธรรมของวัดในพระพุทธศาสนา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ถนนสุขุมวิท เขตดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐ โทร. (๐๒) ๖๖๘-๗๑๒๓ ต่อ ๒๕๑๘, ๒๕๑๙ โทรสาร (๐๒) ๒๕๓-๑๑๒๙ เว็บไซต์ <http://www.onec.go.th>
พิมพ์ที่ ห้างหุ้นส่วนจำกัด ภาพพิมพ์ ๒๕๖ ซอยสุขุมวิท ๑๖ แขวงบางยี่ขัน เขตบางพลัด กรุงเทพฯ ๑๐๗๐๐ โทร. ๐-๒๕๓๓๓-๐๐๒๖-๗ โทรสาร ๐-๒๕๓๓๓-๘๕๘๗

ทำการวิจัย และกรุณาให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์แก่นักวิจัย รวมทั้งพระเถรานุเถระ ผู้ทรงคุณวุฒิที่กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำตลอดระยะเวลาการดำเนินงานวิจัยดังกล่าว จึงขอขอบพระคุณท่านเจ้าอาวาสพระเถรานุเถระ ทุกรูป รวมทั้งขอขอบคุณนักวิจัยมา ณ ที่นี้ และหวังเป็นอย่างยิ่งว่า เอกสารการวิจัยฉบับนี้ จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพระพุทธศาสนากับการศึกษาของชาติ รวมทั้งเปิดโอกาสให้วัดอื่นๆ นำไปเป็นกรณีศึกษา และประยุกต์ปฏิบัติให้สอดคล้องกับบริบทของวัดต่อไป

(นายอำรุง จันทวานิช)
เลขาธิการสภาการศึกษา

กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้วิจัยขอกราบนมัสการขอพระคุณพระราชาสุธี (ยิ้ม ภาทรธมฺโม) เจ้าอาวาส วัดอนงคาราม พระปริยัติกิจโกศล (ขิม อิศฺสร-ธมฺโม) ผู้ช่วยเจ้าอาวาสและผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ พระมหาสถาพร ไสภณปญฺโญ และ พระมหาสากล ดิग्ฆปญฺโญ พระผู้ช่วยนักวิจัย รวมทั้งพระภิกษุสามเณรของวัดอนงคารามทุกรูปที่ให้ความอนุเคราะห์ต่างๆ จนทำให้การวิจัยสำเร็จ ลุล่วงด้วยดี

ขอขอบคุณสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาที่ริเริ่มโครงการ และให้ทุนสนับสนุนการวิจัย รวมทั้งข้าราชการจากสำนักงานฯ คุณพิณสุดา สิริธรรังศรี คุณพิศมัย แผงนุเคราะห์ และคุณสอาดลักษณ์ จงคล้ายกลาง ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำและติดต่อประสานงานเป็นอย่างดีตลอดมา

ขอขอบคุณคณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ที่อำนวยความสะดวกในการทำวิจัย ขอขอบคุณคณาจารย์ผู้ร่วมทำวิจัยวัดอื่นๆ ที่เป็นกำลังใจซึ่งกันและกันทำให้การวิจัยดำเนินมาจนบรรลุผลสำเร็จ และสุดท้ายนี้ขอขอบคุณ คุณกิงกนก เพชรสังข์ ที่กรุณาช่วยเหลือในการพิมพ์ต้นฉบับ

วิภาดา อังสุมาลิน

ปกรณ สິงห์สุริยา

ภาควิชามนุษยศาสตร์

คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหิดล

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

งานวิจัยเรื่อง "รูปแบบการจัดการศึกษาและการเผยแผ่ศาสนาธรรมของวัดอนงคาราม เขตคลองสาน" เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการวิจัยเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วม มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบริบททั่วไปของวัด สภาพการจัดการศึกษาและการเผยแผ่ศาสนาธรรมของวัด สภาพการบริหารการศึกษาของวัด และเพื่อวิเคราะห์รูปแบบการจัดการศึกษาด้านที่โดดเด่นของวัด รวมถึงเพื่อส่งเสริมให้วัดจัดทำโครงการเพื่อสนับสนุนการศึกษาอย่างน้อย ๑ โครงการ ผลการศึกษามีดังนี้

๑. บริบททั่วไปของวัด

วัดอนงคารามเป็นพระอารามหลวงชั้นโท ชนิดวรวิหาร เป็นที่รู้จักกันดีในนามของ "วัดสมเด็จพระเจ้า" และมีชื่อเสียงดีในด้านการศึกษา มาช้านาน เนื่องจากเจ้าอาวาสรูปที่ ๖ ของวัด คือ สมเด็จพระพุฒาจารย์ (นวม พุทธสมมหาเถร) เป็นผู้มึบบาทสำคัญมากด้านการศึกษา เช่น เป็นผู้ก่อตั้งวิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา และ โรงเรียนศึกษานารี นอกจากนี้สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีก็ยังทรงเป็นศิษย์เก่าของโรงเรียนแห่งนี้และทรงเคารพนับถือสมเด็จพระพุฒาจารย์เป็นอย่างสูง ภายในวัดประกอบด้วยพระอุโบสถ พระวิหาร และศาลาการเปรียญอันเก่าแก่ นอกจากนี้ยังมีรอยพระพุทธบาทจำลอง พระพุทธ-จุลนาถ พระพุทธมิ่งคโธ และพระแก้ววัดอนงคาราม ปัจจุบันมีหอสมุดประชาชนอนงคาราม และอาคารเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรมเฉลิม-

พระเกียรติ ส.ว. และเป็นที่ตั้งของสำนักงานบริหารการศึกษาศาสนาพุทธศาสนาวันอาทิตย์แห่งประเทศไทย

๒. สภาพการจัดการศึกษาของวัดและการเผยแผ่ศาสนาธรรมของวัด

วัดอนงคารามจัดการศึกษาทั้งด้านศาสนศึกษาและด้านศึกษาสงเคราะห์ ด้านศาสนศึกษาประกอบด้วยการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรม และแผนกบาลี นอกจากนี้ยังมีการอบรมพระนวกะที่เพิ่งเข้ามาจำพรรษาอีกด้วย การศึกษาสงเคราะห์ประกอบด้วยศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์และศูนย์ธรรมศึกษาพิเศษในโรงเรียน รวมถึงโรงเรียนเอกชนของวัด ได้แก่ โรงเรียน สตรีวุฒิมิศึกษา และยังมีหอสมุดวัดอนงคารามเป็นแหล่งการเรียนรู้ตามอัธยาศัยสำหรับประชาชนทั่วไป วัดอนงคารามมีกิจกรรมการเผยแผ่ศาสนาธรรมตามโอกาสและวันสำคัญต่างๆ ทางศาสนาตลอดทั้งปี เช่น งานอัฐมีบูชา งานวันอาสาฬหบูชา งานถวายผ้าอาบน้ำฝน งานวันวิสาขบูชา งานเทศน์มหาชาติ นอกจากนี้ ยังมีกิจกรรมซึ่งเป็นที่รู้จักกันดี ได้แก่ การประกวดสวดมนต์หมู่สรรเสริญพระรัตนตรัยทำนองสรภัญญะ อันเป็นกิจกรรมหลักและสำคัญในงานสัปดาห์ส่งเสริมพระพุทธศาสนาวันวิสาขบูชาของทุกปี

๓. สภาพการบริหารการศึกษาของวัด

การจัดการศึกษามีการกระจายอำนาจความรับผิดชอบจากเจ้าอาวาสไปยังพระเถระผู้มีประสบการณ์และความชำนาญในการศึกษาด้านนั้นๆ นอกจากนี้ นอกจากการบริหารจากพระเถระในวัดและฆราวาสทั่วไปแล้ว การดำเนินการของวัดยังได้รับการสนับสนุนจาก

กองทุนต่างๆ ของวัด เช่น ทุนกุศลนิธิ ทุนศึกษานิธิ รวมถึงสมาคมศิษย์ของนงคารามในพระบรมราชูปถัมภ์ ในส่วนของโรงเรียนเอกชนนั้นได้รับการสนับสนุนจากมูลนิธิ "แกม-สร้อย ชอบฝึก"

๔. การวิเคราะห์รูปแบบการจัดการศึกษาด้านที่โดดเด่นของวัด

การจัดการศึกษาด้านการศึกษาสงเคราะห์นับเป็นความโดดเด่นของวัด นอกจากทางวัดจะดำเนินการด้านศูนย์ศึกษาพระพุทธรูปศาสนาวันอาทิตย์แล้ว ยังมีการริเริ่มจัดธรรมศึกษาเชิงรุกไปยังโรงเรียนต่างๆ รอบวัดในรูปแบบศูนย์ธรรมศึกษาพิเศษในโรงเรียนอีกด้วย การวิเคราะห์รูปแบบการจัดการศึกษาสงเคราะห์ของวัดนงคาราม แสดงให้เห็นว่าการดำเนินงานมีจุดรวมอยู่ที่คณะผู้บริหาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้อำนวยการและเลขานุการศูนย์ฯ ซึ่งจะเป็นผู้ดูแลทั้งในเรื่องการจัดการศึกษา การจัดเตรียมบุคลากร และการจัดหางบประมาณในรูปแบบทุนศึกษานิธิหรือเงินบริจาค คณะผู้บริหารมีลักษณะที่สำคัญประการหนึ่งคือความยึดมั่นในอุดมการณ์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามแนวทางการสั่งสอนธรรมศึกษา อีกทั้งยังมีความผูกพันด้านประวัติศาสตร์กับการดำเนินงานศูนย์พระพุทธรูปศาสนาวันอาทิตย์ นอกจากนี้ ยังได้รับการสนับสนุนให้มีอิสระในการดำเนินงานจากฝ่ายบริหารวัด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เจ้าอาวาส ในการจัดการศึกษามีการดึงผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วม ซึ่งนอกจากผู้ปกครองจะให้ความร่วมมือกับศูนย์ในการดูแลนักเรียนแล้ว ยังช่วยบริจาคทรัพย์ และในส่วนของศิษย์ที่สำเร็จการศึกษาไปแล้ว ก็อาจกลับมาช่วยดำเนินงานของวัดในรูปแบบของการบริจาคทรัพย์ หรือเป็นบุคลากรช่วยสอนอีกด้วย

๕. การส่งเสริมให้วัดจัดทำโครงการเพื่อสนับสนุนการศึกษา

การศึกษาพบว่าปัญหาหนึ่งที่ศูนย์ศึกษาพระพุทธรูปศาสนาวันอาทิตย์เผชิญอยู่คือปัญหาเกี่ยวกับทักษะการสอนของบุคลากร ดังนั้นจึงได้จัดโครงการเพื่อเสริมสร้างทักษะดังกล่าว นั่นคือ โครงการอบรมพัฒนาบุคลากรครูผู้สอนพระพุทธรูปศาสนา ซึ่งผลการอบรมโดยรวมเป็นที่พึงพอใจแก่ผู้เข้าร่วม

๖. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงการปฏิบัติและเชิงนโยบายมีดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะเชิงการปฏิบัติ

๑. ควรสนับสนุนให้ผู้บริหารวัดจัดหาสื่อและเทคโนโลยีการเรียนการสอนที่ทันสมัยมากยิ่งขึ้น

๒. ควรส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรเพื่อเสริมทักษะการสอน

๓. ควรมีมาตรการสร้างขวัญกำลังใจแก่พระบุคลากรเพื่อจูงใจให้มีการอาสาเข้ามาช่วยรับผิดชอบ และเพื่อจูงใจให้ผู้ที่ร่วมงานอยู่ปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง

๔. ควรปรับปรุงหลักสูตรพระพุทธรูปศาสนาวันอาทิตย์ โดยเสริมวิชาที่น่าสนใจให้สอดคล้องกับยุคสมัยและวัยของผู้เรียน

๕. ควรประสานงานกับทางโรงเรียนเพื่อขอความร่วมมือส่งเสริมให้เด็กมาเรียนอย่างสม่ำเสมอ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรเข้ามาช่วยเหลือเพื่อสนับสนุนในด้านงบประมาณ โดยเฉพาะเรื่องสวัสดิการค่าตอบแทน

ของผู้สอน เรื่องการจัดหาอุปกรณ์เทคโนโลยีทางการศึกษาที่ทันสมัย เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการเรียนการสอน อีกทั้งควรช่วยส่งเสริม ประชาสัมพันธ์การเรียนในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์เพื่อให้ คนตระหนักเห็นความสำคัญและประโยชน์ และควรผนวกการเรียนใน ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์เข้าเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาใน ระบบ

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	
บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	ก
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ความเป็นมาของการวิจัย	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์	๒
๑.๓ ขอบเขตของการวิจัย	๒
๑.๓.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา	๒
๑.๓.๒ วิธีดำเนินการวิจัย	๓
๑.๔ นิยามศัพท์	๔
๑.๕ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	๖
บทที่ ๒ วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	๗
๒.๑ การจัดการศึกษาตามรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติต่างๆ	๗
๒.๑.๑ เนื้อหาเกี่ยวกับการจัดการศึกษาในรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติต่างๆ	๘
๒.๑.๒ การจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด	๑๒
๒.๒ การบริหารการศึกษา	๑๔
๒.๓ การจัดการศึกษาของวัดและปัญหา	๑๗
๒.๓.๑ การจัดการศึกษาเพื่อพระสงฆ์ (ศาสนศึกษา) และปัญหา	๑๘

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
๒.๓.๒ การจัดการศึกษาเพื่อฆราวาส (การศึกษาสงเคราะห์) และปัญหา	๒๕
บทที่ ๓ สภาพการจัดการศึกษาและการเผยแผ่ ศาสนธรรมของวัดอนงคาราม	๒๘
๓.๑. ข้อมูลเกี่ยวกับวัด	๒๘
๓.๑.๑ ประวัติและสภาพของวัด	๒๘
๓.๑.๒ การบริหารวัด	๓๖
๓.๒ การจัดการศึกษา	๔๗
๓.๒.๑ ด้านศาสนศึกษา	๔๗
๓.๒.๒ ด้านการศึกษาสงเคราะห์	๖๓
๓.๓ การเผยแผ่ศาสนธรรม	๘๕
บทที่ ๔ รูปแบบการจัดการศึกษา	๘๘
๔.๑ ความโดดเด่นของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนา วันอาทิตย์	๘๘
๔.๒ ปัจจัยที่เกื้อหนุนให้เกิดความโดดเด่น	๘๙
๔.๒.๑ ด้านโครงสร้างการทำงาน	๘๙
๔.๒.๒ ด้านระบบการทำงาน	๙๐
๔.๒.๓. ด้านบุคลากร	๙๑
๔.๒.๔ ด้านงบประมาณ	๙๒
๔.๒.๕ ด้านความสัมพันธ์กับชุมชน	๙๒
๔.๓ การวิเคราะห์ SWOT	๙๓
๔.๓.๑ สภาพแวดล้อมภายในองค์กร	๙๔

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
๔.๓.๒ การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม ภายนอกองค์กร	๙๙
๔.๔ โครงการสนับสนุนส่งเสริมกิจกรรม ทางการศึกษาของวัด	๑๐๑
๔.๕ รูปแบบการบริหารจัดการศึกษาสงเคราะห์	๑๐๓
บทที่ ๕ สรุปและเสนอแนะ	๑๐๕
๕.๑ สรุป	๑๐๕
๕.๑.๑ บริบททั่วไปของวัด	๑๐๕
๕.๑.๒ สภาพการจัดการศึกษา และการเผยแผ่ศาสนธรรม	๑๐๖
๕.๑.๓ สภาพการบริหารการศึกษา	๑๐๗
๕.๑.๔ โครงการเพื่อสนับสนุนการศึกษา และการเผยแผ่ศาสนธรรม	๑๐๘
๕.๒ ข้อเสนอแนะ	๑๐๘
๕.๒.๑ ข้อเสนอแนะเชิงการปฏิบัติ	๑๐๘
๕.๒.๒ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	๑๐๙
บรรณานุกรม	๑๑๐
ภาคผนวก ก	๑๑๓
ภาคผนวก ข	๑๑๕
ภาคผนวก ค	๑๑๙
ภาคผนวก ง	๑๒๒
ภาคผนวก จ	๑๒๗

บทที่ ๑

บทนำ

๖๐ ๖๑ ๖๒ ๖๓ ๖๔

๑.๑. ความเป็นมาของการวิจัย

ถ้าพิจารณาถึงความหมายของ "การศึกษา" ในแนวกว้าง จะเห็นว่าการจัดการศึกษาและการเผยแผ่ศาสนธรรมโดยสถาบันทางศาสนา เป็นรูปแบบหนึ่งของการให้การศึกษาแก่ประชาชนและเยาวชนทั่วไป ซึ่งอาจจะเน้นเฉพาะด้านจริยศึกษา หรืออาจจะจัดการศึกษาสายสามัญควบคู่กันไปด้วยก็ได้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ* จึงมีโครงการสนับสนุนการวิจัยเฉพาะกรณีวัดที่สมควรเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติภารกิจด้านการจัดการศึกษาและการเผยแผ่ศาสนธรรม วัดอนงคาราม เขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร เป็นวัดหนึ่งที่ได้รับการคัดเลือกสำหรับการวิจัยในโครงการนี้ เพราะเป็นวัดที่มีชื่อเสียงในการจัดการศึกษาอบรมพุทธศาสนิกชนจำนวนมากให้เป็นคนดีของสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การจัดการศึกษาสงเคราะห์ด้านศูนย์ศึกษาพระ-

* สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้ปรับเปลี่ยนเป็น สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ๒๕๔๖ และกฎหมายแบ่งส่วนราชการ กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ๒๕๔๖

พุทธศาสนาวินัย และได้มีการดำเนินงานมาอย่างต่อเนื่องสมควรเป็นแบบอย่างสำหรับวัดอื่น ๆ ต่อไป

๑.๒ วัตถุประสงค์

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาบริบททั่วไปของวัดอนงคาราม เขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร

๑.๒.๒ เพื่อศึกษาสภาพการจัดการศึกษาของวัดอนงคาราม เขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร

๑.๒.๓ เพื่อศึกษาสภาพการเผยแพร่ศาสนธรรมของวัดอนงคาราม เขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร

๑.๒.๔ เพื่อศึกษาสภาพการบริหารการศึกษาของวัดอนงคาราม เขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร

๑.๒.๕ เพื่อนำเสนอแผนภูมิและรูปแบบการจัดการศึกษาและการเผยแพร่ศาสนธรรมของวัดอนงคาราม เขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร

๑.๒.๖ เพื่อส่งเสริมให้วัดอนงคาราม เขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร จัดทำโครงการเพื่อสนับสนุนการศึกษาและการเผยแพร่ศาสนธรรม อย่างน้อย ๑ โครงการ

๑.๓ ขอบเขตของการวิจัย

๑.๓.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

- บริบทของวัดอนงคาราม เขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร โดยครอบคลุมถึงสภาพทั่วไปทางภูมิศาสตร์ สภาพเศรษฐกิจ ความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับชุมชน ประวัติวัดและเจ้าอาวาส และความเป็น

อยู่ของพระภิกษุและสามเณรในวัด

- สภาพการจัดการศึกษาของวัดอนงคาราม เขตคลองสาน กรุงเทพมหานครระหว่าง พ.ศ. ๒๕๔๓-๒๕๔๕ ในด้านหลักสูตร ปริญญาตรี ด้านการเรียนการสอน และด้านการบริหารหลักสูตรและการสอน

- สภาพการเผยแพร่ศาสนธรรมของวัดอนงคาราม เขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร ระหว่าง พ.ศ. ๒๕๔๓ - ๒๕๔๕

- สภาพการบริหารการศึกษาของวัดอนงคาราม เขตคลองสาน กรุงเทพมหานครประกอบด้วย การวางแผนการจัดองค์การ การวัดและพัฒนาศักยภาพ การควบคุมกำกับและติดตามประเมินผล และภาวะผู้นำของเจ้าอาวาส

- การส่งเสริมให้วัดอนงคาราม เขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร จัดทำโครงการเพื่อสนับสนุนการศึกษาและการเผยแพร่ศาสนธรรมในช่วงเดือนพฤษภาคม - สิงหาคม ๒๕๔๖

๑.๓.๒ วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยมีวิธีการศึกษาดังนี้

● การวิจัยเอกสาร

ศึกษารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๔๐ พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ ในประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาและการเผยแพร่ศาสนธรรมของวัด รวม

ถึงเอกสารต่างๆ เกี่ยวกับประวัติ การจัดการศึกษาและการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของวัด

● การวิจัยภาคสนาม

- การสัมภาษณ์เชิงลึก เป็นการสัมภาษณ์แบบเปิดและไม่ชี้แนะ (non - directed interview) โดยสัมภาษณ์เจ้าอาวาสและพระภิกษุที่มีส่วนเกี่ยวข้อง
- การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่วัดจัดขึ้นเพื่อการเผยแผ่ศาสนธรรม

๑.๔ นิยามศัพท์

● การจัดการศึกษาของวัด หมายถึง การจัดการศึกษาของวัด ๒ รูปแบบ คือ การจัดการศึกษาของวัดให้แก่พระภิกษุ สามเณร เรียก การศาสนศึกษาหรือการศึกษาพระปริยัติธรรม และการจัดการศึกษาสงเคราะห์แก่เยาวชนและประชาชนทั่วไป ทั้งนี้อาจจัดในวัด โรงเรียนสังกัดวัด หรือส่งพระภิกษุบุคลากรไปสอนยังสถานศึกษา สำนักเรียน หรือหน่วยงานอื่น

● การศาสนศึกษา หรือการศึกษาพระปริยัติธรรม หมายถึง การจัดการศึกษาที่คณะสงฆ์และวัดจัดให้แก่พระภิกษุ สามเณร ได้แก่ การศึกษาตามหลักสูตรพระปริยัติธรรมแผนกบาลีและการศึกษาตามหลักสูตรพระปริยัติธรรมแผนกธรรม และหมายรวมถึง หลักสูตรพระปริยัติธรรม*แผนกสามัญที่กรมการศาสนา** กระทรวงศึกษาธิการ

* ปัจจุบันอยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

** ปัจจุบันสังกัดกระทรวงวัฒนธรรม

จัดตั้งขึ้นถวายความรู้แก่พระภิกษุสามเณรที่ประสงค์จะเรียนรู้ทั้งทางโลกและทางธรรม โดยความเห็นชอบของมหาเถรสมาคมด้วย

● การศึกษาสงเคราะห์ หมายถึง การจัดการศึกษาที่คณะสงฆ์หรือวัด จัดขึ้นเพื่อให้ความรู้แก่เยาวชนและประชาชน ได้แก่ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ธรรมศึกษา ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด โรงเรียนการกุศลของวัด การจัดการศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งโครงการกำหนดศึกษาเฉพาะกรณีวัดที่จัดศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ และโรงเรียนการกุศลของวัด โดยการจัดการศึกษาทั้ง 2 รูปแบบ บางวัดอาจเพิ่มหลักสูตรธรรมศึกษา หรือการศึกษาตามอัธยาศัยแก่ผู้เรียนด้วย

● การเผยแผ่ศาสนา หมายถึง การนำศาสนธรรมของพระพุทธเจ้าสู่ปวงชน โดยใช้รูปแบบและวิธีการต่าง ๆ เช่น โดยการเทศนาสั่งสอนผ่านสื่อต่าง ๆ หรือเทศนาภายในวัดหรือส่งพระภิกษุ สามเณร และบุคลากร ไปสอนหรือเผยแผ่ศาสนธรรมยังสถานที่ต่าง ๆ การฝึกอบรมหลักสูตรระยะสั้น การแต่งหนังสือและผลิตเอกสารสิ่งพิมพ์เพื่อการเผยแผ่ศาสนธรรม ที่ไม่ขัดหรือแย้งกับหลักศาสนบัญญัติ กฎ ระเบียบของพระพุทธศาสนา

● ผู้บริหารวัด หมายถึง เจ้าอาวาสวัด

● ครูและบุคลากร หมายถึง ผู้ปฏิบัติหน้าที่สอน ฝึกอบรม ในศูนย์การเรียนหรือโรงเรียนสังกัดวัดนั้น ๆ หรือสถานศึกษา หน่วยงานในเครือข่ายหรือเขตบริการของวัดนั้น ๆ

● รูปแบบ หมายถึง ลักษณะการบริหารและดำเนินงานในการจัดการศึกษา และการเผยแผ่ศาสนธรรม ที่ประกอบด้วยปัจจัย ได้แก่

บุคลากร ทรัพยากร อาคารสถานที่ และกระบวนการดำเนินงานของวัดที่ทำให้วัดนั้น ๆ ประสบผลสำเร็จจนได้รับการยกย่องและเป็นที่ยอมรับของสังคม

๑.๕ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑.๕.๑ ทราบรูปแบบและยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาและการเผยแผ่ศาสนาธรรมของวัดดอนงคาราม เขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร

๑.๕.๒ ทราบความต้องการในการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาและการเผยแผ่ศาสนาธรรมของวัดดอนงคาราม เขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร

๑.๕.๓ ได้ข้อเสนอแนะและแนวทางในการพัฒนาการดำเนินการด้านการจัดการศึกษาและการเผยแผ่ศาสนาธรรมของวัดดอนงคาราม เขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร

บทที่ ๒

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

๑๐ ๑๐ ๑๐ ๑๐ ๑๐

การวิจัยนี้ศึกษารูปแบบการจัดการศึกษาและการเผยแผ่ศาสนาธรรมของวัดดอนงคาราม บทนี้มุ่งทบทวนแนวคิดและทฤษฎีต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับ หัวข้อที่ทบทวนครอบคลุมถึงการจัดการศึกษาตามรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติต่างๆ การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด รวมถึงการบริหารการศึกษา เพื่อใช้เป็นแนวทางการพิจารณาการดำเนินการด้านการจัดการศึกษาของวัด นอกจากนี้ยังมีการทบทวนหัวข้อการจัดการศึกษาและปัญหาที่พบในวัดอื่นๆ ทั่วไป ทั้งในส่วนของศาสนศึกษา และการศึกษาสงเคราะห์ อันจะเป็นข้อมูลพื้นฐานที่ช่วยให้เห็นการดำเนินการด้านการจัดการศึกษาและการแก้ปัญหาของวัดดอนงคาราม

๒.๑ การจัดการศึกษาตามรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติต่างๆ

ส่วนนี้เป็นการทบทวนเนื้อหาที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาตามที่ปรากฏในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๔๐ พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ ทั้งนี้คัดเลือกเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของวัดเป็นสำคัญ

๒.๑.๑ เนื้อหาเกี่ยวกับการจัดการศึกษาในรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติต่างๆ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐

ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐ มีเนื้อหาทั่วไปเกี่ยวกับการจัดการศึกษาดังนี้

มาตรา ๘๑ กำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ชัดเจนว่าการจัดการศึกษาอบรมต้องให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม

พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕

พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ ได้กำหนดภารกิจของมหาเถรสมาคมและวัดไว้ ๖ ด้าน ดังนี้

๑) งานศาสนศึกษา หมายถึง การจัดการศึกษาปริยัติธรรมและการศึกษาอื่นอันสมควรแก่สมณะ ประกอบด้วยการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกกรรม-บาลี และพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

๒) งานศึกษาสงเคราะห์ เป็นการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนทั่วไป ประกอบด้วย ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ภายในวัด และโรงเรียนราษฎร์สงเคราะห์ที่วัดสนับสุนน

๓) งานเผยแผ่ศาสนธรรม เป็นการเผยแผ่ศาสนธรรมประกอบด้วย โครงการปฏิบัติสืบเนื่อง (ได้แก่ หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล การอบรมจริยธรรมนักเรียน ข้าราชการ และประชาชน การอบรมครูจริยศึกษา การส่งเสริมหน่วยเผยแผ่ศีลธรรม การส่งเสริม

หน่วยสงเคราะห์พุทธมามกะผู้เยาว์ งานพระจริยนิเทศก์ และงานพระธรรมทูต) และโครงการเฉพาะกิจ ปฏิบัติตามนโยบายของรัฐบาล (เช่น โครงการอุทยานการศึกษา โครงการสวนสมุนไพรในวัด โครงการลานวัด ลานใจ ลานกีฬา)

๔) งานสาธารณสงเคราะห์ เป็นงานเกี่ยวกับการสงเคราะห์ชุมชนและสังคม เช่น การบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อนและอุปสมบทพระภิกษุ การสงเคราะห์วัดที่ประสบภัยและขาดแคลน หรือให้สถานที่จัดประชุมอบรมด้านอาชีพ การสร้างสาธารณะสมบัติ การออมทรัพย์ เป็นต้น

๕) งานสาธารณูปการ เป็นงานเกี่ยวกับการพัฒนาอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมของวัด

๖) งานปกครองสงฆ์

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕

มาตรา ๖

- จุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

- สถานศึกษาคือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย โรงเรียน ศูนย์การเรียน วิทยาลัย สถาบัน มหาวิทยาลัย หน่วยงานการศึกษาหรือหน่วยงานอื่นของรัฐหรือของเอกชน ที่มีอำนาจหน้าที่หรือมีวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา

มาตรา ๑๒

นอกเหนือจากรัฐ เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แล้ว ให้นักคิด ครอบครั้ว องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น มีสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

มาตรา ๑๕

- การจัดการศึกษามีสามรูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย

๑) การศึกษาในระบบ เป็นการศึกษากำหนดจุดมุ่งหมาย วิธีการศึกษา หลักสูตร ระยะเวลาของการศึกษา การวัด และประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขของการสำเร็จการศึกษาที่แน่นอน

๒) การศึกษานอกระบบ เป็นการศึกษามีความยืดหยุ่น ในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบ วิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญของการสำเร็จการศึกษา โดยเนื้อหาและหลักสูตรจะต้องมีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของบุคคลแต่ละกลุ่ม

๓) การศึกษาตามอัธยาศัย เป็นการศึกษานี้ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองตามความสนใจ ศักยภาพ ความพร้อมและโอกาส โดยศึกษาจากบุคคล ประสบการณ์ สังคม สภาพแวดล้อม สื่อ หรือแหล่งความรู้อื่น ๆ

- สถานศึกษาอาจจัดการศึกษาในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง หรือทั้งสามรูปแบบก็ได้ และให้มีการเทียบโอนผลการเรียนที่ผู้เรียนสะสมไว้ในระหว่างรูปแบบเดียวกัน หรือต่างรูปแบบได้ ไม่ว่าจะเป็นการเรียน

จากสถานศึกษาเดียวกันหรือไม่ก็ตาม รวมทั้งจากการเรียนรู้นอกระบบตามอัธยาศัย การฝึกอาชีพ หรือจากประสบการณ์การทำงาน

มาตรา ๒๒

การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติ และเต็มตามศักยภาพ

ตารางสรุปการวิเคราะห์การจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒

ความหมาย กระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่เกิดจากการผสมผสานระหว่างการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อให้สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต		
๑)	เป้าหมาย: มนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้ง ๑) ร่างกาย ๒) จิตใจ ๓) สติปัญญา ๔) ความรู้และคุณธรรม ๕) จริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต ๖) ความสามารถในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข	ขอบเขตเนื้อหา ๑) ความรู้เรื่องเกี่ยวกับตนเอง และความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม ๒) ความรู้และทักษะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งการรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ๓) ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทย และการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา ๔) ความรู้และทักษะด้านคณิตศาสตร์ และด้านภาษา เน้นการใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง ๕) ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข
๒)	รูปแบบ ๑) การศึกษาในระบบ ๒) การศึกษานอกระบบ ๓) การศึกษาตามอัธยาศัย	

๓)	หลักการทั่วไปในการจัดการศึกษา ๑) ควรเป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน ๒) ควรให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ๓) ควรมีการพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง	แนวทางการจัดการศึกษา ๑) ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ๒) ถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ๓) กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ	แนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้ ๑) จัดให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียนแต่ละคน ๒) ฝึกทักษะการคิด และการประยุกต์ความรู้ ๓) ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง และสามารถเรียนรู้ได้เอง ๔) ผสมผสานสาระความรู้ด้านต่างๆ รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ไว้ในทุกวิชา ๕) ส่งเสริมสนับสนุนผู้สอนในการจัดบรรยากาศ การใช้สื่อการเรียนการสอน การทำวิจัยร่วมเรียนรู้ไปพร้อมผู้เรียน ๖) จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชน ๗) ประเมินผู้เรียนจากพัฒนาการของผู้เรียนและความประพฤติ ควบคู่ไปกับการทดสอบ
----	---	--	---

๒.๑.๒ การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด

สรุปว่าการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่สำคัญกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ คือการให้ผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด นอกจากนี้ศูนย์พัฒนาหลักสูตร กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (๒๕๔๓: ๓) ได้ให้ความหมาย "ผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด" ว่าหมายถึงการดำเนินการใด ๆ ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้คำนึงถึงประโยชน์ของผู้เรียนมากที่สุด โดยยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้ พัฒนาตนเองได้ และศูนย์พัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน (พ.ค.ร.) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (๒๕๔๑: ๓-๔ อ้างใน ศูนย์พัฒนาหลักสูตร กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๔๓: ๑๐) ได้พัฒนาตัวบ่งชี้การ จัดกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญ

ที่สุด เมื่อใดก็ตามที่การเรียนรู้หรือการสอนมีองค์ประกอบตามตัวบ่งชี้เหล่านี้ เมื่อนั้นได้เกิดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุดแล้ว

๑. มีประสบการณ์ตรงสัมพันธ์กับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
 ๒. ฝึกปฏิบัติจนค้นพบความถนัดและวิธีการของตนเอง
 ๓. ทำกิจกรรมแลกเปลี่ยนการเรียนรู้จากกลุ่ม
 ๔. ฝึกคิดอย่างหลากหลายและสร้างสรรค์ จินตนาการ ตลอดจนได้แสดงออกอย่างชัดเจนและมีเหตุผล
 ๕. ได้รับการเสริมแรงให้ค้นหาคำตอบแก้ปัญหาทั้งด้วยตนเองและร่วมด้วยช่วยกัน
 ๖. ได้ฝึกค้น รวบรวมข้อมูลและสร้างสรรค์ความรู้ด้วยตนเอง
 ๗. เลือกทำกิจกรรมตามความสามารถ ความถนัดและความสนใจของตนเองอย่างมีความสุข
 ๘. ฝึกตนเองให้มีวินัยและรับผิดชอบในการทำงาน
 ๙. ฝึกประเมิน ปรับปรุงตนเองและยอมรับผู้อื่น ตลอดจนสนใจใฝ่หาความรู้อย่างต่อเนื่อง
- ตัวบ่งชี้การสอนของครู**
๑. เตรียมการสอนทั้งเนื้อหาและวิธีการ
 ๒. จัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศที่ปลูกเร้า จูงใจ และเสริมแรงให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้
 ๓. เอาใจใส่ผู้เรียนเป็นรายบุคคล และแสดงความเมตตาต่อผู้เรียนอย่างทั่วถึง
 ๔. จัดกิจกรรมและสถานการณ์ให้ผู้เรียนได้แสดงออกและคิด

อย่างสร้างสรรค์

๕. ส่งเสริมให้ผู้เรียนฝึกคิด ฝึกทำ และฝึกปรับปรุงตนเอง
๖. ส่งเสริมกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกลุ่ม พร้อมทั้งสังเกต ส่วนดีและปรับปรุงส่วนด้อยของผู้เรียน
๗. ใช้สื่อการสอนเพื่อฝึกการคิด การแก้ปัญหาและการค้นพบ ความรู้
๘. ใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายและเชื่อมโยงประสบการณ์กับ ชีวิตจริง
๙. ฝึกฝนกิจกรรมายาทและวินัยตามวิถีวัฒนธรรมไทย
๑๐. สังเกตและประเมินพัฒนาการของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง (ศูนย์ พัฒนาหลักสูตร กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๔๓: ๑๐-๑๑)

๒.๒ การบริหารการศึกษา

การบริหาร คือ กิจกรรมต่างๆ ที่บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปร่วมมือกันดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ร่วมกันกำหนดโดยใช้กระบวนการอย่างมีระเบียบและใช้ทรัพยากรตลอดจนเทคนิคต่างๆ อย่างเหมาะสม (สมศักดิ์ คงเที่ยง, ๒๕๔๒: ๑)

ปัจจัยสำคัญของการบริหาร

ปัจจัยสำคัญของการบริหารประกอบด้วย 4M ดังมีรายละเอียด ดังนี้ (สมศักดิ์ คงเที่ยง, ๒๕๔๒: ๒)

๑. Man หมายถึง กำลังคน
๒. Money หมายถึง งบประมาณ

๓. Material หมายถึง วัสดุครุภัณฑ์ต่างๆ
๔. Management หมายถึง การจัดการบริหาร

กระบวนการบริหารการศึกษา

กระบวนการบริหารการศึกษาประกอบด้วย PODCORB ดังมีรายละเอียดดังนี้ (เรื่องเดิม: ๒-๓)

๑. Planning หรือ การวางแผน หมายถึง การกำหนดงาน วัตถุประสงค์การปฏิบัติงาน และวิธีการปฏิบัติงาน ก่อนที่จะมีการปฏิบัติจริง
๒. Organizing หรือ การจัดรูปโครงสร้าง หมายถึง การกำหนดหน้าที่ของบุคคล หรือหน่วยงานต่างๆ รวมถึงวิธีติดต่อประสานงานระหว่างกัน
๓. Directing หรือ การวินิจฉัยสั่งการ หมายถึง การสั่งการหลังจากการพิจารณางาน และติดตามผลการปฏิบัติ
๔. Co-ordinating หรือ การประสานงาน หมายถึง การสร้างความร่วมมือระหว่างบุคคลในตำแหน่งต่างๆ หรือหน่วยงานต่างๆ เพื่อให้เกิดความคล่องตัวและประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน
๕. Reporting หรือ การรายงาน หมายถึง การแจ้งให้ผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบต่างๆ ทั้งผู้บังคับบัญชา และผู้ใต้บังคับบัญชา ทราบความเคลื่อนไหว ความเป็นไป หรือความก้าวหน้าในการทำงาน ภายในหน่วยงาน
๖. Budgeting หรือ การจัดทำงบประมาณ หมายถึง การทำโครงการจัดสรรงบประมาณ การทำบัญชี และการควบคุมการใช้จ่ายให้รอบคอบรัดกุม

ทักษะที่สำคัญของผู้บริหาร

ผู้บริหารควรมีทักษะดังต่อไปนี้ (เรื่องเดิม: ๓-๔)

๑. ทักษะทางคตินิยม (Conceptual skill) ผู้บริหารต้องเข้าใจปรัชญา อุดมการณ์ ปณิธาน และ โครงสร้างการ ของหน่วยงานของตนเอง รวมถึงความสัมพันธ์ที่หน่วยงานมีต่อหน่วยงานอื่นๆ หรือส่วนอื่นๆ ในสังคม ผู้บริหารต้องมีความรู้รอบตัว มีโลกทัศน์กว้าง และมีวิสัยทัศน์

๒. ทักษะทางมนุษยสัมพันธ์ (Human skill) ผู้บริหารต้องสามารถทำงานร่วมกับบุคคลหลากหลายประเภท เพื่อบรรลุเป้าหมายในการปฏิบัติงาน

๓. ทักษะทางเทคนิค (Technical skill) ผู้บริหารต้องสามารถทำงานในส่วนที่ต้องอาศัยความรู้เฉพาะด้านทางการบริหารงาน

ความเป็นผู้นำ

บุคคลเป็นผู้บริหารได้ด้วยตำแหน่ง ในขณะที่บุคคลเป็นผู้นำได้ด้วยความสามารถในการจูงใจให้คนร่วมมือปฏิบัติงาน สามารถทำให้คนศรัทธาและเชื่อถือในความสามารถ ทั้งนี้ ผู้ที่มีความสามารถดังกล่าว อาจจะไม่มีความสามารถใดๆ เลยก็ได้ (เรื่องเดิม: ๕) ผู้บริหารโรงเรียนที่เป็นผู้นำควรมีลักษณะดังนี้ (เรื่องเดิม: ๘)

๑. มีความคิดริเริ่มงานใหม่
๒. เป็นนักปรับปรุง
๓. ให้กำลังใจเพื่อร่วมงาน
๔. ให้การช่วยเหลือ
๕. สื่อสารได้มีประสิทธิภาพ

๖. เป็นผู้ประสานงานที่ดี

๗. เข้ากับสังคมได้เป็นอย่างดี

๘. เป็นนักเปลี่ยนแปลง

๙. เป็นแบบอย่างมาตรฐานการประพฤติให้แก่ผู้อื่น

๒.๓ การจัดการศึกษาของวัดและปัญหา

การจัดการศึกษาของวัดแบ่งได้เป็น ๒ ประเภท กล่าวคือ

๑. การจัดการศึกษาเพื่อพระสงฆ์ มีชื่อเรียกอีกอย่างว่า "ศาสนศึกษา" หรือ "พระปริยัติธรรม" ประกอบด้วย ๓ หลักสูตร ได้แก่

๑.๑ หลักสูตรพระปริยัติธรรม แผนกธรรม

๑.๒ หลักสูตรพระปริยัติธรรม แผนกบาลี

๑.๓ หลักสูตรพระปริยัติธรรม แผนกสามัญ

๒. การจัดการศึกษาเพื่อฆราวาส มีชื่อเรียกอีกอย่างว่า "การศึกษาสงเคราะห์" ประกอบด้วยการศึกษาในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย ได้แก่

๒.๑ ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ภายในวัด

๒.๒ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

๒.๓ ธรรมศึกษา

๒.๔ โรงเรียนการกุศลของวัด

(พิศมัย แฝงนุเคราะห์, ๒๕๔๓: ๑-๒)

ทั้งนี้ วัดยังอาจเป็นแหล่งเรียนรู้ตามอัธยาศัยด้วยการจัดงานเผยแผ่ศาสนธรรมและงานสงเคราะห์บุคคลทั่วไป (เรื่องเดิม: ๓) ซึ่งแบ่งได้

สองประเภท

๑. โครงการปฏิบัติสืบเนื่อง ได้แก่

- หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.)
- การอบรมจริยธรรมนักเรียน ข้าราชการ และประชาชน
- การอบรมครูจริยศึกษา
- การส่งเสริมหน่วยเผยแผ่ศีลธรรม
- การส่งเสริมหน่วยสงเคราะห์พุทธมามกะผู้เยาว์ (นวกะ)
- งานพระจริยนิเทศก์
- งานพระธรรมทูต

(พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ (ฉ.๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ อ้างใน ดร.ณี ญาณวัฒน์ และคณะ, ๒๕๔๔: ๑๓-๑๔)

๒. โครงการปฏิบัติเฉพาะกิจ เช่น การอบรมเยาวชนภาคฤดูร้อน การบรรพชาเยาวชนภาคฤดูร้อน (พิศมัย แพงนุเคราะห์, ๒๕๔๓: ๓) หรือโครงการที่จัดตามนโยบายรัฐภายในขอบเขตศักยภาพของวัด เช่น โครงการอุทยานการศึกษา โครงการสวนสมุนไพรในวัด โครงการลานวัด ลานใจ ลานกีฬา (ดร.ณี ญาณวัฒน์ และคณะ, ๒๕๔๔: ๑๔)

๒.๓.๑ การจัดการศึกษาเพื่อพระสงฆ์ (ศาสนศึกษา) และปัญหา

การจัดการศึกษาเพื่อพระสงฆ์ของวัดในส่วนที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อวิจัยมีรายละเอียดและปัญหาสรุปได้ดังนี้

รายละเอียดเกี่ยวกับหลักสูตรพระปริยัติธรรม แผนกธรรม
และแผนกบาลี

หัวข้อ	รายละเอียด	
วัตถุประสงค์	เสริมสร้างภิกษุสามเณรให้เป็นศาสนทายาทที่ดี มีคุณธรรมสามารถดำรงรักษาและเผยแผ่พระพุทธศาสนา	
หลักสูตร	พระปริยัติธรรม แผนกธรรม	พระปริยัติธรรม แผนกบาลี
	กำหนดเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรพระปริยัติธรรม แผนกธรรม ประกอบด้วย <ul style="list-style-type: none"> - นักธรรมตรี-ผู้สอบได้ชั้นนี้จึงจะมีสิทธิสอบประโยค ๑-๒ และ ป.ธ.๓ ประโยค - นักธรรมโท - ผู้สอบได้ชั้นนี้จึงจะมีสิทธิสอบ ป.ธ.๔-๖ ประโยค - นักธรรมเอก - ผู้สอบได้ชั้นนี้จึงจะมีสิทธิสอบ ป.ธ.๗-๙ ประโยค (วิชาที่นักธรรมแต่ละชั้นเรียนประกอบด้วย วิชาเรียงความ แก่ กระทุรธรรม ธรรมวิภาค พุทธประวัติและวินัยบัญญัติ)	บาลีประโยค ๑-๒ (ประโยค ๑-๒) <ul style="list-style-type: none"> - เปรียญธรรม ๓ ประโยค (ป.ธ.๓) - เทียบเท่า ม.๓ - เปรียญธรรม ๔ ประโยค (ป.ธ.๔) - เปรียญธรรม ๕ ประโยค (ป.ธ.๕) - เทียบเท่า ม.๖ - เปรียญธรรม ๖ ประโยค (ป.ธ.๖) - เปรียญธรรม ๗ ประโยค (ป.ธ.๗) - เปรียญธรรม ๘ ประโยค (ป.ธ.๘) - เปรียญธรรม ๙ ประโยค (ป.ธ.๙) มีวุฒิปริญญาตรี*
สถานศึกษา	สำนักเรียน - วัดที่มหาเถรสมาคมอนุญาตให้จัดตั้งเป็นสถานศึกษาพระปริยัติธรรมอย่างเป็นทางการ กำหนดให้จังหวัดหนึ่งเป็น ๑ สำนักเรียน สำนักศึกษา หรือ สำนักศาสนศึกษา - วัดที่ยังไม่ได้รับอนุญาตจากมหาเถรสมาคมอย่างเป็นทางการ	

* ปัจจุบันแก้ไขโดยกฎกระทรวงว่าด้วย สิทธิในการจัดการศึกษานั้นพื้นฐาน โดยสถาบันพระพุทธศาสนา พ.ศ. ๒๕๔๘ ที่ออกโดยอาศัย ม.๑๒ ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

หัวข้อ	รายละเอียด
ผู้สอน	- ไม่มีการสอบบรรจุ ไม่ต้องมีวุฒิทางครู - ค่าตอบแทนแตกต่างกันตามสำนัก
ผู้เรียน งบประมาณ	ภิกษุสามเณร ได้รับการจัดสรรจากหมวดเงินอุดหนุน ของกรมการศาสนา คิดจากจำนวนผู้เข้าสอบจริงตามบัญชีส่งเข้าสอบของ แม่กองธรรม และแม่กองบาลี
การจัดการเรียนการสอน	- เวลาเรียนไม่น้อยกว่า ๓๐๐ ชั่วโมงต่อปี ปกติเรียนตั้งแต่ เวลา ๐๘.๔๕- ๑๐.๔๕ น. และ ๑๓.๐๐- ๑๖.๓๐ น. - มีสามภาคเรียน คือ ภาควิชาชะ ภาคพรรษา และ ภาค ปวารณา - หลักสูตรการเรียนการสอน ก) ใช้ท่องจำและทำความเข้าใจจากหนังสือเรียนระดับชั้นไวยากรณ์ ข) ใช้การแปล จากไทยเป็นบาลี และบาลีเป็นไทย ค) เนื้อหาเป็นความรู้ จากพระไตรปิฎก
การวัดและประเมินผล	- แผนกบาลี แยกการสอบเป็น ๒ ครั้ง ได้แก่ ก) สอบชั้น ป.ธ. ๖-๙ ประโยค จัดเฉพาะในกรุงเทพฯ ข) สอบชั้นประโยค ๑-๒ ถึงชั้นประโยค ป.ธ. ๕ จัดทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด - ข้อสอบใช้ข้อสอบส่วนกลาง - ผู้ตรวจคือแม่กองบาลี

(พิศมัย แผงนุเคราะห์, ๒๕๔๓: ๕-๑๓)

ปัญหาการจัดการศึกษาของหลักสูตรพระปริยัติธรรม แผนกธรรม และแผนกบาลี

หัวข้อ	รายละเอียด
ด้านการบริหารจัดการ	- การบริหารจัดการด้านต่างๆ เช่น งบประมาณ อาคาร สถานที่ การบรรจุผู้สอน การจัดการสอน การบริการ ภัตตาหารและที่พัก ล้วนอยู่ในความรับผิดชอบของวัดที่ จัดการศึกษาทั้งสิ้น อีกทั้งการสนับสนุนด้านงบประมาณ จากรัฐก็ไม่เพียงพอ ดังนั้น การดำเนินงานต่างๆจึงต้องพึ่งพา กำลังของเจ้าอาวาสเป็นสำคัญ ทำให้สำนักเรียนขาดความ มั่นคง

หัวข้อ	รายละเอียด
	- ไม่มีการปรับปรุงการจัดการศึกษา - มีความสับสนทางด้านเป้าหมายการจัดการศึกษา กล่าว คือ แทนที่จะมุ่งผลิตศาสนทายาท กลับมุ่งจัดการศึกษาแบบ ฆราวาส
ด้านหลักสูตรการเรียน การสอน	หลักสูตร - ไม่มีการปรับปรุงหลักสูตรที่ใช้มานาน การจัดการเรียนการสอน - รูปแบบการจัดการเรียนการสอนแตกต่างไปตามวัด ไม่มี มาตรฐานกลาง - เน้นการท่องจำ - การสอนเป็นลักษณะพี่สอนน้อง - ไม่คำนึงความแตกต่างและพื้นความรู้ของผู้เรียน - มักจะเรียนรวมเป็นชั้นใหญ่ ผู้เรียน - ขาดความสนใจ เนื่องจากความยากของการเรียนและ การวัดผล ไม่สามารถนำไปใช้ประโยชน์เมื่อลาสิกขา หรือ ไม่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ในการทำกิจอื่นๆ ของสงฆ์เช่น การปฏิสังขรณ์วัด การพัฒนาชุมชน การช่วยราชการแก้ปัญหา สังคมและเศรษฐกิจ หรือแม้แต่การสั่งสอนธรรมะ ผู้สอน - ขาดแคลนผู้สอนที่มีคุณภาพ สื่อการเรียนการสอน - ขาดการปรับปรุงและส่งเสริมให้หลากหลาย ปัจจุบันยัง ใช้แต่หนังสือเก่า อาคารสถานที่ - ไม่เอื้อต่อการเรียนรู้
ด้านการวัดผลการศึกษา	- วัดผลแยกรายวิชา หากไม่ผ่านเพียงวิชาเดียวถือว่าสอบตก - เกณฑ์ให้คะแนนเคร่งครัด เน้นการหาที่ผิด - ไม่มีมาตรฐานของการตรวจคะแนน ขึ้นกับผู้ตรวจแต่ละคน

หัวข้อ	รายละเอียด
	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้สอนไม่ใช่คนออกข้อสอบ - ข้อสอบเน้นความจำ มากกว่าพัฒนาการของผู้เรียน และไม่เหมาะสมกับวัยผู้เรียน - ขาดระบบการติดตามผล และการนิเทศการศึกษา - ขาดความร่วมมือระหว่างสำนักเรียน

(พิศมัย แฟงนุเคราะห์, ๒๕๔๓: ๑๓- ๑๖)

รายละเอียดเกี่ยวกับหลักสูตรพระปริยัติธรรม แผนกสามัญ

หัวข้อ	รายละเอียด
วัตถุประสงค์	เพื่อให้โอกาสพระสงฆ์ศึกษาพระปริยัติธรรมควบคู่กับวิชาสามัญ
หลักสูตร	<p>ใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาทั้งตอนต้นและปลายของกระทรวงศึกษาธิการ โดยมีวิชาพระพุทธศาสนา (ศาสนปฏิบัติ ภาษาบาลี และธรรมวินัย) เป็นวิชาบังคับแกน หลักสูตรพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาประกอบด้วย</p> <ul style="list-style-type: none"> - หลักสูตรพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น <p>วัตถุประสงค์: เพื่อให้พระภิกษุสามเณรพัฒนาตน ประพฤติปฏิบัติตามพระธรรมวินัย เป็นศาสนทายาทที่ดี และนำความรู้จากการศึกษาไปพัฒนาสังคมตามระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย ที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข</p> <ul style="list-style-type: none"> - หลักสูตรพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย <p>วัตถุประสงค์: เพื่อให้พระภิกษุสามเณรปฏิบัติตามพระวินัยสามารถนำความรู้จากการศึกษาค้นคว้าวิทยากรทางพระพุทธศาสนาไปพัฒนาสังคมตามระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย ที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ตามสมควรแก่สมณวิสัย</p>
สถานศึกษา	โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จัดขึ้นในวัดที่ธรณีสงฆ์ หรือที่ดินของมูลนิธิทางพระพุทธศาสนา

หัวข้อ	รายละเอียด
ผู้เรียน	ภิกษุสามเณร
ผู้สอน	ภิกษุสามเณร หรือคฤหัสถ์เพศชาย อายุไม่ต่ำกว่า ๒๐ ปี และมีความรู้เพียงพอ
งบประมาณ	กรมการศาสนาเป็นผู้รับผิดชอบดูแลและประสานงานให้วัด
การบริหารการศึกษา	<ul style="list-style-type: none"> - อยู่ภายใต้การดูแลของหน่วยงานนโยบายต่อไปนี้ สภาการศึกษาของคณะสงฆ์ กรมการศาสนา* สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด* และศูนย์ครูพระปริยัตินิกเทศก์ประจำจังหวัด - ได้รับการสนับสนุนทางวิชาการจากหน่วยงานสนับสนุนต่อไปนี้ กลุ่มโรงเรียน หน่วยงานนิกเทศก์ สังกัดกรมสามัญศึกษา* กรมการศึกษานอกโรงเรียน*
การจัดการเรียนการสอนและการวัดและประเมินผล	<ul style="list-style-type: none"> - ใช้หลักสูตรพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และปลาย พ.ศ.๒๕๓๔ - ใช้ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พ.ศ. ๒๕๓๔

(พิศมัย แฟงนุเคราะห์, ๒๕๔๓: ๑๘- ๒๑)

ปัญหาการจัดการศึกษาของหลักสูตรพระปริยัติธรรม แผนกสามัญ

หัวข้อ	รายละเอียด
ด้านการบริหารจัดการ	<ul style="list-style-type: none"> - การบริหารขาดประสิทธิภาพ ขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานนโยบาย ขาดการประสานงานกับหน่วยงานสนับสนุน - ผู้บริหารขาดความรู้ความเข้าใจในการบริหาร และการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน

* ปัจจุบันอยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ และหน่วยงาน*ได้ปรับเปลี่ยนภารกิจตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการ กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ๒๕๔๖

หัวข้อ	รายละเอียด
	<ul style="list-style-type: none"> - โรงเรียนพระปริยัติธรรมศึกษา แผนกสามัญ แต่ละแห่งได้รับเงินสนับสนุนไม่เท่ากัน และมีประสิทธิภาพการบริหารจัดการไม่เท่ากัน ขึ้นกับเจ้าอาวาสวัดแต่ละแห่ง - ไม่มีการแบ่งหน้าที่กันอย่างชัดเจนระหว่างหน่วยงานสนับสนุนในการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาและการบริหารการศึกษาให้สงฆ์ - งบประมาณจากกรมการศาสนาไม่เพียงพอ งบประมาณใหญ่ที่จัดสรรให้จะเป็นไปเพื่อการบูรณะและพัฒนาวัด มากกว่าการศึกษา
ด้านหลักสูตรการเรียนการสอน	<p>หลักสูตร</p> <ul style="list-style-type: none"> - เนื้อหาส่วนหนึ่งซ้ำซ้อนกับหลักสูตรพระปริยัติธรรมแผนกธรรม และบาลี <p>การจัดการเรียนการสอน</p> <ul style="list-style-type: none"> - สอนแบบบรรยายเป็นหลัก - เน้นความรู้จากตำราและการท่องจำ - วิธีการสอนไม่มีมาตรฐาน เปลี่ยนไปตามผู้สอน <p>ผู้เรียน</p> <ul style="list-style-type: none"> - ผู้จบการศึกษายังมีมุมมองไม่กว้างไกลเท่าผู้ที่จบจากโรงเรียนสามัญของฆราวาส <p>ผู้สอน</p> <ul style="list-style-type: none"> - ขาดแคลนผู้สอนที่มีคุณภาพ ทำให้ต้องจ้างครูพิเศษหรือใช้ครูผู้หญิง และครูที่เป็นพระก็มักจะเป็นพระนักศึกษาน้อย - ครูมีภารกิจต้องสอนหลายแผนก จึงสอนได้ไม่เต็มที่ ไม่มีเวลาเอาใจใส่ - ครูที่เป็นพระยังติดยึดกับวิธีการเรียนการสอนนักรธรรม-บาลีที่เน้นความจำ ขาดความรู้เรื่องการสอนและการวัดผล - ไม่มีการประเมินคุณภาพ - ขาดแรงจูงใจในอาชีพ

หัวข้อ	รายละเอียด
	<p>สื่อการเรียนการสอน</p> <ul style="list-style-type: none"> - ตำราเรียนไม่เพียงพอ - ตำราประกอบการเรียนทางศาสนามีน้อย ไม่มีการจัดหาอย่างเป็นระบบ - ขาดแคลนอุปกรณ์สื่อการสอน <p>อาคารสถานที่</p> <ul style="list-style-type: none"> - ไม่เพียงพอ เพราะต้องใช้งบประมาณจากการบูรณะและพัฒนาวัด - ไม่เอื้อต่อการเรียนรู้ เช่น เสียงดัง แออัด - อยู่ห่างไกล ทำให้พระบางส่วนมาเรียนในช่วงเช้าไม่ได้
ด้านการวัดผลการศึกษา	<ul style="list-style-type: none"> - เน้นการวัดความจำ - เกณฑ์วัดผลผันแปรไปตามผู้วัด - ผู้วัดผลขาดความรู้ด้านการวัดผลอย่างแท้จริง

(พิศมัย แผงนุเคราะห์, ๒๕๔๓: ๒๑- ๒๔)

๒.๓.๒ การจัดการศึกษาเพื่อฆราวาส (การศึกษาสงเคราะห์) และปัญหา

การจัดการศึกษาเพื่อฆราวาสของวัดในส่วนที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อวิจัยมีรายละเอียดและปัญหาสรุปได้ดังนี้

รายละเอียดเกี่ยวกับโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

หัวข้อ	รายละเอียด
วัตถุประสงค์	เพื่อให้เด็กและเยาวชนในวัยเรียนได้ใช้เวลาว่างจากวันหยุด เรียนศึกษาคำสอนทางพระพุทธศาสนา เพื่อนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน
หลักสูตร	ประกอบด้วยวิชาพระพุทธศาสนา ศาสนพิธีและวัฒนธรรม ภาษาอังกฤษภาคพระพุทธศาสนา ธรรมศึกษา วาดศิลป์ นาฏศิลป์ และ กิจกรรมอื่นๆ เช่น กิจกรรมเสริมหลักสูตร กิจกรรมส่งเสริมความสามัคคี กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์

หัวข้อ	รายละเอียด
สถานศึกษา	ศูนย์ศึกษาตามวัด
ผู้เรียน	ฆราวาสที่เป็นนักเรียนนักศึกษา
ผู้สอน	พระ และครู
งบประมาณ	ได้รับจัดสรรจากหมวดเงินอุดหนุนของกรมการศาสนา
การบริหารการศึกษา	แบ่งองค์การบริหารเป็น ๖ ระดับ ได้แก่ ๑) สพท. อันเป็นสำนักงานกลางของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ทั่วประเทศ ๒) ศูนย์หน (เหนือ กลาง ตะวันออก ใต้) ๓) ศูนย์จังหวัด ๔) ศูนย์อำเภอ ๕) ศูนย์ตำบล และ ๖) ศูนย์วัด
การจัดการเรียนการสอนและการวัดและประเมินผล	<ul style="list-style-type: none"> - ชั้นเรียนแบ่งเป็น ก) ชั้นต้น (ชั้นพระพุทธศาสนาปีที่ ๑-๓) รับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔-๖ ใช้เวลาเรียน ๓ ปี ข) ชั้นกลาง (ชั้นพระพุทธศาสนาปีที่ ๔-๖) รับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑-๓ ใช้เวลาเรียน ๓ ปี ค) ชั้นสูง (ชั้นพระพุทธศาสนาปีที่ ๑-๒) รับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔-๖ และชั้นอุดมศึกษาใช้เวลาเรียน ๓ ปี และชั้นพระพุทธศาสนาปีที่ ๒-๓ รับนักเรียนชั้นอุดมศึกษา ใช้เวลาเรียน ๒ ปี - เวลาเรียน ทุกวันอาทิตย์ วันละ ๓ วิชา ปีละ ๑ ชั้นๆ ละ ๑๒๐ ชม. ตั้งแต่เวลา ๘.๓๐- ๑๑.๑๕ น. - รูปแบบการสอน ประกอบด้วยภาคบรรยายและภาคปฏิบัติ - การวัดผลพิจารณาจาก ก) เวลาเรียน ข) การทดสอบความรู้โดยข้อเขียนและการปฏิบัติ ค) สังเกตจากการทำกิจกรรม ง) สังเกตจากพฤติกรรมทั่วไป จ) รายงาน หรือบันทึกการปฏิบัติงาน

(พิศมัย แฟงนุเคราะห์, ๒๕๔๓: ๓๑- ๓๖)

ปัญหาเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

หัวข้อ	รายละเอียด
ด้านการบริหารจัดการ	<ul style="list-style-type: none"> - งบประมาณไม่เพียงพอ - การบริหารจัดการขึ้นกับความสามารถของผู้อำนวยความสะดวกศูนย์ - ผู้อำนวยการศูนย์ขาดประสบการณ์ - รูปแบบการดำเนินงานไม่แน่นอน - ขาดระบบการติดตามงาน - ขาดการประสานงานระหว่างศูนย์ - ขาดแคลนบุคลากรด้านธุรการ - ขาดการดูแลจากกรมศาสนา
ด้านหลักสูตรการเรียนการสอน	<p>หลักสูตร</p> <ul style="list-style-type: none"> - ไม่มีความสัมพันธ์กับการศึกษาในระบบ เช่น ไม่สามารถเทียบโอนผลการเรียนได้ - ไม่เป็นปัจจุบัน ไม่ตอบสนองของความเปลี่ยนแปลงทางสังคม <p>การจัดการเรียนการสอน</p> <ul style="list-style-type: none"> - มักไม่เป็นไปตามที่กำหนดในหลักสูตร <p>ผู้สอน</p> <ul style="list-style-type: none"> - ขาดแคลนผู้สอนที่มีคุณภาพ <p>สื่อการเรียนการสอน</p> <ul style="list-style-type: none"> - ตำราเรียนไม่เพียงพอ - ขาดแคลนอุปกรณ์สื่อการสอน <p>อาคารสถานที่</p> <ul style="list-style-type: none"> - ไม่เอื้อต่อการเรียนรู้

(พิศมัย แฟงนุเคราะห์, ๒๕๔๓: ๓๖- ๓๗)

บทที่ ๓

สภาพการจัดการศึกษาและการเผยแผ่
ศาสนธรรมของวัดอนงคาราม

๖๐ ๖๐ ๖๐ ๖๐ ๖๐

๓.๑ ข้อมูลเกี่ยวกับวัด

วัดอนงคารามเป็นที่รู้จักกันดีในนามของ "วัดสมเด็จพระย่า" และมีชื่อเสียงดีในด้านการศึกษา เนื่องจากสมเด็จพระพุฒาจารย์ ซึ่งเป็นบูรพาจารย์แห่งวัดอนงคาราม และเป็นเจ้าอาวาสรูปที่ ๖ มีบทบาทสำคัญมากด้านการศึกษาของไทย โดยเป็นผู้ให้กำเนิดวิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา และโรงเรียนศึกษานารี สมเด็จพระศรีนครินทร์-บรมราชชนนี ซึ่งทรงมีบ้านเดิมอยู่ใกล้วัดอนงคาราม ก็ทรงเคยศึกษาเป็นนักเรียนรุ่นที่ ๒ ของโรงเรียนนี้ และสมเด็จย่าทรงให้ความเคารพนับถือสมเด็จพระพุฒาจารย์เป็นอย่างสูง ในส่วนนี้ขอเสนอข้อมูลเกี่ยวกับประวัติและสภาพของวัด ประวัติของเจ้าอาวาส รวมถึงข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการบริหารวัดเพื่อให้ทราบบริบททั่วไป ดังนี้

๓.๑.๑ ประวัติและสภาพของวัด

ในส่วนของประวัติและสภาพของวัด จะนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับที่ตั้งวัด นามวัดและชั้นแห่งวัด ประวัติวัด และสิ่งสำคัญภายในวัด ตามลำดับดังต่อไปนี้

ที่ตั้งวัด

วัดอนงคารามมีลักษณะเสมือน "วัดดอกตลก" เนื่องจากทางราชการได้ตัดถนนผ่านกลางวัด ชุมชนรอบวัด โดยเฉพาะหลังวัดเป็นที่รู้จักกันในนาม "ชุมชนวันอนงคาราม" เป็นชุมชนดั้งเดิม เป็นตระกูลเก่าแก่ ฐานะปานกลาง ประกอบด้วยหลายเชื้อชาติ พื้นที่เดิมของวัดอนงคารามเป็นสวนกาแฟซึ่งเป็นที่ดินของท่านผู้หญิงน้อย ในสมเด็จพระยาบรมมหาพิชัยญาติ (ทัต บุนนาค) ซึ่งเรียกกันว่า สมเด็จเจ้าพระยาองค์น้อย ปัจจุบันวัดตั้งอยู่ที่ ๑๔๕๕ (๔๑) ถนนสมเด็จพระยา แขวงสมเด็จเจ้าพระยา เขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร ๑๐๖๐๐

เขตเดิมของวัด

ทิศเหนือ จดคูสาธารณะ (ระหว่างที่เดิมของวัด กับของสมเด็จเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์วรพินิต)

ทิศใต้ จดคลองสาน

ทิศตะวันออก จดคูสาธารณะ ระหว่างที่ดินของวัด กับของพระยาราชพงษานุรักษ์ (ชาย บุนนาค) ปัจจุบันคือซอยสมเด็จเจ้าพระยา ๓ (ทางไปสวนสมเด็จย่า)

ทิศตะวันตก จดคลองสมเด็จ

รวมเนื้อที่ตั้งวัดขณะนั้น แปลงที่ ๑ โฉนดที่ ๑๗๘๙ มี ๗ ไร่ ๓ งาน ๕๔ วา เดิมเนื้อที่แปลงนี้มีมากกว่านี้ แต่ถูกตัดออกไปเพื่อสร้างถนนสมเด็จเจ้าพระยาเมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๔

ต่อมาวัดได้ที่ดินเพิ่มขึ้นอีก ๑ แปลง ซึ่งเรียกว่า "คณะเกาะ" เนื้อที่ ๔ ไร่ ๑ งาน ๗ วา โฉนดที่ ๑๘๑๒

ทิศเหนือ จดคลองสวน

ทิศใต้ จดคลองเข้าไปในสวนบางไส้ไก่ (ระหว่างที่ดินของวัดกับของหลวงหัตถกิจโกศล)

ทิศตะวันออก จดคลองเข้าไปในสวนบางไส้ไก่ (ระหว่างที่ดินของวัดกับของเอกชน) ปัจจุบันคือ ซอยสารภี ๑

ทิศตะวันตก จดลำกระโดง (ระหว่างที่ดินของวัดอนงคารามกับที่ดินของวัดพิชยญาติการาม) ปัจจุบันทางวัดอนงคารามได้สร้างกำแพงกั้นไว้ตลอดแนว

นามวัดและชั้นแห่งวัด

วัดอนงคาราม อ้างตามประกาศในราชกิจจานุเบกษาเล่มที่ ๓๒ หน้า ๒๘๔ พ.ศ. ๒๔๕๘ ว่า เป็นพระอารามหลวงชั้นโท ชนิดวรวิหารตามพระราชพงศาวดารรัชกาลที่ ๓ มีชื่อว่า "วัดอนงค์นิกายาราม" ส่วนพระราชพงศาวดารรัชกาลที่สี่มีชื่อว่า "วัดใหม่" ที่ชื่อว่า "วัดใหม่" เพราะสร้างขึ้นภายหลังจากการสถาปนาวัดพิชยญาติการาม ต่อมาได้พระราชทานนามใหม่ว่า "วัดอนงคาราม" แต่ตามตำนานพระอารามหลวงซึ่งเจ้าพระยาวิฑูริยวงศ์วิกรม เรียบเรียงในรัชกาลที่ ๕ ปรากฏชื่อว่า "วัดน้อยชำแถม"

โดยการสันนิษฐาน คำว่า "น้อยชำแถม" "น้อย" คงเป็นนามของผู้สร้างคือ ท่านผู้หญิงน้อย ส่วนคำว่า "ชำแถม" คงเป็นนามเดิมของท่านเจ้าพระยาทิพากรวงศ์ มหาโกษาธิบดี (ชำ บุนนาค) มีส่วนในการสร้างหรือปฏิสังขรณ์พระอารามนี้ ท่านผู้นี้เป็นผู้เชี่ยวชาญในการก่อสร้างปฏิสังขรณ์ จนมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้เป็นผู้อำนวยการปฏิสังขรณ์โบราณสถาน ปุชนียสถาน เช่น พระปฐมเจดีย์ พระสมุทรเจดีย์ และวัดเฉลิมพระเกียรติ เป็นต้น

ประวัติวัด

ท่านผู้หญิงน้อย ในสมเด็จพระเจ้าพระยาบรมมหาพิชัยญาติ เป็นผู้สร้างวัดในที่ดินของท่าน ดังปรากฏตามพระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ ๓ ที่กล่าวถึงเรื่องการปฏิสังขรณ์และสร้างพระอารามหลวง เป็นพระราชกุศลประจำปี พ.ศ. ๒๓๙๓ มีข้อความตอนหนึ่ง ได้กล่าวถึงวัดอนงคารามว่า "คุณหญิงน้อยสร้างวัดอนงค์นิกายาราม" (คุณหญิงน้อย คือ เวลาสร้างวัดอนงคารามนั้น สมเด็จพระเจ้าพระยาบรมมหาพิชัยญาติ มีบรรดาศักดิ์เป็น พระยาศรีพิพัฒน์ฯ) และวัดอนงคารามนี้เป็นวัดที่สร้างขึ้นในสมัยรัชกาลที่ ๓ ซึ่งปรากฏตามตำนานพระอารามหลวง พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้เจ้าพระยาวิฑูริยวงศ์วิกรม (ม.ร.ว.คลี สุทัศน ญ อุยธยา) เสนาบดีกระทรวงธรรมการเรียบเรียงทูลเกล้าฯ ถวาย ได้รับพระราชทานสำเนาไว้ที่หอพระสมุดความว่า "วัดอนงคาราม เดิมชื่อวัดน้อยชำแถม สร้างในรัชกาลที่ ๓ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระราชทานนามใหม่ว่า "วัดอนงคาราม" และได้ถวายเป็นพระอารามหลวงในรัชกาลที่ ๓"

สิ่งสำคัญภายในวัด

๑. พระอุโบสถ เป็นสถาปัตยกรรมก่ออิฐถือปูน มีลักษณะทรงไทย ท้องประดับกระจก มีขนาดความกว้าง ๑๑.๑๐ เมตร ๑๘.๗๐ เมตร หลังคามุงด้วยกระเบื้องเคลือบ ซ่อฟ้า ไบระกา นูรณ์ครั้งล่าสุดเมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๑ - ๒๕๔๒ โดยที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จเป็นการส่วนพระองค์ได้มาเห็นว่า ทั้งพระอุโบสถและพระวิหารทรวดทรมมาก จึงพระราชทานคำแนะนำว่า สมควร

ที่จะบูรณะขึ้นใหม่ให้ดังเดิม และทางคณะสงฆ์วัดอนงคาราม ซึ่งมีพระราชสุธี (ยิ้ม ภทฺธมฺโม ป.ธ.๙) เจ้าอาวาส เป็นประธาน พร้อมคณะอุบาสก อุบาสิกาและพุทธศาสนิกชนทั่วไปต่างมีความเห็นตรงกันที่จะบูรณะซ่อมแซม จึงได้รวมใจกันสละทรัพย์ในการบูรณะปฏิสังขรณ์พระอุโบสถ เป็นเงินจำนวน ๑๐,๐๐๐,๐๐๐.- บาท ในการนี้ทางหน่วยงานราชการโดยกรมศิลปากร กระทรวงศึกษาธิการ ได้อนุมัติเงินจำนวน ๖,๐๐๐,๐๐๐.- บาท (หกล้านบาทถ้วน) เพื่อเป็นการสมทบรวมเป็นเงินในการบูรณะทั้งสิ้น ๑๖,๐๐๐,๐๐๐.- บาท

ภายในพระอุโบสถ มีพระประธานปางมารวิชัย ขนาดหน้าตักกว้าง ๔๐ เซนติเมตร สูงถึงพระรัศมี ๕๐ เซนติเมตร ประดิษฐานในบุษบกซึ่งทำด้วยความประณีต ลงรักปิดทองทั้งองค์ พระประธานในพระอุโบสถองค์นี้มีขนาดเล็กที่สุดเท่าที่เคยปรากฏมา แต่คงความสวยงามยิ่งนัก

ด้านหน้าและด้านหลังพระอุโบสถ มีศาลาทรงประกอบด้วยช่อฟ้า ใบระกาลงรักปิดทอง หลังคามุงกระเบื้องเคลือบ ศาลานี้บูรณะปฏิสังขรณ์ครั้งล่าสุดเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๙๑ โดย นายอิน เคียงศิริ ได้บริจาคเงินบูรณะจำนวน ๑๐,๐๐๐.- บาท

๒. พระวิหาร เป็นสถาปัตยกรรมก่ออิฐถือปูน มีลักษณะทรงไทย ขนาดความกว้าง ๙.๖๕ เมตร ยาว ๑๗.๙๐ เมตร ประดับช่อฟ้า ใบระกา ลงรักปิดทอง หลังคามุงด้วยกระเบื้องเคลือบ หน้าบันและซุ้มประตูหน้าต่างลวดลายปูนปั้น บานประตูหน้าต่างสลักลวดลายปูนปั้นอย่างประณีตงดงาม เสาด้านหน้าและด้านหลังมีเทพพนมได้บูรณะพร้อมพระอุโบสถ เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๒

ภายในพระวิหาร เป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปปางมารวิชัยขนาดใหญ่ หน้าตักกว้าง ๒.๙๕ เมตร สูงตลอดถึงพระรัศมี ๓.๔๐ เมตร เป็นพระพุทธรูปสมัยสุโขทัย หล่อด้วยโลหะลงรักปิดทองเดิมพระพุทธรูปองค์นี้ไม่มีชื่อเรียก สมเด็จพระพุฒาจารย์ (นวม พุทธสมมหาเถร) อดีตเจ้าอาวาสวัดอนงคาราม ได้ถวายนามว่า พระพุทธจุลนาค นอกจากนี้ยังมีพระพุทธรูปสำคัญอีกองค์หนึ่ง คือ พระพุทธมังคโล เป็นพระพุทธรูปปางนั่งสมาธิ หล่อด้วยโลหะขัดเงา หน้าตักกว้าง ๑.๑๕ เมตร สูงตลอดพระรัศมี ๑.๒๐ เมตร

๓. ศาลาการเปรียญ เป็นที่บำเพ็ญกุศลของประชาชนทั่วไป เดิมสร้างด้วยไม้ หลังคามุงกระเบื้อง ไม่มีช่อฟ้า ใบระกา สร้างมานานเท่าใดไม่ปรากฏ ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๖๘ นายกิมฮง และ นางสิน เคียงศิริ มีศรัทธาบริจาคทรัพย์สร้างใหม่ มีช่อฟ้า ใบระกา หลังคามุงกระเบื้องเคลือบสวยงามดังที่เห็นในปัจจุบัน

บนศาลามีธรรมาสน์แบบบุษบกประกอบด้วยภาพ ๓ ชั้น มีลวดลายลงรักปิดทองประดับกระจก นายสิน นางทองสุข ไวกะวี เป็นผู้สร้างเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๗๒ ประดิษฐานเด่นสวยงามมาก ซึ่งธรรมาสน์ในลักษณะนี้หาได้ยากในปัจจุบัน นอกจากนี้ยังมีระฆังขนาด ๗ กำ กลองเพลไม้ประดู่ลายใบหนึ่ง ซึ่งพระครูอภิบาลปัจจุธรรม (สอน) อดีตเจ้าคณะจังหวัดอุดรดิตริต์สร้างถวายสมเด็จพระพุฒาจารย์ (นวม พุทธสมมหาเถร) ครั้งดำรงสมณศักดิ์เป็นพระมงคลเทพมุนี กลองเพลอีกใบหนึ่ง เป็นไม้ประดู่ธรรมดา พระสุวรรณครุณายก เจ้าคณะจังหวัดสุโขทัยนำมาถวายสมเด็จพระพุฒาจารย์ (นวม พุทธสมมหาเถร) เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๙๗ และกลองใบหลังนี้ผู้ถวายทำด้วยฝีมือของตนเองทั้งหมด

๔. พระแก้ววัดอนงคาราม ประดิษฐานอยู่ที่ตึกสมเด็จ

คณะ ๒ เป็นพระแก้วคู่บารมีของสมเด็จพระพุฒาจารย์ (นวม พุทธ-
สมมหาเถร) เพราะมีประวัติเล่าสืบ ๆ กันมาว่า ขณะที่เจ้าประคุณสมเด็จพระ
สมัยนั้นเป็นพระอันดับ ออกไปกิจนิมนต์ข้างนอกวัดได้มีชีปะขาวนำ
พระพุทธรูปปูนปั้นมาฝากไว้กับศิษย์ของท่าน (ต่อมาได้รับบรรดาศักดิ์
เป็นพระสุธรรมวินิจฉัย ประธานสภาคนแรกแห่งประเทศไทย) ซึ่งเฝ้า
กุฎอยู่ จึงได้นำไปวางไว้ที่โต๊ะรับแขก เมื่อท่านกลับมาศิษย์ก็ได้เรียนให้
ท่านทราบ ท่านก็วางไว้บนโต๊ะนั้น ต่อมาปูนได้กะเทาะออกมองเห็น
เนื้อแก้วอยู่ภายใน ท่านก็ได้กะเทาะปูนออกหมด จึงได้ทราบว่า
พระแก้ว ท่านได้รื้อให้ผู้นำมาฝากมารับคืน แต่จนกระทั่งบัดนี้ก็ยังไม่
ปรากฏผู้ที่นำมาฝากไว้ จึงเรียกว่าเป็นพระพุทธรูปคู่บารมีของท่าน
ขนาดหน้าตักกว้างประมาณ ๑๒ นิ้ว สูงประมาณ ๑๕-๑๘ นิ้ว เป็น
พระพุทธรูปทรงเครื่องที่พุทธศาสนิกชนทั่วไปให้ความเคารพบูชาและ
ถือว่าเป็นพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งทางวัดจะเปิดให้สักการบูชาปีละ
๒ ครั้ง คือ วันที่ ๑ มกราคมของทุกปีเพื่อขอพรในโอกาสวันขึ้นปีใหม่
และวันเข้าพรรษา เพื่อถวายสักการะบูชาและทำสามัคยกรรมของพระภิกษุ
สามเณรในวัด และเมื่อวันที่ ๑๗ กันยายน พ.ศ. ๒๔๙๖ พระบาทสมเด็จพระ
พระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ ก็ได้เสด็จ
พระราชดำเนินมา เพื่อทอดพระเนตรพระแก้ววัดอนงคารามด้วย

๕. รอยพระพุทธรูปจำลอง ซึ่งประดิษฐานในมณฑป
ทรง ๘ เหลี่ยม สร้างไว้ทั้งสองข้างของพระวิหาร

๖. ห้องสมุดประชาชนอนงคาราม ซึ่งเปิดบริการให้แก่
ประชาชนในวันอังคาร - วันเสาร์ หยุดวันอาทิตย์ และวันจันทร์ เริ่ม
ตั้งแต่เวลา ๙.๐๐-๑๗.๐๐ น. หอสมุดนี้เดิมชื่อว่า "หอสมุดอุดมวิทยา"
ซึ่งคณะศิษยานุศิษย์ร่วมกันสร้างเป็นอนุสรณ์สถานถวายแก่สมเด็จพระ

พระพุฒาจารย์ (นวม พุทธสมมหาเถร) วางศิลาฤกษ์ในวันที่ ๓๑
ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๐๐ เมื่อสร้างสำเร็จแล้ว ได้กราบหูลสมเด็จพระศรี-
นครินทราบรมราชชนนี ซึ่งเป็นศิษย์ของท่านเจ้าประคุณสมเด็จพระ
เสด็จมาเปิดป้ายและฉลองเมื่อวันอาทิตย์ที่ ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๕๐๕
และวันที่ ๒๒ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๐๙ สมเด็จพระศรีนครินทราบรม-
ราชชนนี ได้เสด็จมาประกอบพิธีเปิดป้ายห้องสมุดประชาชนอนงคาราม
ในความอุปถัมภ์ของเทศบาลนครธนบุรี และสโมสรโรตารี ธนบุรี
ต่อมาได้เปลี่ยนเป็นหอสมุดประชาชนอนงคารามในอุปถัมภ์ของกรุงเทพ
มหานคร

๗. อาคารเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรมเฉลิมพระเกียรติ
ส.ว. สร้างขึ้นเพื่อถวายเป็นพระกุศลแด่สมเด็จพระศรีนครินทราบรม-
ราชชนนี ในวโรกาสที่ทรงเจริญพระชนม์มายุครบ ๙๐ พรรษา เป็น
อาคารทรงไทยสูง ๔ ชั้น สิ้นงบประมาณการสร้างประมาณ ๒๕
ล้านบาท ปัจจุบันใช้เป็นสถานที่ศึกษาเล่าเรียนพระปริยัติธรรมทั้ง
แผนกธรรมและบาลีของพระภิกษุสามเณร ได้รับความไว้วางใจจาก
แม่กองธรรมและแม่กองบาลีให้จัดเป็นสถานที่สอบบาลีสนามหลวง
ประโยค ป.ธ. ๓ แห่งหนึ่งของกรุงเทพฯ เป็นที่สอนธรรมแก่เยาวชน
ในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดอนงคารามทุกวันอาทิตย์
เป็นสถานที่อบรมศีลธรรมแก่นักเรียนจากโรงเรียนต่าง ๆ เป็นที่ตั้ง
สำนักงานบริหารการศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์แห่งประเทศไทย
เป็นสถานที่จัดประชุมสัมมนาผู้บริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวัน
อาทิตย์ทั่วประเทศ ใช้เป็นสถานที่จัดประกวดสวดมนต์หมู่สรรเสริญ
พระรัตนตรัย ทำนองสรภัญญะ เป็นสถานที่จัดแข่งขันการกล่าวคำ
อารธนาและถวายทานในพุทธศาสนพิธีในงานสัปดาห์ส่งเสริมพระพุทธ

ศาสนาวินัยแห่งชาติทุกปี

๘. ศาลาบำเพ็ญกุศล จำนวน ๘ ศาลา ใช้เป็นสถานที่ตั้งศพสดพระอภิธรรมอุทิศส่วนกุศลแก่ผู้วายชนม์ ของพุทธศาสนิกชนทั่วไป

๙. เมรุ เป็นที่ฌาปนกิจศพของผู้ตาย เพื่ออำนวยความสะดวกแก่พุทธศาสนิกชนทั่วไป

๓.๑.๒ การบริหารวัด

ในส่วนนี้เป็นการเสนอข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการบริหารวัด ได้แก่ เรื่องของเจ้าอาวาส คณะผู้บริหารวัด และโครงสร้างการบริหารวัด ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

เจ้าอาวาส

วัดอนงคาราม นับตั้งแต่ได้สร้างเป็นพระอารามหลวง มีสมเด็จพระราชาคณะและพระราชาคณะ เป็นเจ้าอาวาส ตามลำดับเท่าที่ปรากฏนาม ดังนี้

๑. พระปรารกรมุนี (แบน)
๒. พระวิสุทธิสารเถร (เมือง)
๓. พระวิสุทธิสารเถร (ปาน)
๔. พระธรรมธราจารย์ (พุก)
๕. พระธรรมธราจารย์ (คุ่ม)
๖. สมเด็จพระพุฒาจารย์ (นวม พุทธสมมหาเถร) ครองวัด พ.ศ. ๒๔๔๙-๒๔๙๙
๗. พระมหาโพธิวงศาจารย์ (สาลี อินฺทโชตเถร) ครองวัด พ.ศ. ๒๔๙๙-๒๕๑๑
๘. พระเทพสุธี (พรหม โชติปาโล ป.ธ.๗) ครองวัด พ.ศ.

๒๕๑๑-๒๕๒๗

๙. พระเทพวิสุทธิเวที (ไสว สุจิตฺโต ป.ธ.๖) ครองวัด พ.ศ. ๒๕๒๗-๒๕๓๒
๑๐. พระสรภาณกวี (เจือ อุตฺตมวโร ป.ธ.๖) ครองวัด พ.ศ. ๒๕๓๒-๒๕๓๔

๑๑. พระราชสุธี (ยิ้ม ภาทรกฺมโม ป.ธ.๙) เจ้าอาวาสวัดอนงคารามองค์ปัจจุบัน

จากบันทึกของกองสุขาภิบาลโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๗๗ ทำให้ทราบว่า อดีตเจ้าอาวาสวัดอนงคาราม รูปที่ ๖ คือ สมเด็จพระพุฒาจารย์ (นวม พุทธสมมหาเถร) ท่านเป็นผู้ที่สนใจใฝ่ต่อการศึกษาเป็นอย่างยิ่ง จนความทราบถึงพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้พระราชทานนามใหม่ว่า **พระสยามปริยัติ** ในปี พ.ศ. ๒๔๔๐ และได้พระราชทานสมณศักดิ์พิเศษเป็น **"พระครูอุดมพิทยาการ"** เมื่อวันที่ ๒๙ เมษายน พ.ศ. ๒๔๔๒ (ร.ศ. ๑๑๘)

ประวัติเจ้าอาวาส

ส่วนนี้เป็นข้อมูลเกี่ยวกับชาติภูมิ การศึกษา สมณศักดิ์ ตำแหน่งหน้าที่งานพิเศษและเกียรติคุณโดยสังเขปของเจ้าอาวาส

ชาติภูมิ

พระราชสุธี นามเดิม ยิ้ม เป็นบุตร นายเยียม และนางเขียน ศิริสุภา เกิดเมื่อวันที่ ๖ ตุลาคม ๒๔๗๐ ณ บ้านเลขที่ ๒๙ แขวงบางเข็อกหนึ่ง เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร ได้บรรพชาเมื่อวันที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๔๘๔ ณ วัดอินทราวาส แขวงบางพรหม เขตตลิ่งชัน โดยมีพระครูภาวนาภิรมย์ (พลอย) เป็นพระอุปัชฌาย์และอุปสมบท

ณ วัดโพธิ์ แขวงบางระมาด เขตตลิ่งชัน เมื่อวันที่ ๒๓ กรกฎาคม ๒๕๙๐ โดยมีพระมหาไพริวงศาจารย์ (สาลี อินทโชตเถระ) ครั้งดำรงสมณศักดิ์เป็นพระมงคลเทพมุนี วัดอนงคาราม เป็นพระอุปัชฌาย์

การศึกษา

- พ.ศ. ๒๕๔๑ สำเร็จวิชาสามัญชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ จากโรงเรียนวัดอินทราวาสเขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร
- พ.ศ. ๒๕๔๖ สอบได้นักธรรมเอก สำนักเรียนวัดกาญจนสิงหาสน์ เขตตลิ่งชัน
- พ.ศ. ๒๕๒๔ สอบได้ประโยค ป.ธ. ๙ สำนักเรียนวัดอนงคาราม

การปกครอง

- พ.ศ. ๒๕๓๒ ได้รับแต่งตั้งเป็นเจ้าคณะที่ ๗ และเป็นประธานศาสนสมบัติ วัดอนงคาราม
- พ.ศ. ๒๕๓๔ ได้รับแต่งตั้งเป็นผู้รักษาการเจ้าอาวาสวัดอนงคาราม
- พ.ศ. ๒๕๓๕ ได้รับพระบัญชาแต่งตั้งเป็นเจ้าอาวาสวัดอนงคาราม
- พ.ศ. ๒๕๔๕ ได้รับแต่งตั้งเป็นเจ้าคณะเขตคลองสาน

สมณศักดิ์

ได้รับพระราชทานสมณศักดิ์เป็นพระราชาคณะชั้นสามัญในราชทินนามพระกวีวงศ์เมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๗ และได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์เป็นพระราชาคณะชั้นราชในราชทินนามที่พระราชสุธี

เมื่อพ.ศ. ๒๕๓๕

ตำแหน่งหน้าที่

พระราชสุธี ได้รับตำแหน่งหลายตำแหน่งในพระศาสนา ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๔๙ เรื่อยมาจนปัจจุบันเป็นครูสอนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี และเป็นกรรมการศาสนศึกษาสำนักเรียนวัด อนงคาราม อีกทั้งเป็นกรรมการตรวจประโยคธรรมสนามหลวง เป็นกรรมการตรวจสอบประโยคบาลีสสนามหลวง และเป็นเจ้าสำนักเรียนวัดอนงคาราม มาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๓๕

งานพิเศษ

- พ.ศ. ๒๕๑๗ เป็นพระอนุจรนำปัญหาประโยคบาลีไปเปิดสอบที่จังหวัดสิงห์บุรี
- พ.ศ. ๒๕๐๐ เป็นครูสอนบาลีที่วัดเจษฎาราม จังหวัดสมุทรสาคร โดยไม่รับนิตยภัต
- พ.ศ. ๒๕๒๘-๒๕๓๐ เป็นกรรมการสังคายนาตรวจชำระพระไตรปิฎก และเป็นผู้อำนวยความสะดวกความปลอดภัย และอาสาสมัครบรรเทาสาธารณภัย
- พ.ศ. ๒๕๒๘ จนถึงปัจจุบันเป็นกรรมการที่ปรึกษาและกรรมการตัดสินประกวดสวดมนต์หมู่สรรเสริญพระรัตนตรัยทำนองสรภัญญะประจำปีเนื่องในงานสัปดาห์ส่งเสริมพระพุทธศาสนาวันวิสาขบูชาของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

พ.ศ. ๒๕๓๑ ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการตัดสินประกวดสวดมนต์หมู่ให้ฝึกสอนนักเรียนและบัณฑิตกเขตสวดมนต์หมู่สรรเสริญพระรัตนตรัยเป็นตัวอย่างซึ่งใช้มาจนถึงปัจจุบันช่วยหาทุนกุศลนิธิวัดดอนงคารามเพื่อนำดอกผลมาใช้จ่ายในงานปกครอง การศึกษา การเผยแผ่ และสาธารณูปการ

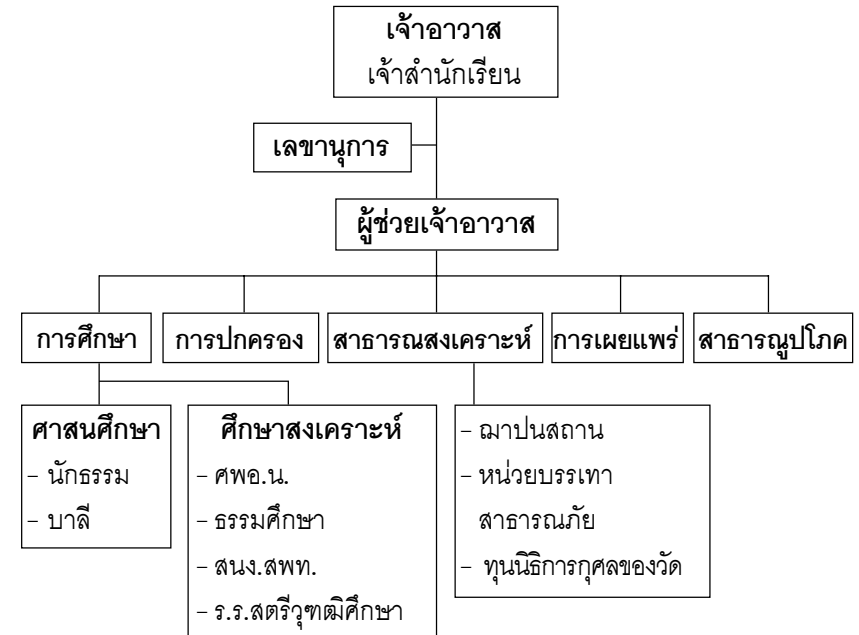
พ.ศ. ๒๕๔๓ - ปัจจุบัน ได้รับแต่งตั้งเป็นคณะทำงานช่วยสนองงานปกครองคณะสงฆ์หนกลาง

คณะผู้บริหารวัดดอนงคาราม

คณะผู้บริหารวัดดอนงคารามประกอบด้วย

๑. พระราชสุธี	เจ้าอาวาสและเจ้าสำนักเรียน
	ผู้ช่วยเจ้าอาวาสและอาจารย์ใหญ่สำนักเรียน
๒. พระสรภาณกวี	ผู้ช่วยเจ้าอาวาสและผู้อำนวยการ ศพอ.
๓. พระปริยัติกิจโกศล	ผู้ช่วยเจ้าอาวาส
๔. พระครูวรปริชาญาณ	" "
๕. พระครูวิริยกิจโกศล	" "
๖. พระครูอุดมพิทยาการ	" "
๗. พระครูพิมลวิหารการ	" "
๘. พระมหาอำนาจ เมตติโก	

โครงสร้างการบริหารวัดอนงคาราม

ทุนและทรัพยากรสนับสนุนการบริหารวัด

นอกจากรายได้ตามปกติจากทางราชการ การประกอบศาสนพิธี ค่าฌาปนสถาน และการบริจาคโดยพุทธศาสนิกชนทั่วไปแล้ว ทางวัดยังมีทุนกุศลนิธิ ซึ่งเป็นเงินจำนวนหนึ่งที่มีผู้บริจาคให้ทางวัดนำไปฝากธนาคารไว้เพื่อนำดอกผลมาใช้ โดยไม่ใช้เงินต้นทุนแต่อย่างใด ทุนกุศลนิธิมีวัตถุประสงค์ไว้ใช้จ่ายในกิจการบริหารต่างๆ ของวัด เช่น การก่อสร้างหรือซ่อมแซมเสนาสนะ และยังอาจใช้จ่ายในด้านศาสนศึกษา เช่น นิตยภัตครูผู้สอน หรือค่าวัสดุอุปกรณ์การศึกษา รวมถึงการใช้จ่ายด้านการเผยแผ่ศาสนาธรรม และการศาสน

สงเคราะห์ต่างๆ ปัจจุบันนับยอดรวมได้ ๕๖๖ ทุน รวมเป็นเงินทั้งสิ้น ๑๕,๘๒๘,๘๐๓.๕๒ บาท (สมาคมศิษย์อนงคาราม ในพระบรมราชูปถัมภ์, ๒๕๕๖: ๑๑๘ - ๑๓๘) นอกจากนี้ ทางวัดยังมี เงินคิลานุปถัมภ์ ซึ่งหมายถึงเงินที่มีผู้มีจิตศรัทธาบริจาคเพื่อให้ทางวัดนำไปฝากธนาคาร และนำดอกผลมาถวายแก่ภิกษุสามเณรวัดอนงคารามที่อาพาธด้วยโรคต่างๆ ปัจจุบันนับยอดรวมได้ ๙๕ ทุน รวมเป็นเงินทั้งสิ้น ๙๕๒,๕๓๐.๕๙ บาท (เรื่องเดิม: ๑๓๘ - ๑๔๑)

นอกจากนี้ วัดอนงคารามยังมีสมาคมศิษย์อนงคาราม ในพระบรมราชูปถัมภ์ คอยให้การสนับสนุนกิจกรรมในด้านต่างๆ อีกด้วย รายละเอียดของสมาคมมีดังนี้

ความเป็นมา

สมาคมศิษย์อนงคารามมีความเป็นมาตั้งแต่เริ่มแรกตั้งนี้ เนื่องจากวัดอนงคาราม พระอารามหลวง ตั้งอยู่ ณ จังหวัดธนบุรี (ในสมัยนั้น ปัจจุบันเป็นจังหวัดกรุงเทพมหานคร) เป็นสำนักศึกษาเล่าเรียนภาษาไทยของกุลบุตรกุลธิดามาช้านาน ตั้งแต่สมัยการศึกษาเพิ่งเริ่มเจริญขึ้น มีผู้ได้รับการศึกษาวิชาภาษาไทยจากสำนักแห่งนี้ เป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ ยังเป็นสำนักที่มีชื่อเสียงในการศึกษาพระปริยัติธรรมทางพระพุทธศาสนาโดยลำดับ มีพระภิกษุสามเณรอยู่จำพรรษาศึกษาเล่าเรียนในสำนักนี้เป็นจำนวนมาก จัดว่าเป็นสำนักที่เจริญรุ่งเรือง อำนาจประโยชน์แก่ฝ่ายพุทธจักรและฝ่ายอาณาจักรอย่างสำคัญสำนักหนึ่ง โดยมีสมเด็จพระพุทธมาจารย์ซึ่งดำรงตำแหน่งสังฆมนตรีว่าการองค์การสาธารณูปการ และเจ้าคณะจังหวัดธนบุรี เป็นเจ้าอาวาส

พ.ศ. ๒๔๗๙ บรรดาศิษยานุศิษย์ ซึ่งล้วนแต่เคยได้รับการศึกษาเล่าเรียนจากสำนักนี้ มีเจตนาร่วมกันที่จะช่วยส่งเสริมกิจการของสำนักให้เจริญรุ่งเรือง สามารถอำนวยความสะดวกให้กับประเทศชาติและพุทธศาสนายิ่งขึ้นไป จึงได้พิจารณาเห็นสมควรที่จะจัดบริหารงานเป็นรูปสมาคมเพื่อให้มีกิจการกว้างขวางยิ่งขึ้น ทำให้เกิดประโยชน์ต่อบรรดาศิษย์ที่อยู่ห่างไกลได้มีโอกาสช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และเพื่อให้บรรดาศิษย์หลายรุ่นได้มีโอกาสมาพบปะสนทนาวิสาย อันเป็นการส่งเสริมความคุ้นเคยและสามัคคีระหว่างศิษย์ผู้ร่วมสำนักเดียวกัน รวมถึงช่วยเหลืออุดหนุนให้กิจการของสำนักเจริญรุ่งเรืองยิ่งขึ้น ทั้งยังเป็นการแสดงความรักและความกตัญญูต่อกันต่อสำนักและพระอุปัชฌาย์อาจารย์ของตนตามโอกาส ให้ได้รับการสรรเสริญชมเชยจากสำนักอื่นๆ และประชาชนที่ได้อุปการเห็น จึงได้พร้อมใจกันริเริ่มจัดตั้งสมาคมขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เริ่มแรก ๓ ประการ คือ

๑. ส่งเสริมความคุ้นเคยและสามัคคีธรรม
๒. อุปถัมภ์กิจการของวัดอนงคาราม
๓. บำเพ็ญการกุศล

คณะศิษย์ได้ดำเนินการติดต่อขออนุญาตจดทะเบียนเป็นรูปสมาคม จนได้รับอนุญาตจากทางราชการ เมื่อวันที่ ๑๓ มิถุนายน ๒๔๗๙ มีคณะกรรมการบริหารงาน โดยมีพระสุธรรมวิจิตร เป็นนายกสมาคมท่านแรก ประกอบด้วยผู้ทรงเกียรติร่วมเป็นกรรมการ และมีสมาชิกหลายร้อยคน ดำเนินงานมาจนได้สถานที่อันเหมาะสมในการใช้เป็นที่ทำงานของสมาคม ในบริเวณวัดอนงคาราม สมควรที่จะเปิดป้ายสมาคม เพื่อเป็นเกียรติสืบไป ดังนั้นเมื่อวันที่ ๒๖ ตุลาคม

๒๔๗๙ จึงได้กราบอาราธนาพระคุณเจ้าพระพิมลธรรม (เขมจารีเถระ) วัดมหาธาตุ มาทำพิธีเปิดป้ายสมาคม

นอกจากนี้สมาคมศิษย์อนงคารามยังอยู่ในพระบรมราชูปถัมภ์ ในความอุปถัมภ์พิเศษของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นสมาคมศิษย์วัดแห่งเดียวในประเทศไทยที่อยู่ในพระบรมราชูปถัมภ์

นายกสมาคม

ที่ผ่านมาสมาคมศิษย์อนงคารามฯ มีนายกสมาคมมาแล้ว ๘ คน ดังมีรายนามดังนี้

๑. พระสุธรรมวินิจัย (ชม วณิกเกียรติ) นายกสมาคมคนที่ ๑
๒. พระยาสครราชเรืองยศ (ชุ่ม รักติประกร) นายกสมาคมคนที่ ๒
๓. พระยามโหศวรรย์ (กอ สมบัติศิริ) นายกสมาคมคนที่ ๓
๔. นายกฤษ สมบัติศิริ นายกสมาคมคนที่ ๔
๕. นายแพทย์สุธี ลิมอักษร นายกสมาคมคนที่ ๕
๖. พันเอก (พิเศษ) ชะลอ สิมะเสถียร นายกสมาคมคนที่ ๖
๗. นายจรัส ดวงธิดาร นายกสมาคมคนที่ ๗
๘. นายประทุม จันนะวัฒน์ นายกสมาคมคนที่ ๘

ปัจจุบันมีนายวิจิตร สมบัติบริบูรณ์ เป็นนายกสมาคมคนที่ ๘

กิจกรรมของสมาคม

สมาคมศิษย์อนงคารามฯ มีกิจกรรมต่างๆ ที่ปฏิบัติเป็นธรรมเนียมเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของวัดดังนี้

๑. การจัดงานวันวิสาขบูชาประจำปี ซึ่งนอกจากจะจัดการในด้านการศึกษา ทำบุญ สมาทานศีล และฟังธรรมแล้ว ยังมีการจัดประกวดการตั้งโต๊ะหมู่บูชาเพื่อถวายเป็นพุทธบูชาอีกด้วย โดยทางสมาคมฯ จะบริจาคของรางวัลแก่เจ้าของโต๊ะต่างๆ ซึ่งประกอบทั้งฝ่ายบรรพชิตและฝ่ายฆราวาส

๒. การถวายสักการะพระเถระในวัดอนงคาราม โดยในวันเข้าพรรษาทุกๆ ปี จะถวายเครื่องสักการะแก่เจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาส เจ้าคณะทุกคณะ และพระเถระบางรูปที่ให้ความช่วยเหลือดูแลงานของสมาคมฯ นอกจากนี้ยังถวายจตุปัจจัยเพื่อเป็นค่าน้ำค่าไฟ ในโอกาสเดียวกันนี้ยังมีการถวายสักการะพระแก้วประจำวัดอนงคาราม และถวายเครื่องสักการะอัฐิของอดีตเจ้าอาวาสทุกรูป หรือในกรณีที่มีพระเถระในวัดได้เลื่อนหรือแต่งตั้งสมณศักดิ์ ก็จะมีการแสดงมุทิตาสักการะด้วย

๓. การบำเพ็ญกุศลอุทิศถวายแด่อดีตเจ้าอาวาสวัดอนงคาราม ในวันที่ ๒๘ กันยายนของทุกปี อันเป็นวันคล้ายวันมรณภาพของเจ้าประคุณสมเด็จพระพุทธมาจารย์ (นวม พุทธสมมหาเถร) จะมีการจัดงานเพื่อรำลึกถึงอุปการะคุณของอดีตเจ้าอาวาสทั้งหลาย

๔. การเป็นเจ้าภาพเทศน์มหาชาติประจำปี วัดอนงคาราม จะจัดเทศน์มหาชาติทุกวันขึ้น ๑๓-๑๔ ค่ำ เดือน ๑๑ สมาคมฯ จะ

ร่วมเป็นเจ้าของภาพลักษณ์ต่างๆ โดยเฉพาะในปี พ.ศ. ๒๕๔๖ นี้ ได้ร่วมกับมูลนิธิปริยัติธรรมสมาคมแห่งประเทศไทยจัดหาปัจจัยบูชาภัณฑ์เทศน์ได้รวมทั้งสิ้น ๑๕๑,๙๙๕ บาท

๕. การสนับสนุนการศึกษา สมาคมฯ ให้การสนับสนุนแก่ภิกษุสามเณรในสำนักเรียนของวัด เช่น จัดงานฉลองถวายทุนการศึกษาแก่ผู้ที่สอบไล่ได้เป็นปริยัติเอก เป็นต้น และยังให้การสนับสนุนแก่นักเรียนในโรงเรียนต่างๆ ในเครือข่ายของวัดอนงคาราม รวมถึงมีการมอบทุนการศึกษาในงานวันมอบประกาศนียบัตรของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์อีกด้วย

๖. การร่วมบำเพ็ญกุศลต่างๆ กับทางวัด สมาคมฯ จะมีส่วนร่วมในงานบำเพ็ญกุศลต่างๆ ของวัด ในรูปของการช่วยประชาสัมพันธ์ เช่น การพิมพ์ใบปลิว และการเข้าร่วมงาน ตัวอย่างของงานบำเพ็ญกุศลมีอาทิเช่น การถวายปัจจัยพระผู้ทรงปาฏิโมกข์ทุกครั้งเดือน การถวายผ้าอาบน้ำฝนประจำปี การตัดบาตรข้าวสารประจำปี การถวายค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า ประจำปี

๗. การจัดทำหนังสือวิสาขบูชา รายงานการดำเนินงานประจำปีของวัดด้านต่างๆ เช่น ด้านสาธารณูปโภค ด้านการศึกษา ด้านการเผยแผ่ศาสนา และรายงานการดำเนินงานประจำปีของสมาคม

นอกจากนี้ ทางสมาคมฯ ยังรับสมาชิกเพิ่มและจัดตั้งทุนเพื่อเพิ่มทุนอุดหนุนสมาคมอยู่เสมอ เพื่อนำเงินมาใช้สนับสนุนการดำเนินงานของวัดต่อไป จวบจนปี ๒๕๔๖ นี้ ทางสมาคมฯ มีทุนอุดหนุนจำนวน ๑๖๑ ทุน รวมเป็นเงินทั้งสิ้น ๑,๖๔๔,๗๓๑บาท (สมาคมศิษย์เก่า อนงคาราม ในพระบรมราชูปถัมภ์, ๒๕๔๖: ๘๕ - ๙๑)

๓.๒ การจัดการศึกษา

วัดอนงคารามจัดการศึกษาทั้งในด้านศาสนศึกษาและด้านศึกษาสงเคราะห์ ด้านศาสนศึกษาประกอบด้วยการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรม และแผนกบาลี การศึกษาสงเคราะห์ประกอบด้วยศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ และธรรมศึกษา ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

๓.๒.๑ ด้านศาสนศึกษา

ประวัติด้านศาสนศึกษาของวัดอนงคาราม

วัดอนงคาราม ซึ่งเป็นพระอารามหลวงวัดหนึ่งในจังหวัดธนบุรี เดิมเป็นสำนักฝ่ายวิปัสสนา ปราภุชัตจากราชทินนามของเจ้าอาวาสรูปที่ ๒ และที่ ๓ ได้รับพระราชทานสมณศักดิ์เป็นพระราชาคณะฝ่ายวิปัสสนา ท่านผู้ได้รับตำแหน่งนี้ต้องเป็นอาจารย์สอนพระกรรมฐานแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์มาก่อน และเมื่อเจ้าอาวาสเป็นอาจารย์สอนพระกรรมฐาน ศิษย์หรือพระลูกวัดก็น่าจะได้รับการศึกษาในทางนั้น นอกจากนี้ ภูมิคณะตึกแห่งวัดอนงคารามมีหลายหลังๆ ละ ๒ ห้อง เป็นกุฏิตึกก่อด้วยอิฐถือปูนขนาดเล็กชั้นเดียว ซึ่งท่านผู้สร้างคงจะมีความประสงค์ให้พระภิกษุผู้บำเพ็ญภาวนาอยู่ได้รูปเดียว

ในสมัยพระธรรมธราชารย์ (พุก) เจ้าอาวาสรูปที่ ๔ และพระธรรมธราชารย์ (คุ่ม) เจ้าอาวาสรูปที่ ๕ ท่านพระอาจารย์ทับ พระอาจารย์สิน พระอาจารย์ดั่ง และพระอาจารย์จั่น เป็นอาจารย์สอนพระกรรมฐาน มีบรรพชิตและคฤหัสถ์เรียนกันมาก พระมงคล-ทิพมุนี (เช็ก พรหมสรเถระ) อดีตเจ้าอาวาสวัดทองธรรมชาติ ธนบุรี เมื่อได้รับพระราชทานสมณศักดิ์เป็นพระราชาคณะมีราชทินนามว่า

พระวิสุทธิสังวรเถระ ฝ่ายวิปัสสนา ท่านเล่าว่าทางวิปัสสนาท่านได้เรียนจากพระอาจารย์จั่น วัดอนงคาราม, พระครูสังวรสมาธิวัตร (น้อม) ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดจักรวรรดิราชาวาส พระนคร เป็นพระครูฝ่ายวิปัสสนา เรียนจากพระอาจารย์ทับ วัดอนงคาราม, และพระมหาโพธิวงศาจารย์ เจ้าอาวาสวัดอนงคาราม รูปที่ ๗ เรียนพระกรรมฐานจากท่านพระอาจารย์ทับ พรรษาที่ ๑ และที่ ๒ ได้ประพฤติกุศลวัตรเป็นศิษย์ติดตามพระอาจารย์ทับ

พ.ศ. ๒๔๗๔ ที่ดินวัดอนงคารามถูกตัดถนน ได้จัดการล้างป่าช้าเผาศพไม่มีญาติ รื้อกุฏิที่ตั้งอยู่ริมคลองสนามฝั่งคนะตึก ไปปลูกสร้างในคนะ ๑๒ (ปัจจุบันสร้างเป็นที่เก็บศพ) ดังนั้น วัดอนงคารามนี้ เดิมเป็นสำนักฝ่ายวิปัสสนาธุระดังกล่าว

ส่วนการศึกษาฝ่ายคันถธุระสมัยนั้นยังไม่เป็นปึกแผ่น เพราะปรากฏว่า สมัยพระธรรมธราจารย์ (พุก) พระธรรมธราจารย์ (คุ่ม) เป็นเจ้าอาวาส การศึกษาปริยัติธรรมสมัยนั้น เรียนมูลกัจจายน์และคัมภีร์ต่างๆ ซึ่งพระอาจารย์เทียน พระธรรมไตรโลกาจารย์ (อยู่ อุดตฺตรภทฺโท ป.๘) ครั้งเป็นพระเปรียญ พระสมุห์กล่อม พระอาจารย์หนู พระอาจารย์รอด เป็นต้น และอาจารย์คฤหัสถ์ คือ อาจารย์ดิษฐ์ อาจารย์นวล อาจารย์น้อม เป็นต้น เป็นอาจารย์สอนปริยัติธรรม โดยอาศัยกุฏิคนะ ๘-๙ ปัจจุบันเป็นสถานศึกษา เห็นได้ว่าการศึกษาฝ่ายคันถธุระในสมัยนั้นยังไม่เจริญ มีพระเปรียญไม่กี่รูป

เมื่อพระธรรมธราจารย์ (คุ่ม) มรณภาพ ทรงตั้งพระครูอุดมพิทยากร (นวม พุฑฺธโร) เป็นเจ้าอาวาสรูปที่ ๖ ต่อมาทรงพระกรุณาโปรดพระราชทานสมณศักดิ์เป็นพระราชาคณะที่พระธรรม-ธราจารย์

ในสมัยที่สมเด็จพระพุฒาจารย์ ดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดอนงคาราม พ.ศ. ๒๔๔๙ ท่านได้ปรับปรุงการศึกษาปริยัติธรรมสำนักวัดอนงคารามให้เหมาะสมแก่กาลเทศะยิ่งขึ้น โดยแบ่งเป็น ๒ แผนก คือ ธรรม ๑ บาลี ๑ แผนกธรรมได้แก่การเรียนธรรมวินัย ใช้หนังสือนวโกวาทและบุพพสิกขาเป็นหลักสูตร กำหนดการศึกษาแผนกนี้เนื่องจากพระมหาอยู่ ป.๘ สำนักวัดอนงคาราม เป็นครูสอนภาษาบาลี ณ วัดพิชยญาติการาม ครั้งพระราชเมธี (ท่วม) เป็นเจ้าอาวาส ท่านได้เห็นพระนวกะวัดพิชยญาติฯ เรียนธรรมวินัย ดำเนินการตามแบบของสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส และได้เป็นกรรมการสอบและตรวจข้อสอบของนักเรียนร่วมกับเจ้าอาวาสวัดนั้นด้วย เห็นประโยชน์แห่งการศึกษาแผนกนี้ ท่านปรารถนาจะตั้งการสอนธรรมวินัยเช่นนั้นบ้าง เพื่อให้เกิดผลดีแก่สำนัก จึงนำเรื่องเรียนปรึกษาพระครูอุดมพิทยากร เจ้าอาวาส วัดอนงคาราม พร้อมด้วยพระปลัดจอร์ และพระอาจารย์ดิน เห็นชอบร่วมกันบริจาคทุนส่วนตัวสร้างหนังสือนวโกวาท ๑๐๐ เล่ม หนังสือสามเณรสิกขา ๕๐ เล่ม แจกแก่ภิกษุสามเณรผู้ใคร่ศึกษา จัดตั้งการสอนธรรมวินัยขึ้นที่วัดอนงคารามเป็นครั้งแรกเมื่อต้นเดือนสิงหาคม พ.ศ. ๒๔๔๙ ปีมะเมีย ร.ศ. ๑๒๕ อาศัยโรงเรียนหนังสือไทย (ร.ร. อุดมวิทยายน) เป็นสถานศึกษาปีแรก สำหรับภิกษุเรียนวินัยอย่างเดียว

มีภิกษุสมัครเป็นนักเรียน ๕๓ รูป พระมหาอยู่ ป.๘ พระปลัดจอร์ และพระอาจารย์ดินเป็นครูสอน ส่วนสามเณรเรียนสามเณรสิกขา ๒๙ รูป พระมหาคง ป.๖ สามเณรไฉย เปรียญ คือ พระมหาไฉย ป.๖ เป็นครูสอน เปิดสอนเวลา ๑๕.๐๐ น. ถึงเวลา ๑๘.๐๐ น. ในความอำนวยการของพระครูอุดมพิทยากร เจ้าอาวาส

วิธีสอนเขียนปัญหาในกระดานดำวันละ ๕ ข้อ ให้นักเรียนเขียนตอบ ครูตรวจใบตอบของนักเรียน แล้วเฉลยปัญหาเป็นตัวอย่างให้นักเรียน คัดลงในสมุด ปัญหาที่ออกสอบถามความจำบ้าง ความคิดบ้าง ถามให้ตอบด้วยปากบ้าง ครูอธิบายให้นักเรียนจดบ้าง ช่วยให้ผู้ศึกษามี ความรู้วินัยเอาใจใส่ดีขึ้น เมื่อเห็นว่านักเรียนมีความรู้พอจะสอบได้ พระครูอุดมพิทยากร ได้ไปติดต่อขอข้อสอบวินัย ๒๑ ข้อ จากพระ- ราชเมธี เจ้าอาวาส วัดพิชยญาติฯ พระมหาอยู่ ป.๘ เป็นผู้ออก ข้อสอบสามเณรสิกขา ๒๑ ข้อเท่ากัน พระครูอุดมพิทยากร เป็นประธาน พร้อมด้วยคณะครูและกรรมการเปิดสอบครั้งแรก เมื่อเดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๔๔๙ ณ โรงเรียนอุดมวิทายาน วัดอนงคาราม ภิษุเข้าสอบ ๓๕ รูป สามเณร ๒๙ รูป รวม ๖๔ รูป

วันตรวจข้อสอบของนักเรียน พระราชเมธี เป็นประธาน กรรมการ ผลแห่งการสอบภิษุได้ ๓๒ รูป ตก ๓ รูป สามเณรได้ ๒๓ รูป ตก ๖ รูป เสร็จการสอบใกล้เวลาจะออกพรรษา คณะทายก ทายิกานำภัตตาหารมาถวายภิษุสามเณรผู้สอบได้ และพระภิษุ สามเณรทั้งวัด พระครูอุดมพิทยากร แจกประกาศนียบัตรแก่ผู้สอบ ได้ และรางวัลแก่ผู้สอบได้ ที่ ๑ ที่ ๒ และ ที่ ๓ แม้ปีการศึกษาต่อมา ก็ได้ดำเนินการเหมือนศกหลัง

ปีการศึกษา ๒๔๕๐ การศึกษาแผนกนี้แบ่งเป็น ๒ ชั้น คือ นักเรียนเก่ารุ่นแรก ที่สอบวินัยได้ในศกหลัง เรียนธรรมวิภาค และ คิหิปฏิบัติ นักเรียนใหม่เรียนวินัย สอบได้วินัยแล้ว เรียนธรรมวิภาค พระมหาอยู่ ป.๘ พระอาจารย์สิน เป็นครูสอนประจำ ส่วนสามเณร เรียนสามเณรสิกขา พระมหาสาย ป.๓ สามเณรแจ่ม เปรียญ คือ พระมหาแจ่ม ป.๕ และสามเณรโฆสิต เป็นครูสอน

ปีนั้นการสอบแบ่งเป็น ๔ ระยะ ระยะแรกนักเรียนเก่า พ.ศ. ๒๔๔๙ สอบธรรมวิภาค ออกพรรษาแล้วสอบคิหิปฏิบัติ ระยะหลัง นักเรียนใหม่ พ.ศ. ๒๔๕๐ สอบวินัยและธรรมวิภาค สามเณรสอบสามเณร สิกขาอย่างเดียว สอบเสร็จมีการเลี้ยงอาหารและแจกประกาศนียบัตร และรางวัลเช่นศกหลัง

ปีการศึกษา ๒๔๕๑ ได้ขยายการศึกษาให้กว้างออกไป โดยเปิดโอกาสรับนักเรียนต่างวัด ชาวการศึกษาธรรมวินัยของสำนักเรียน นี้แพร่หลายออกไปตามวัดต่าง ๆ ทั้ง พระนครและธนบุรี มีภิษุ สามเณรวัดจักรวรรดิราชาวาส วัดปทุมคงคา วัดราชบูรณะ และวัด ไตรมิตรวิทยาราม (สามจีนใต้) เป็นต้น มาสมัครเรียนกันมาก โรงเรียน หนังสือไทยหลังใหญ่ขึ้นเดียว ๔ ห้อง จุนักเรียนห้องละ ๒๕ คน เต็ม ทุกห้อง ส่วนการสอนปีที่ ๓ นอกจากพระอาจารย์เก่าแล้ว ได้อาศัย นักเรียนรุ่นแรกปีที่ ๑ คือ พระมหาโพธิวงศาจารย์ เจ้าอาวาสวัด อนงคาราม รูปที่ ๗ พระเทพสังวรวิมล ครั้นอยู่วัดอนงคาราม พระครู วรรณปริชาญาณ (ผล) และพระใบฎีกาเพ็ง เป็นต้น ครั้งเป็นพระอันดับ เป็นครูสอน พระมหาโพธิวงศาจารย์ สอนธรรมวินัยประจำสำนักตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๕๑ จนถึง พ.ศ. ๒๔๙๔ มีภาระทางอื่นมากจึงได้หยุดพัก ส่วน พระเทพสังวรวิมล ช่วยสอนอยู่หลายปี พ้นจากหน้าที่เมื่อย้ายไปอยู่วัด ทองนพคุณ ดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาส แล้วได้ตั้งสำนักศาสนศึกษาขึ้น ณ วัดทองนพคุณ ตามแบบอย่างสำนักเรียนวัดอนงคาราม มีเปรียญและ นักธรรมเจริญขึ้นโดยลำดับ

ปีการศึกษา พ.ศ. ๒๔๕๒ ทรงพระกรุณาโปรดพระราชทาน สมณศักดิ์พระมหาอยู่ ป.๘ วัดอนงคาราม เป็นพระราชาคณะที่ พระปริยัติบัณฑิต โปรดให้ย้ายไปครองวัดประยูรวงศาวาส พ.ศ. ๒๔๕๓

พระปริยัติบัณฑิต ได้ตั้งสำนักศาสนศึกษาขึ้น ณ วัดประยุรวงศ์ฯ อีกแห่งหนึ่ง ตามระเบียบการศาสนศึกษาวัดอนงคาราม ซึ่งท่านได้วางระเบียบการศาสนศึกษาฝากไว้แก่สำนัก มีเปรียญและนักธรรมเจริญขึ้นโดยลำดับ สมัยนั้นสมเด็จพระมหาสมณเจ้าฯ ยังมีได้ทรงตั้งหลักสูตรนักธรรม การศาสนศึกษาจึงเป็นไปตามสำนัก สำนักวัดอนงคารามซึ่งตั้งขึ้นก่อน ภิภุสามเถรต่างวัดมาเรียนจำนวนเพิ่มขึ้นทุกปี จนถึงพระอาจารย์อินทร์ วัดปทุมคงคา พระนคร เห็นประโยชน์แห่งการศึกษาระรมวินัย จึงได้ขออนุมัติเจ้าอาวาสตั้งการสอนธรรมวินัยขึ้น ณ วัดปทุมคงคา เป็นครั้งแรก โดยพระภิภุภักตร์ วัดไตรมิตรวิทยาราม สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรของสำนักเรียนวัดอนงคาราม เป็นครูสอน ถึงคราวสอบพระปริยัติบัณฑิตเจ้าอาวาสวัดประยุรวงศาवास ออกข้อสอบวินัย ๒๑ ข้อ ทางวัดปทุมคงคา ได้นิมนต์พระกรรมกรต่างวัดไปตรวจข้อสอบของนักเรียน

ปีการศึกษา พ.ศ. ๒๔๕๓ พระปริยัติบัณฑิต ย้ายไปดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดประยุรวงศาवास การศึกษาระรมวินัยสำนักวัดอนงคาราม ก็คงดำเนินการตามระเบียบเดิมต่อไป

อนึ่ง พระครูอุดมพิทยากร ดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดอนงคาราม เดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๔๔๙ เดือนพฤศจิกายน ศกนั้น พระครูอุดมพิทยากร ได้รับพระราชทานสมณศักดิ์เป็นพระราชาคณะที่พระธรรมธราจารย์ ตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดอนงคาราม พ.ศ. ๒๔๕๓ ท่านได้แก้ไขระเบียบการศาสนศึกษาสำนักวัดอนงคาราม ให้รัดกุมเหมาะสมแก่กาลเทศะยิ่งขึ้น ซึ่งได้ทราบว่าย่ ภายใต้อาจารย์ สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส ประทานพระโอวาทแก่พระภิภุสามเถรในสำนักของพระองค์ พระธรรมธราจารย์ ได้ไปเฝ้า

ทูลขอระเบียบการศาสนศึกษา เพื่อปรับปรุงการศึกษาของสำนักวัดอนงคารามให้ดียิ่งขึ้น ทรงพระกรุณาโปรดให้พระธรรมธราจารย์ ส่งพระในวัดอนงคาราม ผู้เป็นครูสอนธรรมวินัยไปเฝ้าฟังพระโอวาท รับการศึกษาอบรม เพื่อนำวิธีสอนมาสอนในสำนัก พระธรรมธราจารย์ ได้ส่งพระครูวรปริชาญาณ (ผล) ครั้งเป็นพระสมุห์ และพระมหาโพธิวงศาจารย์ ครั้งเป็นพระอัครนัถ ไปดูวิธีสอนและฟังพระโอวาท บันทึกพระโอวาท และวิธีสอนพร้อมทั้งข้อปัญหาธรรมและวินัยที่ทรงเป็นตัวอย่าง นำมาสอนนักเรียนในสำนัก

กาลต่อมา ทรงพระกรุณาโปรดให้พระธรรมธราจารย์ดำรงตำแหน่งเจ้าคณะแขวงบางลำภูล่าง และแขวงราษฎร์บูรณะ จังหวัดธนบุรี ท่านได้จัดการศึกษาระรมวินัยขึ้นในแขวงโดยส่งครูจากวัดอนงคารามไปสอนตามวัดต่างๆ ในปกครอง ถึงกำหนดสอบส่งพระฐานานุกรม พระเปรียญ นำข้อสอบไปเปิดสอบประจำปีที่วัดดาวคะนองแห่งหนึ่ง วัดราษฎร์บูรณะแห่งหนึ่ง คณะอุบาสกอุบาสิกาในตำบลนั้นๆ นำภัตตาหารมาถวายพระกรรมกร และภิภุสามเถรเป็นอันมาก นับว่าการสอบธรรมวินัยครั้งนั้นครึกครื้นรื่นเริงน่าเลื่อมใส ปีการศึกษา พ.ศ. ๒๔๕๔ การศึกษาก็ยังคงรักษาฐานะของสำนักได้ตลอดมา ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๔๙ ถึง พ.ศ. ๒๔๕๔ ว่าด้วยการศึกษาแผนกธรรม ในสมัยสมเด็จพระมหาสมณเจ้า ครั้งดำรงสมณศักดิ์เป็นพระธรรมธราจารย์ สมัยนั้นยังไม่มีหลักสูตรนักธรรม แต่ด้วยความเอาใจใส่ของท่าน สงเคราะห์ภิภุสามเถรในปกครองให้ได้รับการศึกษาระรมวินัย ส่วนการศึกษาแผนกบาลี สมัยรัชกาลที่ ๕ ที่ ๖ บรรพชิตและคฤหัสถ์เป็นอาจารย์สอน ใช้โรงเรียนบ้าง หอสมุดมนต์บ้าง เป็นสถาน

ศึกษาดังกล่าว ท่านได้คัดเลือกพระภิกษุสามเณรในสำนักที่เห็นว่ามีความรู้มาก่อน ส่งไปเรียนที่สำนักวัดมหาธาตุ พระนคร เปรี๊ยะรุ่นเก่าสำนักวัดดอนงคารามเป็นศิษย์ของสมเด็จพระวันรัต (เขมจารี) โดยมาก เมื่อทางสำนักมีเบรียญเกิดขึ้นหลายรูป จึงได้ช่วยกันสอน จนถึงกับผู้สร้างโรงเรียนถวายเป็น พ.ศ. ๒๔๗๔ ที่ดินวัดดอนงคาราม ถูกตัดถนน โรงเรียน ๒ หลัง ก็ต้องถูกรื้อรวมปลูกสร้างเป็นหลังเดียวดังที่เห็นอยู่ในปัจจุบัน

ปีการศึกษา ๒๔๕๕ สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส ทรงตั้งหลักสูตรปริยัติธรรมทั้งธรรมทั้งบาลี บรรจวิชาให้สมควรแก่ชั้นนั้นๆ และทรงแก้ไขเปลี่ยนแปลงระเบียบการศึกษา การสอบไล่ ให้รวดเร็วเหมาะสมแก่กาลสมัยยิ่งขึ้น นักเรียนธรรมและบาลีได้เข้าสอบในสนามหลวงวัดเบญจมบพิตรตามหลักสูตรแผนใหม่ พ.ศ. ๒๔๕๕ เป็นครั้งแรก และสำนักวัดดอนงคารามได้ดำเนินการส่งเสริมการศาสนศึกษามาจนถึงปัจจุบัน

คณะผู้บริหารและอำนาจหน้าที่

เพื่อประโยชน์ในการจัดการศาสนศึกษา วัดดอนงคารามจัดให้มีคณะหนึ่ง เรียกว่า "คณะกรรมการอำนวยการศึกษา" ประกอบด้วย เจ้าสำนักเรียน อาจารย์ใหญ่ ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ เลขานุการ บรรณารักษ์ และ ครูผู้สอน ดังมีรายละเอียดเกี่ยวกับการเข้ารับตำแหน่งและอำนาจหน้าที่ดังนี้

คณะกรรมการอำนวยการศาสนศึกษา

เจ้าสำนักเรียนจะพิจารณาแต่งตั้งจากพระเถระหรือพระภิกษุผู้ทรงคุณวุฒิให้เป็นกรรมการ ประกอบด้วยประธาน ๑ รูป

รองประธาน ๑ รูป หรือ ๒ รูป ก็ได้ และกรรมการอื่นอีกตามสมควร ซึ่งมีคุณสมบัติดังนี้

- มีสมณศักดิ์ราชทินนาม หรือ
- เป็นเปรียญ และ สำเร็จปริญญาพุทธศาสตร์บัณฑิต หรือ ปริญญาศาสนศาสตร์บัณฑิต หรือ
- เป็นนักธรรมและมีวุฒิสมาญศึกษาไม่ต่ำกว่ามัธยมศึกษา

ปีที่ ๓

ประธานและรองประธาน

ประธานและรองประธานมีอำนาจหน้าที่ดังนี้

- ประธาน เป็นประธานในที่ประชุม ดำเนินการให้เป็นไปด้วยดี ลงนามรับรองรายงานการประชุม เสนอและสนองงานต่อเจ้าสำนักเรียน

- รองประธาน ทำหน้าที่แทนประธานเมื่อประธานไม่อยู่หรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้

คณะกรรมการ

คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ดังนี้

- พิจารณาคัดเลือกพระเถระ หรือพระภิกษุผู้สมควรดำรงตำแหน่งต่างๆ ตามระเบียบนี้ เสนอเจ้าสำนักเรียนเพื่อแต่งตั้ง

- ปรับปรุงแก้ไขข้อขัดข้องทางการศึกษา ให้ดำเนินไปด้วยดี

- พิจารณาวางระเบียบปฏิบัติ ประกาศหรือข้อบังคับสำหรับครูและนักเรียน

- ควบคุมดูแลครูและนักเรียนให้ปฏิบัติตามระเบียบโดย

เครื่องครัด

- พิจารณาวางระเบียบปฏิบัติในแผนกนั้นๆ เสนอเจ้าสำนัก

เรียน

อาจารย์ใหญ่และผู้ช่วย

มีอาจารย์ใหญ่ประจำสำนักเรียน ๑ รูป และผู้ช่วยอีก ๑ รูป ซึ่งเจ้าสำนักเรียนได้รับพิจารณาแต่งตั้งโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ แต่ต้องเป็นผู้สมบุรณ์ด้วยคุณสมบัติดังนี้

- เป็นเปรียญมีสมณศักดิ์ราชทินนาม หรือ
- เป็นเปรียญมีพรรษาพ้น ๕ และ
- เป็นกรรมการอำนวยการศึกษา
- เป็นที่เคารพนับถือของบรรพชิตและคฤหัสถ์
- มีความประพฤติเรียบร้อยตามพระธรรมวินัย

อาจารย์ใหญ่มีอำนาจหน้าที่ดังนี้

- ปกครอง ควบคุม แนะนำครูและเจ้าหน้าที่ให้ปฏิบัติงานโดยเรียบร้อย
- จัดแบ่งชั้น ตามหลักสูตร หรือวิชานั้นๆ
- กำหนดวันเวลา เปิด ปิด โรงเรียนประจำปี ประจำภาค
- ปกครองนักเรียนให้ปฏิบัติตามระเบียบโดยเคร่งครัด
- ตรวจตรา สอดส่อง ดูแล พัสดุและอุปกรณ์ต่างๆ อยู่เสมอ
- รายงานผลได้ ผลเสีย การสอบ การเรียนประจำปีต่อ

คณะกรรมการ

- พิจารณาบรรจุครูประจำชั้นและประจำวิชานั้นๆ

ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ มีหน้าที่ปฏิบัติการแทนอาจารย์ใหญ่ เมื่ออาจารย์ใหญ่มอบหมาย หรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้

เลขานุการ

ให้มีเลขานุการสำนักเรียน ๑ รูป หรือหากจำเป็นจะให้มีผู้ช่วยอีก ๑ รูปหรือหลายรูปก็ได้ ซึ่งเจ้าสำนักเรียนจะได้พิจารณาแต่งตั้งพระเปรียญ โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการอำนวยการศึกษา เลขานุการ มีหน้าที่ดังนี้

- ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าสำนักเรียน ประธานและอาจารย์ใหญ่

- นัดประชุมคณะกรรมการตามระเบียบนี้
- บันทึกการประชุม และเก็บรักษาเอกสารต่างๆ
- จัดทำสรุบบัญชีต่างๆ ให้เรียบร้อย
- จ่ายนิตยภัตครูและเจ้าหน้าที่ และทำบัญชีรับจ่ายตามที่ได้รับมอบหมาย

- แลกสรายรับ รายจ่าย ในคราวประชุมตามปกติประจำปี
- รับสมัครนักเรียนและประกาศผลให้นักเรียนทราบ
- จัดหาพัสดุและอุปกรณ์การสอนการเรียนตามความจำเป็น

ผู้ช่วยเลขานุการ มีหน้าที่ช่วยทำงานร่วมกับเลขานุการทุกกรณี และทำงานแทนเมื่อเลขานุการไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้

บรรณารักษ์

มีบรรณารักษ์ประจำสำนักเรียน ๑ รูป หรือ อาจจะมีผู้ช่วย

อีก ๑ รูปก็ได้ ซึ่งเจ้าสำนักเรียนจะได้พิจารณาแต่งตั้งพระภิกษุรูปใดรูปหนึ่ง โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการอำนวยการศึกษา และให้มีหน้าที่ดังนี้

- จัดห้องสมุดประจำสำนักเรียนให้เรียบร้อย
- จัดทำบัญชีสรรพหนังสือไว้เป็นหลักฐาน
- จัดหา รักษาและเก็บหนังสือให้เป็นระเบียบ
- จัดทำบัญชีพัสดุของโรงเรียนและหมั้นตรวจตราดูแล

อยู่เสมอ

- ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าสำนักเรียน หรืออาจารย์ใหญ่
- ก. ผู้ช่วยบรรณารักษ์ มีหน้าที่ทำงานร่วมกับบรรณารักษ์ทุกกรณี และทำงานแทนเมื่อบรรณารักษ์ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้

ครูผู้สอน

ครูทุกรูปทุกแผนกเป็นกรรมการโดยตำแหน่ง แต่ต้องสมบูรณ์ด้วยคุณสมบัติ ดังนี้

- มีวุฒิสมบูรณ์ตามหลักเกณฑ์ของคณะสงฆ์ หรือของกระทรวงศึกษาธิการ
- มีสังกัดอยู่วัดอนงคาราม
- มีความประพฤติเรียบร้อยตามพระธรรมวินัย

ในปี ๒๕๔๖ นี้ ครูผู้สอนในแผนกธรรมประกอบด้วย

๑. พระครูวรปริชาญาณ (สุวรรณ จรณธมฺโม) ป.ธ. ๕, น.ธ.เอก
๒. พระมหาเมืองอินทร์ อากาศโร ป.ธ. ๗, พธ.บ.

๓. พระมหาบุญนาค เขมปญโญ ป.ธ. ๔, น.ธ. เอก

และครูผู้สอนในแผนกบาลีประกอบด้วย

๑. พระสรภาณกวี (อาจารย์ใหญ่สำนักเรียน) ป.ธ. ๗
๒. พระมหาอิสระ ธมฺมภาคิ ป.ธ. ๙
๓. พระมหาถนอม ธิริจิตฺโต ป.ธ. ๙
๔. พระครูวิริยกิจโสภณ ป.ธ. ๕
๕. พระมหาอำนาจ เมตฺติโก ป.ธ. ๖

สถิติข้อมูลการสอบนักเรียนสำนักเรียนวัดอนงคาราม

สถิติข้อมูลการสอบนักเรียนสำนักเรียนวัดอนงคารามทั้งแผนกธรรมและบาลีในรอบสามปีที่ผ่านมา มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ข้อมูลสถิติการสอบของนักเรียนสำนักเรียนวัดอนงคารามแผนกธรรม (ตั้งแต่ปี ๒๕๔๓ - ๒๕๔๕)

ปี พ.ศ. ๒๕๔๓	ส่งเข้าสอบ	สอบได้	สอบตก
นักธรรมชั้นตรี	๑๔ รูป	๔ รูป	๑๐ รูป
นักธรรมชั้นโท	๔ รูป	๓ รูป	๑ รูป
นักธรรมชั้นเอก	๓ รูป	๓ รูป	-

ปี พ.ศ. ๒๕๔๔	ส่งเข้าสอบ	สอบได้	สอบตก
นักธรรมชั้นตรี	๒๗ คน	๕ คน	๒๒ รูป
นักธรรมชั้นโท	๖ รูป	๒ รูป	๔ รูป
นักธรรมชั้นเอก	๔ รูป	๒ รูป	๖ รูป

ปี พ.ศ. ๒๕๔๕	ส่งเข้าสอบ	สอบได้	สอบตก
นักธรรมชั้นตรี	๒๑ รูป	๑ รูป	๒๐ รูป
นักธรรมชั้นโท	๘ รูป	๒ รูป	๖ รูป
นักธรรมชั้นเอก	๗ รูป	๖ รูป	๑ รูป

จากสถิติจะเห็นได้ว่าผลการสอบพระปริยัติธรรม แผนกธรรม ของนักเรียนสำนักเรียนวัดอนงคารามยังอยู่ในเกณฑ์ไม่สูงนัก กล่าวคือ จากจำนวนนักเรียนที่ส่งเข้าสอบทั้งหมด ๓ ปี เฉลี่ยสอบได้ร้อยละ ๒๘.๕

ข้อมูลสถิติการสอบของนักเรียนสำนักเรียนวัดอนงคาราม แผนกบาลี (ตั้งแต่ปี ๒๕๔๓ - ๒๕๔๕)

ปี พ.ศ. ๒๕๔๓	ส่งเข้าสอบ	สอบได้	สอบตก
ป.๑-๒	๒ รูป	-	๒ รูป
ป.ธ.๓	๓ รูป	๒ รูป	๑ รูป
ป.ธ.๔	๑ รูป	๑ รูป	-
ป.ธ.๕	๔ รูป	-	๔ รูป
ป.ธ.๖	๑ รูป	-	๑ รูป
ป.ธ.๗	๑ รูป	-	๑ รูป
ป.ธ.๘	๓ รูป	-	๓ รูป
ป.ธ.๙	ไม่มีผู้ขอเข้าสอบ		

ปี พ.ศ. ๒๕๔๔	ส่งเข้าสอบ	สอบได้	สอบตก
ป. ๑-๒	๔ รูป	๒ รูป	๒ รูป
ป.ธ.๓	๓ รูป	๒ รูป	๑ รูป
ป.ธ.๔	๔ รูป	๒ รูป	๒ รูป
ป.ธ.๕	๖ รูป	-	๖ รูป
ป.ธ.๖	ไม่มีผู้ขอเข้าสอบ		
ป.ธ.๗	๑ รูป	๑ รูป	-
ป.ธ.๘	๔ รูป	-	๔ รูป
ป.ธ.๙	ไม่มีผู้ขอเข้าสอบ		

ปี พ.ศ. ๒๕๔๕	ส่งเข้าสอบ	สอบได้	สอบตก
ป.๑-๒	๙ รูป	๑ รูป	๘ รูป
ป.ธ.๓	๗ รูป	๓ รูป	๔ รูป
ป.ธ.๔	๖ รูป	๔ รูป	๒ รูป
ป.ธ.๕	๖ รูป	๒ รูป	๔ รูป
ป.ธ.๖	ไม่มีผู้ขอเข้าสอบ		
ป.ธ.๗	ไม่มีผู้ขอเข้าสอบ		
ป.ธ.๘	๒ รูป	-	๒ รูป
ป.ธ.๙	ไม่มีผู้ขอเข้าสอบ		

จากสถิติ ๓ ปี จะเห็นได้ว่าสำนักเรียนวัดอนงคารามส่งนักเรียนเข้าสอบพระปริยัติธรรม แผนกบาลี เป็นจำนวนไม่มากนัก (๔๖ รูป) อย่างไรก็ตาม จากจำนวนนักเรียนที่ส่งเข้าสอบทั้งหมด ๓ ปี ความสัมฤทธิ์ผลอยู่ในเกณฑ์สูงกว่าผลการสอบแผนกธรรม กล่าวคือ สอบได้ร้อยละ ๔๓.๔

การอบรมพระนวกะ

นอกจากการศึกษาด้านพระปริยัติธรรมและบาลีแล้ว วัดอนงคารามยังมีการจัดการศึกษาอบรมตามหลักสูตรระยะสั้นชั้นนวกะภูมิ และสอบภายในสำนักเรียน โดยมีวัดต่างๆ ส่งนักเรียนเข้าร่วมสอบวัดความรู้ด้วย พระเถระที่ให้การอบรมคือ

๑. พระสรภานกวี (อาจารย์ใหญ่สำนักเรียน) เจ้าคณะ ๒ สอนวิชาพระวินัย
๒. พระครูวิริยกิจโกศล เจ้าคณะ ๑๑ สอนวิชาพระพุทธประวัติ
๓. พระครูวรปริชาญาณ เจ้าคณะ ๑ สอนวิชาธรรมะและวิชาแก่กระทุ้ธรรม

ทุนในการดำเนินการ

สำนักเรียนวัดอนงคารามมีทุนดำเนินการจากทุนกุศลนิธิของวัด การบริจาคต่างๆ เช่น การบริจาคในการสอบธรรมชั้นนวกะภูมิ การบริจาคในการสอบธรรมสนามหลวง และการบริจาคในการสอบบาลีสนามหลวง และเงินอุดหนุนจากญาติสถานของวัด

๓.๒.๒ ด้านการศึกษาสงเคราะห์

การศึกษาสงเคราะห์ของวัดอนงคารามประกอบด้วยศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ และธรรมศึกษา ซึ่งนับเป็นความโดดเด่นของวัด นอกจากนี้ วัดยังมีโรงเรียนเอกชนของวัด อันได้แก่โรงเรียนสตรีวุฒิมิศึกษา รวมถึงหอสมุดวัดอนงคารามอันเป็นแหล่งเรียนรู้ตามอัธยาศัยสำหรับประชาชนทั่วไป ต่อไปนี้เป็นข้อมูลต่างๆ การจัดการศึกษาสงเคราะห์ของวัด

ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดอนงคาราม

ในส่วนนี้เป็นการนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ของวัด ได้แก่ ข้อมูลทั่วไป ข้อมูลเกี่ยวกับคณะผู้บริหาร และข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน

ข้อมูลทั่วไป

ส่วนนี้เป็นการนำเสนอข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ได้แก่ ข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ตั้ง สถานภาพ ประวัติความเป็นมา วัตถุประสงค์ของการจัดตั้ง และภาระหน้าที่ความรับผิดชอบ

สถานที่ตั้ง

ศูนย์ศึกษา (โรงเรียน) พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดอนงคาราม ทะเบียนเลขที่ ๓๗ ตั้งอยู่ที่ ๔๑ ถนนสมเด็จเจ้าพระยา แขวงสมเด็จเจ้าพระยา เขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร ๑๐๖๐๐

สถานการณ์ภาพ

ศูนย์ศึกษา (โรงเรียน) พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดอนงคาราม เป็นองค์กรทางพระพุทธศาสนาองค์กรหนึ่ง ที่พระสงฆ์ได้จัดตั้งขึ้นมา เป็นการจัดการศึกษาสงเคราะห์ นอกกระบบโรงเรียน ให้การศึกษาอบรมแก่ประชาชน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเด็กและเยาวชนที่กำลังอยู่ในวัยเรียน เพื่อให้รู้จักใช้เวลาว่างจากวันหยุดเรียน เข้ามาศึกษาหาความรู้ ความเข้าใจ ตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา น้อมนำไปประพฤติปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ดำรงตนอยู่ในสังคมด้วยความสงบสุข ดังคำกล่าวที่ว่าเด็กดีในวันนี้ จักเป็นผู้ใหญ่ที่ดีมีคุณภาพในวันข้างหน้า

ประวัติความเป็นมา

ศูนย์ศึกษา (โรงเรียน) พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดอนงคาราม ตั้งขึ้นเมื่อวันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๐๗ โดยมีพระมหาโพธิวงศาจารย์ เจ้าอาวาสรูปที่ ๗ เป็นองค์ประธานทำพิธีเปิดป้ายเป็นปฐมฤกษ์ และได้มอบหมายภาระให้พระเถรานุเถระ และพระภิกษุวัดอนงคาราม ช่วยกันอบรมสั่งสอน บริหาร และอุปถัมภ์บำรุงเป็นลำดับมา

วัตถุประสงค์ของการจัดตั้ง

๑. เพื่ออบรมสั่งสอนให้เด็กและเยาวชนมีความรู้ในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา สัมกับเป็นพุทธศาสนิกชนที่ดี
๒. เพื่อเสริมความรู้ และปลูกฝังศีลธรรม วัฒนธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของชาติไทย แก่เด็กและเยาวชน
๓. เพื่อให้เด็กและเยาวชนรู้จักปฏิบัติตนในสังคม และรู้จัก

ดำเนินชีวิตตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาโดยถูกต้อง

๔. เพื่อหาโอกาสฝึกฝนให้เด็กและเยาวชนเป็นผู้มีใจกว้างขวาง รู้จักบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมมากขึ้น
๕. เพื่อดำเนินรอยตามปฏิปทาของสมเด็จพระพุทธมาจารย์ ผู้เป็นบูรพาจารย์แห่ง วัดอนงคาราม
๖. เพื่อให้ความรู้ทางพระพุทธศาสนาภาคภาษาอังกฤษ แก่เด็กและเยาวชน

ภาระหน้าที่ความรับผิดชอบ

๑. ส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนได้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ด้วยการเข้ามาศึกษาหาความรู้ทางพระพุทธศาสนา
๒. ส่งเสริมให้พระสงฆ์มีบทบาทในการทำหน้าที่อบรม ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้สมบูรณ์ขึ้น
๓. ส่งเสริมให้เป็นแหล่งเผยแผ่ศีลธรรมที่มีประสิทธิภาพอย่างแท้จริง
๔. ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน ให้เป็นเอกลักษณ์ของสังคมไทย
๕. สนับสนุนนโยบายของรัฐบาลในการพัฒนาจิตใจของประชาชน

ข้อมูลเกี่ยวกับคณะผู้บริหาร

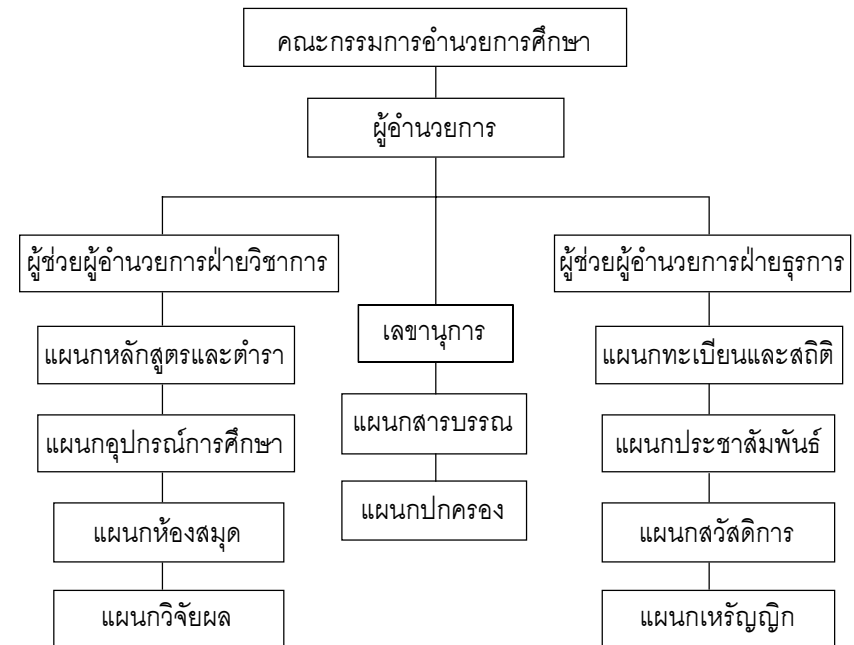
ในส่วนนี้เป็นข้อมูลเกี่ยวกับคณะผู้บริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ได้แก่ ข้อมูลเกี่ยวกับคณะผู้บริหาร โครงสร้างการบริหาร และรายละเอียดเกี่ยวกับหน้าที่ของตำแหน่งต่างๆ

คณะผู้บริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

ทั้งนี้พระปริยัติกิจโกศล (ขิม อิศฺสรธมฺโม) ผู้อำนวยการศูนย์ นอกจากจะเป็นกำลังสำคัญของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดดอนงคาราม กระทั่งมีผลงานเป็นที่ประจักษ์อย่างดีแล้ว ท่านยังเป็น ผู้ที่อุทิศตนให้แก่งานทางพระพุทธศาสนาในด้านต่าง ๆ จนกระทั่งได้รับ ยกย่องเกียรติคุณมากมายหลายด้าน เช่น ใน พ.ศ. ๒๕๓๔ ได้รับ เกียรติบัตรจากสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหา-สังฆปริณายก ในฐานะผู้ทำคุณประโยชน์สนับสนุนส่งเสริมการศึกษา พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ พ.ศ. ๒๕๓๙ ได้รับพระราชทาน "เสาศาสนาธรรมจักร" จากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในฐานะผู้ทำคุณประโยชน์ต่อพระพุทธศาสนา ในสาขาศูนย์การศึกษา พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ และได้รับการประกาศยกย่องโดยคณะกรรมการสภาวัฒนธรรมแห่งชาติให้เป็นผู้มีผลงานดีเด่นทางด้าน วัฒนธรรม สาขามนุษยศาสตร์ ประจำปี พ.ศ. ๒๕๔๓ เป็นต้น

ผังการบริหาร

ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดดอนงคารามมี ผังการบริหารงานดังนี้

หน้าที่

ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์มีการกำหนดหน้าที่ ของผู้ที่อยู่ในตำแหน่งต่างๆ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

๑. ผู้อำนวยการ มีหน้าที่ต้องปฏิบัติดังนี้
 - บริหารงานในฐานะหัวหน้าสถานศึกษา
 - วางแผนการปฏิบัติงาน กำหนดวิธีดำเนินงานและ ติดตามผลด้านวิชาการ ธุรการ การปกครองและกิจกรรม
 - ควบคุมการเรียนการสอนและฝึกอบรม
 - จัดทำระเบียบการบริหารและวัดผลการศึกษาให้ เป็นไปตามหลักสูตร

– มอบหมายงานให้เหมาะสมกับความรู้ความสามารถ
– บังคับบัญชาครู อาจารย์ นักเรียน นักศึกษา และ
เจ้าหน้าที่อื่นๆ

๒. เลขานุการ มีหน้าที่ต้องปฏิบัติดังนี้

– ประสานงานกับฝ่ายต่างๆ
– รับข้อคิดเห็นจากฝ่ายต่างๆ เพื่อเสนอให้ผู้อำนวยความสะดวก
ดำเนินการต่อไป

– อำนวยความสะดวกแก่หน่วยงานที่อยู่ในสังกัด

๓. เจ้าหน้าที่การเงินและบัญชี มีหน้าที่ต้องปฏิบัติดังนี้

– จัดบริการหนังสือ แบบเรียน สมุด เข็มเครื่องหมาย
เป็นต้น

– ทำบัญชีรายรับ รายจ่าย ให้เรียบร้อย
– เก็บรักษาเงินของศูนย์ไว้โดยวิธีที่ปลอดภัย

๔. เจ้าหน้าที่สารบรรณ มีหน้าที่ต้องปฏิบัติดังนี้

– ออกหนังสือติดต่อระหว่างหน่วยงานต่างๆ
– จัดเก็บเอกสาร ข้อสอบนักเรียนทุกชั้นแต่ละปี
– เก็บรักษาสำเนาเอกสารหนังสือเข้า หนังสือออก

๕. เจ้าหน้าที่ธุรการ มีหน้าที่ต้องปฏิบัติดังนี้

– งานเกี่ยวกับการจัดงบประมาณ
– งานเกี่ยวกับการควบคุมพัสดุและครุภัณฑ์
– งานเกี่ยวกับการดูแลรักษาอาคารสถานที่
– งานเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์
– งานเกี่ยวกับการรักษาความปลอดภัย

– งานเกี่ยวกับการควบคุมบุคคลที่ไม่เกี่ยวกับการ
เรียนการสอน

– อำนวยความสะดวกแก่หน่วยงานที่อยู่ในสังกัด

๖. เจ้าหน้าที่ปกครอง มีหน้าที่ต้องปฏิบัติดังนี้

– สอดส่องดูแลความประพฤติของนักเรียน
– ว่ากล่าวตักเตือนนักเรียนที่ไม่ปฏิบัติตามระเบียบ
ของศูนย์

– จัดแถวนักเรียนและตรวจดูนักเรียนที่ไม่ลงไปเข้า
แถวเมื่อถึงเวลา

– สอดส่องดูแลนักเรียนมิให้วิ่งเล่นในขณะที่กำลัง
เรียนอยู่

– สอดส่องดูแลบุคคลที่จะมาก่อความไม่สงบเรียบร้อย
หรือทำความเสื่อมเสีย

– ทำหนังสือติดต่อผู้ปกครองนักเรียนที่ไม่มาเรียน โดย
ไม่ทราบเหตุผล

– ออกแบบสอบถามเกี่ยวกับความประพฤติของ
นักเรียนไปยังผู้ปกครอง

๗. เจ้าหน้าที่สวัสดิการ มีหน้าที่ต้องปฏิบัติดังนี้

– จัดหายาเพื่อรักษาพยาบาลครูสอนและนักเรียน
ที่เจ็บไข้

– ติดต่อประสานงานกับศูนย์กลางผู้ปกครองนักเรียน

– นำผู้เจ็บป่วยหนักส่งสถานพยาบาลดูแลรักษา

๘. เจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ มีหน้าที่ต้องปฏิบัติดังนี้

- ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับกิจการของโรงเรียน ต้อนรับแขกของศูนย์
 - จัดหานักเรียนทำหน้าที่นำไหว้บูชาพระรัตนตรัยก่อนเข้าห้องเรียน
 - แจ่งข่าวของศูนย์หลังการให้โอวาทแล้ว
 - จัดให้มีโสตทัศนูปกรณ์และติดตั้งเครื่องขยายเสียงที่ห้องประชุม
๙. เจ้าหน้าที่พัสดุ มีหน้าที่ต้องปฏิบัติดังนี้
- สำรองดูแลโต๊ะเก้าอี้ให้อยู่ในสภาพที่เรียบร้อย
 - ดำเนินการจัดซ่อมแซมบำรุงรักษา
 - ตรวจสอบดูแลประตูหน้าต่างห้องเรียนเปิด ปิดให้เรียบร้อย
 - ดูแลเก็บวัสดุอุปกรณ์หลังจากเลิกเรียนแล้ว
๑๐. เจ้าหน้าที่วิชาการ มีหน้าที่ต้องปฏิบัติดังนี้
- ทำแผนปฏิบัติงานด้านวิชาการ
 - เตรียมการเกี่ยวกับหลักสูตรและการสอน
 - การจัดการเรียนการสอน
 - จัดเตรียมสื่อและอุปกรณ์การสอน
 - พัฒนาปรับปรุงเทคนิควิธีการเรียนการสอน
๑๑. เจ้าหน้าที่ทะเบียนและสถิติ มีหน้าที่ต้องปฏิบัติดังนี้
- รับสมัครและรับรายงานตัวนักเรียน
 - จัดนักเรียนเข้าเรียนตามชั้นต่างๆ
 - จัดทำบัญชีนักเรียน ทะเบียนนักเรียน และบัตร

ประจำตัวนักเรียน

- จัดทำทะเบียนครูสอน บัตรประจำตัวครูสอน บัญชีลงเวลาทำการสอน
- ออกประกาศนียบัตรให้แก่นักเรียนที่จบหลักสูตรชั้นต่างๆ
- จัดทำสถิตินักเรียน ครูสอน ประจำวันและประจำปี

ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินการจัดการเรียนการสอน

คณะผู้สอน

คณะผู้สอนประกอบด้วยภิกษุและฆราวาสซึ่งโดยมากเป็นศิษย์เก่าศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดอนงคาราม ดังมีรายชื่อดังนี้

ผู้สอนที่เป็นภิกษุ

๑. พระมหาเจริญ สุวานวฑฒโน ป.ธ.๗, พธ.บ., อ.ม.
๒. พระมหาถนอม ถรจิตโต ป.ธ. ๙, ศศ.ม.
๓. พระมหาธนรรณุชน คมภีรปัญญา ป.ธ.๕, น.ธ.เอก, พธ.บ.
๔. พระมหาบัว ปิยวณฺโณ ป.ธ. ๗, พธ.บ.
๕. พระมหาบุญนาน อภิญาโน ป.ธ.๔, น.ธ.เอก, พธ.บ.
๖. พระมหาภาสกร สิริโร ป.ธ.๕, น.ธ.,เอก, พธ.บ.
๗. พระมหาวิชาญ วิชาญ ป.ธ.๔, น.ธ.เอก
๘. พระมหาสถาพร โสภณปัญญา ป.ธ.๗, พธ.บ., ศศ.ม.
๙. พระมหาสากล ดิग्ฆปัญญา ป.ธ.๙, ร.บ., ศศ.ม.
๑๐. พระมหาสุทัศน์ วรทสุสี ป.ธ.๙, พธ.บ., อ.ม.

๑๑. พระมหาอิสระ ธมฺมภาคิ ป.ธ.๙, อ.ม.
๑๒. พระปลัดวิเศษ กิตติโสภโณ น.ธ.เอก
๑๓. พระมหาวิชัย ธีรชโย ประโยค ๓, น.ธ.เอก

ผู้สอนที่เป็นฆราวาส

๑. นางกัญญาวัลย์ สมวิชัย คบ.
๒. นายวินัย ศรีลำพัง นักศึกษาคณะนิเทศศาสตร์ สถาบันราชภัฏสมเด็จพระเจ้าพระยา
๓. นางสาวดลชา ตติวิวัฒน์วรอุฒิ นักศึกษาคณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏสวนดุสิต
๔. นางสาวประภัสสร เลิศจินดารัตน์ นักศึกษาคณะแพทยศาสตร์ มศว.
๕. นางสาวปัทมา กัลยะกิติ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนเซนต์โยเซฟคอนเวนต์
๖. นางสาวเจนจิรา พลเสน นักศึกษาคณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
๗. นางสาวนิจรินทร์ ต้นสกุลวงศ์ นักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์ สถาบันราชภัฏสวนดุสิต
๘. นางสาวรัตนาวลี สัมโย นักศึกษานาฏศิลป์ไทย สาขาละคร วิทยาลัยนาฏศิลป์
๙. นางสาวชนิษฐา ยกกลิ่น นักศึกษานาฏศิลป์ไทย สาขาละคร วิทยาลัยนาฏศิลป์
๑๐. นางสาวอรพิน โชคพัฒนาพงษ์ นักศึกษาคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หลักสูตรและวิชาที่เรียน

๑. วิชาพระพุทธศาสนา มีพุทธประวัติ สวางประวัติ ศาสนประวัติ และธรรม เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับประวัติบุคคลสำคัญของศาสนามีพระพุทธเจ้าเป็นต้น จะได้เอามาเป็นแบบอย่างในแนวทางที่ดี และให้นักเรียนรู้หลักธรรมคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพื่อนำไปประพฤติปฏิบัติในชีวิตประจำวันให้เกิดประโยชน์แก่ตนและสังคม

๒. ศาสนพิธี วัฒนธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณีไทยต่างๆ เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้และปฏิบัติให้ถูกต้องตามระเบียบแบบแผนอันดีงามในฐานะเป็นพุทธศาสนิกชน และในฐานะเป็นคนไทยซึ่งเป็นชาติที่มีขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมเป็นของตนเอง เช่น การอาราธนาศีล อาราธนาธรรม การกรวดน้ำ การเตรียมสิ่งของต่างๆ ในงานมงคล หรืองานอวมงคล การนั่ง การกราบ การไหว้ ที่ถูกต้องกับสถานที่ บุคคล กาลเทศะ เป็นต้น

๓. วิชาภาษาอังกฤษภาคพระพุทธศาสนา ในปัจจุบันนี้มีการติดต่อกับต่างประเทศมากขึ้นทั้งทางการศึกษา การค้าขาย อีกอย่างมีชาวต่างประเทศสนใจมาศึกษาพระพุทธศาสนามากขึ้น ในฐานะที่เป็นพุทธศาสนิกชน เมื่อถูกถามก็ควรจะให้ความรู้เกี่ยวกับพระพุทธศาสนาแก่เขาได้

๔. วิชาธรรมศึกษา เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้หลักธรรมตามหลักสูตรของทางการคณะสงฆ์ วิชาที่เรียนมี ธรรม พุทธประวัติ เรียงความแก้กระทู้ธรรม เบญจศีล-เบญจธรรม และศาสนพิธี และส่งเข้าสอบสนามหลวงอันเป็นสนามสอบที่ทางคณะสงฆ์จัดขึ้น เมื่อ

ข้อได้เปรียบภาคีศึกษารวมเป็นศึกษ

ชั้นตรี โท เอก ตามลำดับ

๕. วิชาวาทศิลป์ ให้นักเรียนได้รับการฝึกที่ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ สามารถใช้ถ้อยคำในการสื่อสาร การทำงานร่วมกัน และยังเป็นการพัฒนาบุคลิกภาพในอีกทางหนึ่งด้วย นอกจากนี้ยังเป็นการสร้างมนุษยสัมพันธ์ขั้นพื้นฐาน เพื่อให้เยาวชนเป็นคนกล้าในการที่จะแสดงออกในทางที่ดีคือกล้าพูด กล้าแสดงความคิดเห็นต่อชุมชน และมีความเป็นผู้นำต่อไป

๖. วิชานาฏศิลป์ เพื่อเป็นการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมไทย ฝึกให้เยาวชนนิยมและรักสิ่งที่เป็นสมบัติไทย เพราะนาฏศิลป์เป็นศิลปประจำชาติไทยที่ไม่มีชาติใดเหมือน โดยเชิญครูผู้มีความรู้ความสามารถในวิชานาฏศิลป์มาช่วยฝึกสอน

การแบ่งชั้นเรียน

๑. ชั้นต้น รับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔- ๖ เข้าเรียนในชั้นพระพุทธศาสนาปีที่ ๑-๓ ใช้เวลาเรียน ๓ ปี

๒. ชั้นกลาง รับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑-๓ เข้าเรียนในชั้นพระพุทธศาสนาปีที่ ๔-๖ ใช้เวลาเรียน ๓ ปี

๓. ชั้นสูง รับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔-๖ และชั้นอุดมศึกษา เข้าเรียนในชั้นพระพุทธศาสนาชั้นสูงปีที่ ๑-๓ ใช้เวลาเรียน ๓ ปี สำหรับชั้นอุดมศึกษา เข้าเรียนในชั้นพระพุทธศาสนาชั้นสูงปีที่ ๒-๓ ใช้เวลาเรียน ๒ ปี

เวลาเรียน

เปิดเรียนตั้งแต่เวลา ๐๘.๓๐ น. ถึงเวลา ๑๑.๑๕ น. ทุกวัน

อาทิตย์ วันละ ๓ วิชา ปีละ ๑ ชั้นๆ ละ ๔๐ อาทิตย์ หรือ ๑๒๐ ชั่วโมง ไม่มีการหยุดประจำภาคแต่จะหยุดประจำการศึกษาภาคฤดูร้อนเดือน มีนาคม - เมษายน เช่นเดียวกับโรงเรียนทั่วไป

วันเปิดเรียน และปิดเรียน

ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จะเปิดเรียนประจำปีในวันอาทิตย์สุดท้ายของเดือนพฤษภาคมทุกปี แต่จะเปิดรับสมัครนักเรียนใหม่และรับรายงานตัวนักเรียนเก่าตั้งแต่วันอาทิตย์ต้นเดือนพฤษภาคมเป็นต้นไป ในวันเสาร์-อาทิตย์ ตั้งแต่เวลา ๐๘.๕๐ - ๑๖.๐๐ น. ทางศูนย์จะปิดภาคเรียนประจำปีในวันอาทิตย์สุดท้ายของเดือนกุมภาพันธ์ทุกปี

วันสอบประจำปี

การสอบภาคแรก สอบวันอาทิตย์ที่ ๒ ของเดือนกันยายน และสอบภาคหลังวันอาทิตย์ที่ ๓ ของเดือนกุมภาพันธ์ สำหรับผู้ที่มีสิทธิเข้าสอบต้องมีเวลาเรียนไม่ต่ำกว่า ๖๐ เปอร์เซ็นต์ของเวลาเรียนทั้งหมด

กิจกรรมการเรียนการสอน

ตัวอย่างกิจกรรมการเรียนการสอนประจำปี ๒๕๔๕

วัน เดือน ปี	กิจกรรมการเรียนการสอน
๒ มิ.ย. ๔๕	เปิดปฐมนิเทศน์การเรียนการสอนโดยพระปริยัติกิจโกศล ผู้อำนวยการศูนย์ฯ เป็นประธานพร้อมด้วยคณะพระอาจารย์ครูสอน นักเรียนและผู้ปกครองนักเรียนร่วมพิธี
๒๓ มิ.ย. ๔๕	เลือกประธานนักเรียน ศพอ.น. ผลปรากฏว่า น.ส.อมรรักกระโทก มีคะแนนนำเป็นอันดับหนึ่งได้ตำแหน่งประธาน

วัน เดือน ปี	กิจกรรมการเรียนการสอน
๓๐ มิ.ย. ๔๕	นักเรียน โดยมี น.ส.วริยา วงศ์บุพศเรษฐ และนายจิรศักดิ์ เทียนสุวรรณ เป็นรองประธานตามลำดับ
๒๔ ก.ค. ๔๕	ทำพิธีไหว้ครู
๑๑ ส.ค. ๔๕	เวียนเทียนเนื่องในวันอาสาฬหบูชา พร้อมกับถวายเทียนพรรษา
๒๙ ก.ย. ๔๕	วันแม่ซึ่งเป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นในศูนย์ฯ แห่งนี้ โดยมีกิจกรรมประกวดบัตรอวยพรวันแม่เชิญผู้ปกครองนักเรียนโดยเฉพาะที่เป็นแม่มาร่วมกิจกรรม มีการฟังธรรมจากพระวิทยากรจาก วัดศรีอารีย์ จ.ราชบุรี และรับประทานอาหารร่วมกัน ในงานนี้มีนักเรียนและผู้ปกครองร่วมงานมากกว่า ๔๐๐ คน
	สอบปลายภาคเรียนที่ ๑ ปรากฏผลการสอบมีนักเรียนได้คะแนนสูงสุดแต่ละห้องดังต่อไปนี้
	พอ.เตรียม ก (ป.๑-๒) ด.ช.จักรพล สุวรรณโสภา ๗๗.๕๐ เปอร์เซนต์
	พอ.เตรียม ข (ป.๓) ด.ญ.มุกทิตา พรรคจี ๘๔.๐๐ เปอร์เซนต์
	ด.ญ.อภิษญา เกษมเจริญกิจ ๘๔.๐๐ เปอร์เซนต์
	พอ.ต้น ก (ป.๔ ห้อง ๑) ด.ญ.รดา เรืองวิทยานุเคราะห์ ๘๓.๐๐ เปอร์เซนต์
	พอ.ต้น ก (ป.๔ ห้อง ๒) ด.ญ.อมลวรรณ เฟ็งอุ๋น ๘๒.๐๐ เปอร์เซนต์
	พอ.ต้น ข (ป.๕ ห้อง ๑) ด.ญ.ธีรเมธ หิรัญวัฒน์นานนท์ ๗๗.๗๕ เปอร์เซนต์
	พอ.ต้น ข (ป.๕ ห้อง ๒) ด.ญ.วชิชา กุสุมาลย์ ๘๐.๗๕ เปอร์เซนต์
	พอ.ต้น ค (ป.๖) ด.ช.ธนพล จตุรงค์วัชชัย ๘๓.๒๕ เปอร์เซนต์
	พอ.กลาง (ม.๑-๓) ด.ญ.ชุลีกร บุญธเนศ ๗๕.๐๐ เปอร์เซนต์
	พอ.สูง (ม.๔-๖) น.ส.วริยา วงศ์บุพศเรษฐ ๗๐.๖๐ เปอร์เซนต์
	พอ.กลาง (ม.๑-๓) ด.ญ.ชุลีกร บุญธเนศ ๗๕.๐๐ เปอร์เซนต์

วัน เดือน ปี	กิจกรรมการเรียนการสอน
๑๓ ต.ค. ๔๕	พอ.สูง (ม.๔-๖) น.ส.วริยา วงศ์บุพศเรษฐ ๗๐.๖๐ เปอร์เซนต์ ร่วมงานกิจกรรมมอบทุนและประกาศนียบัตรวัดเวฬุราชิน เขตธนบุรี กทม. โดยส่งนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมการประกวด โดยได้รับรางวัลคือรองชนะเลิศอันดับ ๒ ในการประกวด อารานาพุทธศาสนพิธี
๒๐ ต.ค. ๔๕	นักเรียน ศพอ.น. ร่วมฟังเทศน์มหาชาติ ที่ศาลาการเปรียญ วัดอนงคาราม โดยคณะในงานดังกล่าวด้วย
๑๘-๑๙ พ.ย. ๔๕	ร่วมประกวดร้องเพลงและแดนซ์เซอร์ ในงานเทศกาลลอยกระทงเขตธนบุรี กทม. ได้รับรางวัลชมเชย เป็นถ้วยรางวัล พร้อมทุนการศึกษาที่วัดประยุรวงศาวาส
๒๐ พ.ย. ๔๕	นักเรียน ศพอ. น. เข้าร่วมประกวดในงานแห่พระบรมสารีริกธาตุที่วัดนางชี เขตภาษีเจริญ กทม
๒๓-๒๔ พ.ย. ๔๕	สอบธรรมศึกษาสนามหลวงมีนักเรียน ศพอ.น. ส่งเข้าสอบในระดับ ตริ-โท-เอก ผลปรากฏว่า ศ.ตริ สอบได้ ๒๐ คน
๓ ธ.ค. ๔๕	เข้าร่วมประกวดกิจกรรมที่ ร.ร.วัดกระจัดปนิช ผลของการประกวดคือ ได้รับรางวัลชมเชยอันดับ ๑ ในการประกวดร้องเพลงและแดนซ์เซอร์ ได้รับโล่รางวัลพร้อมทุนการศึกษา
๑๓ ธ.ค. ๔๕	คณะศรัทธาจากสโมสรไลออนส์กรุงเทพฯ (อุดมสุข) นำโดยไลออนวาทินี ผู้พัฒนาระงษ์และสมาชิกไลออน ร่วมกันบริจาคเงินสนับสนุนค่าอาหารกลางวันงานมอบทุนและมอบประกาศนียบัตร ศพอ. วัดอนงคาราม ในวันที่ ๑๒ มกราคม ๒๕๔๖ เป็นจำนวนเงิน ๒๕,๐๐๐ บาท
๒๙ ธ.ค. ๔๕	สอบปลายภาคเรียนที่ ๒ พร้อมจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนของขวัญเนื่องในวันปีใหม่ แม้จะเป็นวันหยุดยาวในเทศกาลปีใหม่แต่ก็มีนักเรียนมาเข้าสอบตามจำนวนที่ตั้งไว้ และผลการสอบมีนักเรียนที่ได้คะแนนสูงสุดในแต่ละห้องดังนี้
	พอ.เตรียม ก (ป.๑-๒) ด.ญ. อรชา สุขกวี ๗๙.๗๕ เปอร์เซนต์
	พอ.เตรียม ข (ป.๓) ด.ญ.มุกทิตา พรรคจี ๘๐.๒๕ เปอร์เซนต์

วัน เดือน ปี	กิจกรรมการเรียนการสอน
	พอ.ต้น ก (ป.๔ ห้อง ๑) ด.ญ.รดา เรืองวิทยานุกเคราะห์ ๗๑.๕๐ เปอร์เซ็นต์
	พอ.ต้น ก (ป.๔ ห้อง ๒) ด.ช.วศิน เกิดจันทร์ ๖๕.๕๐ เปอร์เซ็นต์
	พอ.ต้น ข (ป.๕) ด.ญ.ศรินดา บุญฤกษ์ ๗๐.๗๕ เปอร์เซ็นต์
	พอ.ต้น ค (ป.๖) ด.ญ.ธนพล จตุรงค์วัชชัย ๘๕.๐๐ เปอร์เซ็นต์
	พอ.กลาง (ม.๑-๓) ด.ช.ชาคริต กัมพูศิริ ๘๑.๒๕ เปอร์เซ็นต์
	พอ.สูง (ม.๔-๖) น.ส.มณฑิชา บุญวัดช้าง ๖๕.๒๕ เปอร์เซ็นต์

ศูนย์ธรรมศึกษาพิเศษในโรงเรียน

นอกจากศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดอนงคาราม จะเป็นแหล่งให้ความรู้ด้านวิชาการทางพระพุทธศาสนาแก่เด็กและเยาวชนในวันอาทิตย์แล้ว คณะพระอาจารย์โดยการนำของพระปริยัติกิจโกศล ผู้ช่วยเจ้าอาวาสและผู้อำนวยการศูนย์ฯ ได้มีแนวคิดที่จะเปิดให้มีการเรียนการสอนวิชาการทางพระพุทธศาสนามากกว่าที่เป็นอยู่ ภายใต้การสนับสนุนของพระราชสุธี เจ้าอาวาส และพระสรภาณกวี ผู้ช่วยเจ้าอาวาสและอาจารย์ใหญ่สำนักเรียน จึงได้มีโครงการที่เป็นการเผยแพร่ธรรมเชิงรุกนั่นคือ ศูนย์ธรรมศึกษาพิเศษในโรงเรียน โดยแรกเริ่มมีการเปิดสอนในโรงเรียนใกล้วัดและขยายออกไปในวงกว้างยิ่งขึ้น มีสถิติรายงานข้อมูลผู้สอบผ่านธรรมศึกษาระดับชั้นต่าง ๆ ของสำนักเรียนวัดอนงคาราม ในแต่ละปีการศึกษาดังนี้

ชั้นเรียน/ พ.ศ.	๒๕๕๓		๒๕๕๔		๒๕๕๕	
	ส่งสอบ	สอบได้	ส่งสอบ	สอบได้	ส่งสอบ	สอบได้
ตรี	๙๗๐	๗๗๔	๑๑๘๓	๗๔๐	๑๑๑๕	๖๗๐
โท	๔๒๘	๓๕๗	๗๘๔	๖๘๕	๖๖๑	๔๐๒
เอก	๑๗	๑๕	๓๕๒	๓๕๐	๕๓๒	๔๑๐
รวม	๑๔๑๕	๑๑๔๖	๒๓๑๙	๑๗๗๕	๒๓๐๘	๑๕๘๒

ในปีการศึกษา ๒๕๕๔ มีการเรียนการสอนวิชาธรรมศึกษาในโรงเรียนใกล้กับวัด อนงคาราม คือ โรงเรียนศึกษานารี โดยมีจำนวนนักเรียนเข้าเรียน ๑๘๐๐ กว่าคน โรงเรียนสตรีวุฒิมศศึกษา มีนักเรียน ๑๕๐ คน และโรงเรียนจันทร์วิทยา มีผู้เข้าเรียน ๑๐๐ กว่าคน ซึ่งเมื่อนำจำนวนนักเรียนทั้ง ๓ โรงเรียนมารวมกันแล้วจะมีกว่า ๒๐๐๐ คน มีระดับการศึกษาตั้งแต่ธรรมศึกษาชั้นตรี ชั้นโท และชั้นเอก

ทุนในการดำเนินการ

ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดอนงคาราม มีแหล่งทุนดำเนินการสำคัญมาจากการบริจาค ทั้งจากภายในโดยเจ้าอาวาส ผู้อำนวยการและคณะผู้บริหารศูนย์ฯ หรือแม้แต่ภิกษุผู้สอนในศูนย์ฯ และจากภายนอก ได้แก่ บรรดาผู้มีจิตศรัทธา การบริจาคอาจอยู่ในรูปการให้ทุนการศึกษา การบริจาคค่าภัตตาหารเพลถวายพระอาจารย์ผู้สอน หรือการบริจาคเพื่อจัดพิมพ์เอกสารต่างๆ เช่น หนังสือที่ระลึก ตำราเรียน นอกจากนี้ยังมีทุนศึกษานิธิ อันเป็นเงินที่มีผู้บริจาคเป็นเงินก้อนจำนวนหนึ่งแก่ศูนย์ฯ เพื่อนำเงินไปฝากธนาคารไว้ และนำดอกผลมาใช้จ่ายในกิจการของศูนย์ฯ โดยไม่ได้ใช้เงินต้นทุน ทุนดังกล่าวเริ่มตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๐๘ จวบจนปัจจุบัน ทั้งนี้เมื่อนับถึง พ.ศ.

๒๕๔๕ มีจำนวนทุนอยู่ ๒๓๗ ทุน รวมมูลค่า ๒,๓๓๑,๘๓๓.๒๕ บาท (ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดอนงคาราม, ๒๕๔๖: ๔๕ - ๕๒)

โรงเรียนเอกชนการกุศลของวัด

นอกจากการจัดการศึกษาสงเคราะห์ในส่วนของคุณ์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์แล้ว วัดอนงคารามยังดำเนินการโรงเรียนสตรีวุฒิมศศึกษาอันเป็นโรงเรียนเอกชนการกุศลของวัดอีกด้วย ในส่วนนี้เป็นข้อมูลเกี่ยวกับประวัติ ผู้บริหาร และการดำเนินการของโรงเรียน

ประวัติ

โรงเรียนสตรีวุฒิมศศึกษา จัดตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๘ โดยใช้บ้านของ น.ส.สร้อย วุทธิทองดี เปิดเป็นโรงเรียนสอน ในขณะนั้นมีนักเรียนเพียง ๖ คนเท่านั้น ลักษณะของโรงเรียนเป็นอาคารไม้ ๒ ชั้น ตั้งอยู่เลขที่ ๕๘๓ ซอยช่างนาคน ถนนภัทรา ๒ เขตคลองสาน จังหวัดธนบุรี บนที่ดินของวัดกัลยาณมิตร

พ.ศ. ๒๔๖๘ เปิดสอนชั้นเตรียมประถม มีนักเรียนชาย - หญิง รวม ๖ คน มีคุณครูสร้อยทำการสอนเพียงคนเดียว ต่อมา มีนักเรียนเพิ่ม จึงเปิดสอนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ ให้คุณมณี วิสุทธิทองดี มาช่วยสอน

พ.ศ. ๒๔๗๐ เปิดสอนจนถึงชั้นประถมปีที่ ๔ มีครูสอนเพิ่มอีก ๓ คน และสร้างอาคารเรียนเพิ่มขึ้นด้วยทุนส่วนตัว เป็นอาคารไม้เรือน ๓ ชั้น ๑ หลัง เรือนชั้นเดียว ๑ หลัง เรือนชั้นเดียวได้ทุนสูงอีก ๒ หลัง

พ.ศ. ๒๔๗๙ เทศบาลได้ทำการตัดถนนผ่านหน้าโรงเรียน การคมนาคมสะดวกสบาย ทำให้จำนวนนักเรียนเพิ่มมากขึ้น จึงได้เช่าที่กองศาสนสมบัติ กรมการศาสนา ซึ่งเป็นที่ดินของวัดกัลยาณมิตร ก่อสร้างอาคารใหม่ เป็นเรือนไม้ ๒ ชั้น และเปิดสอนถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖

พ.ศ. ๒๔๘๓ ได้รับรองวิทยะฐานะเทียบเท่าโรงเรียนรัฐบาล และได้แยกนักเรียนชายไปไว้ที่โรงเรียนวุฒิมศศึกษา วงเวียนใหญ่ โดยมีครูแถม ขอบฝึก ผู้เป็นสามีบริหารงาน ในครั้งนั้นที่ตั้งของโรงเรียนสตรีวุฒิมศศึกษาอยู่เลขที่ ๑๘๙๓ ถนนภัทรา ๒ ตำบลสมเด็จเจ้าพระยา อำเภอคลองสาน จังหวัดธนบุรี

คุณครูสร้อย ขอบฝึก ถึงแก่กรรมเมื่อวันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๐๕ คุณครูแถม ขอบฝึก ได้ดำเนินกิจการต่อ จนถึงวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๑๑ จึงได้มอบถวายกรรมสิทธิ์และกิจการของโรงเรียนทั้งหมดให้เป็นศาสนสมบัติของวัดอนงคาราม โดยมีท่านเจ้าอาวาส เป็นประธาน โดยตำแหน่ง มีบรรพชิตและคฤหัสถ์ร่วมเป็นกรรมการ ได้นำเนินการตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

เพื่อให้สามารถดำเนินกิจการได้อย่างถูกต้อง วัดอนงคาราม จึงได้แต่งตั้งผู้รับใบอนุญาต มีอำนาจลงนามแทนเจ้าอาวาสขึ้น มีลำดับดังนี้

๑. นายเป็รื่อง ศิริภัทร ผู้รับใบอนุญาต พ.ศ.๒๕๑๒-๒๕๑๙
๒. นางวิโรจน์รัชนี ศิริภัทร ผู้รับใบอนุญาต พ.ศ. ๑๕๑๙-๒๕๔๖
๓. นายอภัย เกตุจรรยา ผู้รับใบอนุญาต พ.ศ. ๒๕๔๖-ปัจจุบัน

คณะผู้บริหาร

ปัจจุบัน โรงเรียนมีคณะผู้บริหารประกอบด้วย

๑. พระปริยัติกิจโกศล	ผู้อำนวยการ
๒. นายอภัย เกตุจตุญ	ผู้รับใบอนุญาต
๓. นางจงกล พลายน้อย	ผู้จัดการ
๔. นางสาวมยุรี อะมะพะหมัดจุฬา	ครูใหญ่

การดำเนินการ

โรงเรียนสตรีวุฒิมศศึกษา เป็นโรงเรียนสหศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน เปิดทำการสอนตั้งแต่ระดับประถมศึกษาปีที่ ๑ - มัธยมศึกษาปีที่ ๓ ปัจจุบันมีนักเรียน ๔๒๐ คน โดยทางโรงเรียนไม่ได้เก็บค่าเล่าเรียนกับนักเรียน เป็นแต่เพียงเก็บค่าบำรุงการศึกษาตามสมควร สำหรับเงินรายได้ของโรงเรียนได้มาจากเงินอุดหนุนจากกระทรวงศึกษาธิการ และเงินค่าบำรุงจากนักเรียน นอกจากนี้ทางโรงเรียนยังได้รับการสนับสนุนด้านทุนดำเนินการจากมูลนิธิ "แถม-สร้อย ชอบผีก" อีกด้วย (รายละเอียดของมูลนิธิดูภาคผนวก ก)

หอสมุดวัดอนงคาราม

ในส่วนของบริษัททั่วไปของวัดอนงคาราม ได้กล่าวถึงหอสมุดวัดไผ่โดยสังเขป ในที่นี้จะ เป็นรายละเอียดเกี่ยวกับความเป็นมาและการดำเนินงานในปัจจุบัน ดังนี้

เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๐ คณะศิษยานุศิษย์และผู้ที่เกี่ยวข้องในสมเด็จพระพุฒาจารย์ พุทธสมมหาเถระ อดีตเจ้าอาวาสวัดอนงคาราม

ได้ร่วมกันสร้างอาคารหอสมุดขึ้นเป็นตึก ๒ ชั้น มีลักษณะทรวดทรงแบบไทยแกมสมัย มีหน้ามุขและหลังคากว้าง ๑๔.๐๐ ม. ยาว ๒๖.๐๐ ม. หลังคามุงกระเบื้องเคลือบ ซ่อฟ้าใบระกาสร้างด้วยปูนประดับกระจก โดยสมเด็จพระสังฆราชวัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร ครองดำรงสมณศักดิ์ที่สมเด็จพระพุทธิโชษาจารย์ เป็นประธานวางศิลาฤกษ์ เมื่อวันที่ ๓๑ ตุลาคม ๒๕๐๐ การก่อสร้างได้ดำเนินมาโดยลำดับจนแล้วเสร็จ สิ้นค่าใช้จ่ายเฉพาะตัวอาคาร ๘๐๘,๒๙๐.๖๗ บาท บริเวณอาคาร ๙๔,๒๖๗.๐๐ บาท ก็ได้สร้างอุปกรณ์ด้วยทุนต่างเจ้าของ คือตู้ประจำห้องสมุด ในการนี้สมเด็จพระราชชนนีศรีสังวาลย์ ทรงเจริญพระศรัทธาบริจาคทรัพย์ส่วนพระองค์ร่วมด้วย นอกจากนี้คณะศิษยานุศิษย์ยังได้สร้างอุปกรณ์อื่นๆ อีกรวม ๖๖,๐๐๐.๐๐ บาท รวมเป็นค่าก่อสร้างอาคารและอุปกรณ์ทั้งสิ้นเป็นเงิน ๙๖๘,๕๕๗.๖๗ บาท

เมื่อสร้างเสร็จแล้วทางวัดและสมาคมนุศิษย์อนงคาราม ได้ตั้งชื่อหอสมุดหลังนี้ว่า "หอสมุดอุดมวิทยา" เพื่อถวายเป็นเกียรติและอนุสรณ์แด่สมเด็จพระพุฒาจารย์ พุทธสมมหาเถระ

อาคารหลังนี้ชั้นบนใช้เป็นหอสมุด สถานศึกษาพระปริยัติธรรม และบำเพ็ญศาสนกิจ ได้ประกอบพิธีเปิดป้ายอาคาร เมื่อวันที่ ๑ เมษายน ๒๕๐๕ โดยสมเด็จพระราชชนนีศรีสังวาลย์ ทรงพระกรุณาเสด็จมาทรงเป็นประธานในพิธี

ภายหลังจากที่ได้ประกอบพิธีเปิดหอสมุดอุดมวิทยานี้แล้ว ทางวัดและศิษย์อนงคาราม ได้พิจารณาเห็นว่า อาคารหลังนี้เป็นอาคารใหญ่ ชั้นล่างยังมีเนื้อที่กว้างขวางพออาศัยประโยชน์อย่างอื่นได้ จึงตกลงกันตกแต่งปรับปรุงเป็นห้องสมุดประชาชน สำหรับเป็นที่ศึกษาค้นคว้าหา

ความรู้ต่างๆ จึงได้ติดต่อกับเทศบาลธนบุรีและสโมสรโรตารีธนบุรี ซึ่งมีอุดมคติและนโยบายที่จะจัดให้มีห้องสมุดประชาชนขึ้นในท้องที่ธนบุรี อยู่แล้วจึงตกลงกันใช้อาคารชั้นล่างเปิดเป็นห้องสมุดประชาชน โดยมีพระยามโหสิขรวิมล นายกมลมาศคหบดีธนบุรี กงสุลประเทศกรีซ (ในขณะนั้น) ประธานสภาเทศบาลนครธนบุรี กรรมการสโมสรโรตารี กรุงเทพมหานครและธนบุรี เป็นประธานกรรมการดำเนินการจัดตั้ง

ต่อมาเมื่องานบริหารภายในห้องสมุดได้จัดระเบียบพอที่จะเปิดให้บริการประชาชนได้แล้ว ทางห้องสมุดจึงประกอบพิธีเปิดอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๐๙ โดยสมเด็จพระราชาชนนีศรีสังวาลย์ เสด็จมาทรงเป็นประธานในพิธีและในวันนั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานหนังสือจำนวน ๓๖๒ เล่ม เป็นหนังสือเอ็นไซโคลปีเดีย ๒ ชุด หนังสือวรรณคดีและพงศาวดาร มาพระราชทานแก่ห้องสมุด ในโอกาสเดียวกันนี้สมเด็จพระราชาชนนีฯ ยังทรงโปรดประทานหนังสือจิตวิทยาและภาษาอังกฤษจำนวนหนึ่ง ให้เป็นสมบัติแก่ห้องสมุด ทั้งนี้ นับเป็นพระมหากรุณาธิคุณและเกียรติประวัติแก่ห้องสมุดเป็นอย่างดี

จากวันนั้นจวบจนกระทั่งบัดนี้ ห้องสมุดประชาชนนนทบุรี ได้เปิดให้บริการแก่ประชาชนอย่างกว้างขวาง มีผู้ให้ความสนใจอย่างมากมาย เมื่อมีสมาชิกและผู้สนใจเข้าใช้ห้องสมุดเพิ่มทวีจำนวนมากขึ้น จึงทำให้ปริมาณงานบริการต่างๆ ของห้องสมุดเพิ่มมากขึ้นเป็นเงาตามตัว

ห้องสมุดประชาชนนนทบุรีเป็นห้องสมุดขนาดเล็ก มีวิธีการจัดได้มาตรฐานและถูกต้อง มีหนังสือที่มีคุณค่ามาก คือมีหนังสือทุกประเภทครบทุกหมวด ตามหลักการจัดหมู่ของดิวอี้ (Dewey) คือ

หมวดเบ็ดเตล็ด ปรัชญา ศาสนา สังคมศาสตร์ วิทยาศาสตร์ วิทยาศาสตร์ประยุกต์ ศิลปะและการบันเทิง วรรณคดีและประวัติศาสตร์ นอกจากนี้ยังมีหนังสืออุเทศ หนังสือนวนิยายะหนังสือวารสาร และนิตยสารที่รับเป็นประจำ ๔๙ รายการ มีหนังสือพิมพ์รายวัน ๗ ฉบับ ซึ่งมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ สรุปแล้วห้องสมุดประชาชนนนทบุรีมีทั้งหนังสือประเภทตำรา สารคดี และหนังสือที่ให้ความเพลิดเพลินต่างๆ อย่างมากมาย

ขณะนี้ทางห้องสมุดกำลังพยายามรวบรวมเอกสารตำราต่างๆ เพื่อให้เป็นศูนย์บริการสาธารณประโยชน์แก่ประชาชนอย่างกว้างขวางมากยิ่งขึ้น

๓.๓ การเผยแผ่ศาสนาธรรม

วัดอนงคารามจะมีกิจกรรมการเผยแผ่ศาสนาธรรมตามโอกาสและวันสำคัญทางศาสนาต่างๆ ตลอดทั้งปี เช่น งานอัฐมีบูชา (วันถวายพระเพลิงพระพุทธสรีระ) งานถวายผ้าอาบน้ำฝน งานวันอาสาฬหบูชา/วันมาฆบูชา/วันวิสาขบูชา งานเทศน์มหาชาติ ตักบาตรเทโวโรหนะและเทศน์คาถาพันประจำปี นอกจากนี้ วัดยังมีกิจกรรมการเผยแผ่ซึ่งเป็นที่รู้จักกันดี ได้แก่ การประกวดสวดมนต์หมู่สรรเสริญพระรัตนตรัยทำนองสรภัญญะ

การประกวดสวดมนต์หมู่สรรเสริญพระรัตนตรัยทำนองสรภัญญะ

ศูนย์ประสานงานทหารกองหนุนแห่งชาติ และกรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการได้มอบหมายให้วัดอนงคาราม ในความรับผิดชอบ

ของพระปริยัติกิจโกศล (хим อิศฺสรธมฺโม) เป็นผู้จัดกิจกรรม การประกวด สวดมนต์หมู่สรรเสริญพระรัตนตรัยทำนองสรภัญญะมาตั้งแต่ พ.ศ.๒๕๒๘ จนถึงปัจจุบัน ได้พัฒนารูปแบบการประกวด จัดทำหนังสือรูปแบบวิธี ประกวด จัดทำวีดิทัศน์ (VDO) แถบบันทึกเสียงสวดมนต์หมู่ (Tape Cassette) เพื่อเป็นตัวอย่างในการสวดมนต์หมู่ ซึ่งการสวดมนต์ ในปัจจุบันได้ใช้สื่อนี้เป็นแบบอย่างในการฝึกซ้อมและเป็นแนวในการ ประกวดไปทั่วประเทศ

ในการประกวดสวดมนต์นั้น จะให้โรงเรียนต่าง ๆ ส่งนักเรียนเข้า ประกวดในระดับจังหวัด ระดับเขตการศึกษา และระดับประเทศ ผู้ ชนะเลิศระดับประเทศจะได้รับโล่รางวัลจารึกพระนามาภิไธยย่อ สธ. ของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในงานส่งเสริม พระพุทธศาสนาวันวิสาขบูชาของทุกปี ซึ่งระดับเขตกรุงเทพมหานคร จะจัดแข่งขันที่วัดอนงคาราม มีโรงเรียนต่าง ๆ ทั้งระดับประถมและ มัธยมเข้าแข่งขันไม่น้อยกว่า ๑๐๐ โรงเรียน โดยทางวัดอนงคารามเป็นผู้ จัดหาทุนการศึกษาและอำนวยความสะดวกอาหารเช้า-เพลพร้อมทั้ง เครื่องดื่มแก่นักเรียนและครูอาจารย์ที่เข้าประกวดปีหนึ่ง ๆ ไม่น้อยกว่า ๑,๐๐๐ คน

ส่วนการประกวดสวดมนต์ระดับประเทศ จะคัดเลือกโรงเรียนที่ ชนะเลิศในระดับเขตการศึกษา ๑๒ เขตทั่วประเทศ เขตละ ๒ โรงเรียน รวม ๒๔ โรงเรียน (ระดับประถม ๑๒ โรงเรียน ระดับมัธยม ๑๒ โรงเรียน) และเขตกรุงเทพมหานคร อีกระดับละ ๓ โรงเรียน รวมโรงเรียน ที่เข้าประกวดทั้งหมดทั่วประเทศ ๓๐ โรงเรียน ซึ่งการประกวดจะจัด ให้มีขึ้นที่วัดอนงคารามทุกปี โดยทางวัดอนงคาราม ในความรับผิดชอบ ของพระปริยัติกิจโกศล (хим อิศฺสรธมฺโม) เป็นผู้รับภาระในการจัดสถานที่

ที่พัก อาหาร เครื่องดื่ม ตลอดเวลาที่นักเรียนและครูมาพักและประกวดทั้ง ๒ วัน

ปัจจุบันนี้การประกวดสวดมนต์หมู่ เป็นกิจกรรมหลักและสำคัญ ในงานสัปดาห์ส่งเสริมพระพุทธศาสนาวันวิสาขบูชาของทุกปี

ทุนในการดำเนินการ

การดำเนินกิจกรรมการเผยแพร่ศาสนธรรมด้วยการประกวด สวดมนต์หมู่สรรเสริญพระรัตนตรัยทำนองสรภัญญะได้รับทุนสนับสนุน ด้านต่างๆจากมูลนิธิ "แถม-สร้อย ซอบฝึก" ซึ่งมีพระปริยัติกิจโกศล (хим อิศฺสรธมฺโม) เป็นประธานกรรมการ ยกตัวอย่างเช่น "มูลนิธิ แถม-สร้อย ซอบฝึก" ให้ทุนสนับสนุนจำนวน ๔๐๐,๐๐๐.- บาท เพื่อจัด ทำหนังสือรูปแบบวิธีประกวด จัดทำวีดิทัศน์และแถบบันทึกเสียงสวด มนต์หมู่ เพื่อเป็นตัวอย่างในการสวดมนต์หมู่ ซึ่งปัจจุบันใช้เป็นแบบ อย่างทั่วประเทศ

บทที่ ๔

รูปแบบการจัดการศึกษา

๖๐ ๖๐ ๖๐ ๖๐ ๖๐

บทนี้เกี่ยวกับการจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ อันเป็นความโดดเด่นของวัดอนงคาราม โดยศึกษาความโดดเด่น วิเคราะห์หาปัจจัยที่เกื้อหนุนให้เกิดความสำเร็จ รวมถึงการวิเคราะห์ SWOT เพื่อหาว่าวัดต้องการการสนับสนุนด้านใด

๔.๑ ความโดดเด่นของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

คุณลักษณะที่แสดงถึงความโดดเด่นของวัดอนงคารามประกอบด้วยรายละเอียดดังต่อไปนี้

๑. มีประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอนมายาวนานและได้รับการพัฒนาปรับปรุงมาอย่างต่อเนื่อง ทำให้มีความสามารถที่ดีในการจัดการเรียนการสอน
๒. มีผู้บริหารระดับสูงซึ่งเป็นที่ยอมรับของคนในชุมชนและในเขตพื้นที่ห่างไกลต่างๆ
๓. มีการบริหารที่โดดเด่น เนื่องจากเป็นที่ตั้งของสำนักงานบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาแห่งประเทศไทย และทีมงานปฏิบัติงานคือทีมงานชุดเดียวกัน

๔. มีความชัดเจนในเชิงกลยุทธ์ในการทำหน้าที่เพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนา กล่าวคือ มีการขยายธรรมศึกษา และการเผยแผ่ศาสนาธรรมเข้าสู่โรงเรียนในระบบมากขึ้น เช่น รร.ศึกษานารี ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ร.ร.สตรีวุฒิมศศึกษา ในระดับประถมศึกษาตอนปลายและมัธยมต้น ร.ร.จันทรวินทยา ในระดับประถมศึกษาตอนปลาย

๕. มีภาพพจน์ที่ดีขององค์การที่ดำเนินการมายาวนานจนมีผู้สำเร็จการศึกษาไปแล้วมากมาย

๖. มีผู้ปกครองและนักเรียนให้ความสนใจมาเรียนอย่างต่อเนื่องไม่ต่ำกว่า ปีละ ๓๐๐ คน

๔.๒ ปัจจัยที่เกื้อหนุนให้เกิดความโดดเด่น

ปัจจัยที่เกื้อหนุนให้เกิดความโดดเด่นในการจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ของวัดอนงคารามประกอบด้วยปัจจัยด้านโครงสร้างการทำงาน ระบบการทำงาน บุคลากร งบประมาณ และความสัมพันธ์กับชุมชนรอบด้าน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

๔.๒.๑ ด้านโครงสร้างการทำงาน

ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดอนงคาราม ได้คำนึงถึงรูปแบบทางการบริหารการจัดการเรียนการสอนให้ประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมาย โดยการจัดเป็นโครงสร้างทางการบริหาร เพื่อช่วยให้เกิดความชัดเจนในการบังคับบัญชา อำนาจการตัดสินใจ และภารกิจต่างๆ ของบุคลากรในศูนย์ฯ โครงสร้างอำนาจหน้าที่ต่างๆ จึงเป็นตัวขับเคลื่อนระบบการทำงานให้เกิดความมั่นคง และขับเคลื่อนการทำงานให้สะดวกในความรับผิดชอบของแต่ละฝ่ายงาน

ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

๔.๒.๒ ด้านระบบการทำงาน

ระบบการทำงานในศูนย์ ทางศูนย์แบ่งงานให้พระอาจารย์ผู้สอนเป็นผู้รับผิดชอบในกิจกรรมต่างๆ โดยกิจกรรมการเรียนการสอนนั้นจะให้ดำเนินไปตามขั้นตอนที่วางไว้ โดยในแต่ละสัปดาห์ทุกวันศุกร์ คณะพระอาจารย์ผู้สอนจะเข้าร่วมประชุมเพื่อปรึกษาหารือถึงปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่เกิดขึ้นในศูนย์ และแนวทางแก้ไข รวมถึงระบบการคัดเลือกบุคลากรผู้เข้ามาร่วมกันทำงานในศูนย์แห่งนี้ และรวมถึงสวัสดิการที่ทางศูนย์จะต้องตอบแทนแก่ผู้ทำงาน สายงานนั้นเริ่มจากผู้อำนวยการเป็นผู้มอบนโยบายและแนวทางการทำงาน ให้คำปรึกษาแก่ครูผู้สอน รวมถึงต้องรับภาระค่าใช้จ่ายทั้งหมดในศูนย์ ผู้ที่จะแบ่งเบารภาระของผู้อำนวยการ ได้แก่รองผู้อำนวยการ ทั้งฝ่ายธุรการ ฝ่ายวิชาการ และฝ่ายกิจกรรม ให้การดำเนินการเป็นไปอย่างราบรื่น และผู้ที่รับภาระมากที่สุดคือเป็นผู้ประสานระหว่างผู้บริหารระดับสูงและครูผู้สอนคือ เลขานุการศูนย์ โดยมีหน้าที่เหมือนเป็นครูใหญ่ รับภาระทั้งการจัดการเรียนการสอน รับผิดชอบแบ่งงานต่างๆ ให้แต่ละคนได้ร่วมกันทำงาน

ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เลขานุการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดดอนงคาราม จะเป็นผู้ที่ทำงานในศูนย์มานาน ได้ผ่านงานในระดับต่างๆ มากมาย ทำให้มองเห็นปัญหาและอุปสรรคในการทำงานเป็นอย่างดี รวมถึงเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถเป็นที่ยอมรับของคณะพระอาจารย์ผู้สอน นักเรียนและผู้ปกครองนักเรียนการทำงานในส่วนนี้จึงเป็นจุดแข็งที่เป็นพลังในการขับเคลื่อนการทำงาน

ให้เดินไปสู่ความสำเร็จได้เป็นอย่างดีมาโดยตลอด

การทำงานในศูนย์นั้น ทั้งครูสอนและนักเรียน จะมีวิถีและระเบียบปฏิบัติตนอย่างชัดเจน ทำให้ขั้นตอนการทำงานไม่ค้อม จะมีปัญหาหากนัก ระบบการทำงานเป็นหมู่คณะในที่นี้จะคำนึงถึงความสามัคคีเป็นที่ตั้ง ดังนั้นภาวะที่เป็นความขัดแย้งในการทำงานจึงถือว่าเป็นปัญหาที่มีอยู่เพียงเล็กน้อยเท่านั้น

๔.๒.๓ ด้านบุคลากร

บุคลากรในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดดอนงคาราม แบ่งเป็นบุคลากรด้านการบริหารและบุคลากรด้านการสอน โดยบุคลากรที่เป็นครูผู้สอนนั้นเป็นทั้งพระผู้สอนและครูอาสาสมัครที่เป็นฆราวาส ที่ผ่านมาผู้ที่ทำหน้าที่ครูผู้สอนจะผ่านการคัดเลือกโดยคำนึงถึงคุณวุฒิ วัยวุฒิ และแรงจูงใจในการทำงานเป็นสำคัญโดยเฉพาะพระอาจารย์สอนนั้นเป็นผู้มีการศึกษาที่ดี มีความรู้ทั้งทางโลกและทางธรรม ทำให้ภูมิความรู้และภูมิธรรมของท่านเป็นที่น่าเชื่อถือแก่ผู้เรียน

ภารกิจอีกส่วนหนึ่งของพระอาจารย์ผู้สอน คือนอกจากจะต้องศึกษาหาความรู้เป็นส่วนตนแล้ว ยังมีภาระอีกอย่างหนึ่งคือแบ่งกันไปสอนในโรงเรียนที่อยู่ใกล้ๆ วัด โดยสอนทั้งวิชาพระพุทธศาสนาและโครงการธรรมศึกษาในโรงเรียน ซึ่งมีนักเรียนเข้าร่วมโครงการกว่า ๒,๕๐๐ คนในแต่ละปีการศึกษา จึงเป็นอีกวิธีหนึ่งที่จะช่วยให้พระอาจารย์สอนมีประสบการณ์และทักษะในการสอนมากยิ่งขึ้น แล้วจึงนำประสบการณ์เหล่านั้นมาช่วยให้การเรียนการสอนในศูนย์มีประสิทธิภาพ

ประการสำคัญที่ช่วยให้การเรียนการสอนในศูนย์ฯ ดำเนินอยู่ได้เป็นระยะเวลานานคืออุดมการณ์ในการทำงานของทุกฝ่าย ที่มีความมุ่งมั่นพัฒนาตนเองและเสียสละแรงกายแรงใจมาร่วมกันทำงาน โดยไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน แม้จะได้รับค่าตอบแทนเป็นเงินไม่มากนักแต่ก็มีกำลังใจในการทำงานเป็นอย่างดีจนทำให้การดำเนินงานที่ผ่านมามาจนถึงปัจจุบันบรรลุเป้าหมาย

๔.๒.๔ ด้านงบประมาณ

ปัจจัยในส่วนของงบประมาณที่ศูนย์ฯ แห่งนี้ ได้รับงบประมาณเป็นเงินอุดหนุนจากกรมการศาสนาจำนวนหนึ่งซึ่งถือว่ายังน้อย เมื่อเทียบกับภาระค่าใช้จ่ายทั้งปีการศึกษา แต่ศูนย์ฯ ยังสามารถดำเนินการได้ด้วยงบประมาณของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดอนงคาราม และจากศิษย์เก่า รวมทั้งผู้มีจิตศรัทธาโดยทั่วไป ซึ่งปัจจุบันยังให้การสนับสนุน แม้โดยรวมแล้วจะไม่มากแต่ทางศูนย์สามารถบริหารเงินให้มีการใช้จ่ายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จะเห็นได้ว่า ด้วยงบประมาณที่จำกัด แต่ภารกิจที่ทำถือว่าได้ผลสำเร็จในงานเป็นที่น่าพอใจ ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับบางศูนย์ฯ ที่มีงบประมาณการบริหารที่มากกว่าแล้ว ประสิทธิภาพการทำงานมิได้ด้อยกว่าแต่อย่างใด จึงสรุปได้ว่างบประมาณในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์แห่งนี้มีเพียงพอต่อการทำงานที่ไม่มากจนเกินไปและไม่น้อยจนทำงานไม่ได้

๔.๒.๕ ด้านความสัมพันธ์กับชุมชน

โดยที่วัดอนงคารามอยู่ในชุมชนที่มีชาวบ้านอาศัยอยู่รอบๆ บริเวณวัดเป็นจำนวนมาก อีกทั้งยังมีโรงเรียนที่ตั้งอยู่รายรอบชุมชน

หลายโรงเรียน โดยบทบาทของวัดจากอดีตจนถึงปัจจุบันเป็นบทบาทที่เอื้อเพื่อต่อกันและกันมาโดยตลอด ทำให้ประชาชนเห็นความสำคัญของกิจการงานพระศาสนาในส่วนของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ และมีความไว้วางใจนำบุตรหลานเข้ามารับการอบรมศึกษาในศูนย์ฯ เป็นจำนวนมาก อีกทั้งโรงเรียนต่างๆ ใกล้วัดได้มาอาราธนา นิมนต์พระภิกษุที่วัดอนงคารามแห่งนี้ให้เข้ามาสอนในโรงเรียนและทางโรงเรียนได้สนับสนุนให้นักเรียนเข้ามาเรียนในศูนย์ฯ ถือได้ว่าระบบความสัมพันธ์ระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนเป็นไปด้วยดี

ผู้ปกครองนักเรียนที่พาบุตรหลานเข้ามาเรียนที่ศูนย์ฯ ได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์ฯ กล่าวคือสนับสนุนด้านภัตตาหารแก่พระภิกษุผู้สอน และเลี้ยงอาหารนักเรียน เมื่อมีกิจกรรมใดที่ทางศูนย์ฯ จัด จะมีการเรียนเชิญผู้ปกครองมาประชุมปรึกษาหารือ ทำให้บางปัญหาที่ทางศูนย์ฯ ไม่สามารถแก้ไขได้ แต่ทางผู้ปกครองได้ร่วมมือทำให้กิจกรรมดำเนินไปได้ด้วยดีและต่อเนื่อง กรณีตัวอย่างคือ นักเรียนที่ขาดเรียนบ่อย ทางศูนย์ฯ จะขอความร่วมมือไปยังผู้ปกครอง ให้กวดขันการมาเรียนของนักเรียน เป็นต้น

๔.๓ การวิเคราะห์ SWOT

การวิเคราะห์ในรูปแบบ SWOT หมายถึง การวิเคราะห์องค์การโดยพิจารณาสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกเพื่อค้นหาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคที่มีผลต่อการปฏิบัติงานขององค์การ SWOT เป็นคำที่ย่อมาจาก Strength (จุดแข็ง) Weakness (จุดอ่อน) Opportunities (โอกาส) และ Threats (อุปสรรค) ซึ่งแต่ละคำมีความหมายดังนี้

- Strength จุดแข็ง จุดเด่น หมายถึง ความสามารถและสถานการณ์ภายในองค์กรที่เป็นบวก ซึ่งจะเป็นสิ่งดีที่องค์กรจะนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์ในการทำงานเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์
- Weakness จุดอ่อน จุดด้อย หมายถึง ความด้อยในเชิงความสามารถและสถานการณ์ภายในที่เป็นลบ ซึ่งองค์กรไม่สามารถใช้ประโยชน์ในการทำงานเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ได้
- Opportunities โอกาส หมายถึง ปัจจัยและสถานการณ์ภายนอกที่เอื้อต่อการทำงานขององค์กร ให้บรรลุวัตถุประสงค์หรือสภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานขององค์กร
- Threats อุปสรรค หมายถึง ปัจจัยและสภาวะการณ์ภายนอกหรือสภาวะแวดล้อมภายนอกที่เป็นปัญหาหรือข้อขัดข้องขัดขวางองค์กรไม่ให้บรรลุวัตถุประสงค์

ผลการวิเคราะห์ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์มีดังต่อไปนี้

๔.๓.๑ สภาพแวดล้อมภายในองค์กร

ด้านจุดแข็ง (Strength)

๑. ความสามารถที่ดีในการจัดการเรียนการสอน เนื่องจากมีประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอนมายาวนาน ตั้งแต่ พ.ศ.๒๕๐๗ เรื่อยมาจนถึงปัจจุบันไม่เคยเว้นการจัดการเรียนการสอนแม้แต่ปีเดียว และได้รับการพัฒนาปรับปรุง ทั้งคู่มือครู หนังสือเรียน และอุปกรณ์ที่จำเป็นต่อการจัดการศึกษามาอย่างต่อเนื่อง
๒. มีงบประมาณที่เพียงพอ มีมูลนิธิและทุนสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ อย่างต่อเนื่องและเพิ่มขึ้นทุกปี แม้จะได้รับการ

สนับสนุนจากภาครัฐในสัดส่วนที่ไม่มากนัก แต่ทางศูนย์ฯ ได้ใช้วิธีรวบรวมจากผู้มีจิตศรัทธาร่วมกันก่อตั้งกองทุนศึกษานิติ นำดอกเบีย้มาใช้จัดการเรียนการสอน แม้ว่าจะไม่มากแต่ก็สามารถจัดการศึกษาได้อย่างต่อเนื่องพอสมควร

๓. ผู้บริหารระดับสูงเป็นที่ยอมรับของคนในชุมชนและในเขตพื้นที่ห่างไกล โดยต่างให้การยอมรับในการจัดการบริหาร และเป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวาง ผู้อำนวยการศูนย์ฯ เป็นเลขาธิการสำนักงานบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์แห่งประเทศไทย มีผลงานเป็นที่ยอมรับจากศูนย์ฯ ทั่วประเทศ มีคนยอมรับนับถือพร้อมที่จะสนับสนุนการจัดการศึกษาของทางศูนย์ฯ ตามที่ออกปากขอความร่วมมือไป ทั้งนี้รวมถึงประชาชนที่อยู่ในบริเวณใกล้เคียงซึ่งเคยส่งลูกหลานมาเรียนในศูนย์ฯ แห่งนี้ก็ศรัทธาเลื่อมใสในแนวทางการจัดการศึกษาของผู้บริหาร

๔. เป็นที่ตั้งของสำนักงานบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์แห่งประเทศไทย ทำให้มีการบริหารที่โดดเด่น เนื่องจากมีกลุ่มผู้ปฏิบัติงานชุดเดียวกัน กล่าวคือ ผู้อำนวยการสำนักงานและเลขานุการ ล้วนเป็นคนะผู้บริหารของศูนย์ฯ วัดอนงคาราม จึงทำให้การบริหารของศูนย์ฯ เป็นไปตามทิศทางที่ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์แห่งประเทศไทยกำหนดไว้

๕. มีความชัดเจนในเชิงกลยุทธ์ในการทำหน้าที่เพื่อเผยแพร่พระพุทธศาสนา ทางศูนย์ฯ วัดอนงคาราม ได้พยายามที่จะขยายการให้การศึกษาแบบสงเคราะห์ให้เป็นไปในเชิงรุกมากยิ่งขึ้น ไม่เพียงตั้งรับอยู่กับที่ โดยนำธรรมศึกษาไปสอนตามโรงเรียนใกล้เคียงในรูปแบบศูนย์

ธรรมศึกษาในโรงเรียน เพื่อจะได้ดึงดูดให้นักเรียนสนใจมาเรียนในศูนย์ฯ มากขึ้น

๖. มีภาพพจน์ที่ดีขององค์การที่ดำเนินการมายาวนาน มีผู้สำเร็จการศึกษาไปแล้วมากมาย ทุกๆ ปีจะมีนักเรียนที่สอบผ่านตามเกณฑ์ที่ทางศูนย์ฯ กำหนด และสอบผ่านวิชาธรรมศึกษา ซึ่งเป็นการศึกษาตามรูปแบบของทางคณะสงฆ์ จำนวนหลายร้อยคน และนักเรียนเหล่านี้เมื่อไปมีกิจกรรมสัมพันธ์กับส่วนอื่นได้นำภาพพจน์ที่ดีขององค์การไปเผยแพร่ให้คนทั่วไปได้รับรู้ และติดตามมาศึกษาและสนับสนุนการจัดการศึกษาต่อด้วย

๗. ความไม่ยุ่งยากในการดำเนินงาน ทางศูนย์ฯ จัดการเรียนการสอนและการจัดการบริหารแบบไม่ซับซ้อน มีโครงสร้างชัดเจน เป้าหมายในการดำเนินงานได้ถูกกำหนดไว้ตั้งแต่เริ่มเปิดทำการเรียนการสอน บุคลากรล้วนเป็นผู้ที่อยู่ในสำนักเรียนเดียวกันเป็นส่วนมาก จึงทำให้ดำเนินงานได้อย่างไม่ยุ่งยาก

๘. มีการขยายการเผยแพร่เข้าสู่โรงเรียนในระบบมากขึ้น ทางศูนย์ฯ มีการขยายการศึกษาตามรูปแบบการจัดการของทางคณะสงฆ์ กล่าวคือ การศึกษาวิชาธรรมศึกษาเข้าไปจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนและใช้เวลาเรียนในคาบปกติของนักเรียนได้มากขึ้น ปัจจุบันนี้มีการขยายเข้าไปอย่างเป็นทางการแล้ว ๓ โรงเรียน คือ โรงเรียนศึกษานารี โรงเรียนสตรีวิฑูรย์ศึกษา และโรงเรียนจันทรวินิต

ด้านจุดอ่อน (Weakness)

๑. สิ่งอำนวยความสะดวกรวมถึงสื่อการเรียนการสอนยังล้าสมัย มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอนน้อย ทาง

ศูนย์ฯ ยังคงใช้การสอนแบบในอดีตที่ผ่านมาคือใช้การบรรยายเป็นหลัก ใช้กระดานดำเป็นสื่อในการให้ความรู้เท่านั้น ยังไม่สามารถนำเอาสื่อการเรียนการสอนและเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการเรียนการสอนเท่าที่ควร

๒. บุคลากรบางส่วนต้องมาทำงานในส่วนนี้ด้วยความจำยอม ไม่พร้อมที่จะเสียสละอย่างแท้จริง จึงไม่เกิดแรงจูงใจช่วยขยายที่จะพัฒนาการสอนให้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่

๓. ครูสอนขาดเทคนิคและวิธีการถ่ายทอด บุคลากรบางส่วนขาดทักษะในการถ่ายทอดเนื่องจากต้องมีการเปลี่ยนบุคลากรอยู่เป็นประจำ ส่วนใหญ่ไม่ได้ผ่านการศึกษาที่สามารถจัดการเรียนการสอนได้ เพียงมีความรู้ทางธรรมเป็นหลักเท่านั้น วิชาชีพการเป็นครูผู้ถ่ายทอดจึงเป็นสิ่งที่ขาดหายไป เป็นสาเหตุให้นักเรียนขาดความกระตือรือร้นและไม่อยากมาเรียน

๔. จำนวนบุคลากรผู้ดำเนินการเรียนการสอนน้อยลงทุกปี เพราะสถานการณ์ปัจจุบันมีผู้บวชเรียนในระยะยาวน้อยลง เนื่องจากการศึกษาภาคบังคับทำให้ผู้ที่เข้ามาบวชเป็นแต่เพียงการบวชในระยะสั้น ทำให้ไม่สามารถจะหาบุคลากรมาเพิ่มเติมในส่วนที่สึกขาลาเพศไปแล้ว

๕. ครูสอนในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ มักจะมีการเปลี่ยนแปลงทุกปี ทั้งในส่วนของผู้เป็นเลขานุการ ผู้ช่วยเลขานุการ และครูผู้สอน ทำให้ขาดประสบการณ์ที่ต่อเนื่องทั้งในส่วนการบริหารงานและการจัดการเรียนการสอน

๖. ต้องอาศัยความเสียสละของบุคลากรในระดับสูง ไม่มี

รายได้หรือของรางวัลตอบแทน ต้องทำด้วยความเสียสละทุกอย่างที่จำเป็นต่อการจัดการศึกษา ทั้งเวลาและเงินทอง เพราะทุกวันอาทิตย์ทางวัดมีกิจกรรมหลายส่วน ทั้งในส่วนของกิจนิมนต์และกิจกรรมอื่นๆ รวมทั้งเป็นวันหยุดของพระภิกษุสามเณรที่กำลังศึกษาอยู่ ทำให้มีบุคลากรในส่วนนี้น้อย เมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนพระภิกษุสามเณรของทางวัด

๗. วิชาการที่เปิดทำการเรียนการสอนไม่ลุ่มใจนักเรียนและเยาวชนทั่วไป เพราะมีแต่วิชาการทางศาสนาเป็นหลัก และเนื้อหาค่อนข้างจะซ้ำซ้อน ไม่มีความหลากหลาย ไม่ตรงกับความต้องการของนักเรียนและเยาวชนส่วนใหญ่

๘. เวลาในการทำการเรียนการสอนน้อย เนื่องจากเรียนอาทิตย์ละวัน หนึ่งเดือนเรียนเพียงสี่วัน ปีหนึ่งเรียนไม่เกิน ๓๒ วัน และเรียนในภาคเช้าเท่านั้น

๙. นักเรียนบางคนขาดเรียนบ่อย ทำให้ขาดความต่อเนื่องในการเรียนรู้ และเรียนไม่ทันเพื่อน ทำให้หยุดเรียนหรือลาออกไปไม่มาเรียนอีก

๑๐. มีหลายกิจกรรมอยู่ในบริเวณเดียวกัน เช่น เมรุเผาศพ ทำให้เกิดบรรยากาศที่ไม่ถูกใจนักเรียนและผู้ปกครอง เช่น บางคนไม่อยากเดินผ่านเมรุเผาศพ รู้สึกไม่เป็นศิริมงคลต่อตนเอง บางครั้งมีการจัดแห่หรือทำพิธีศพเสียดอีกที่ก็ครึกโครม ทำให้รบกวนการเรียนการสอนอย่างมาก

๑๑. อาคารที่ทำการเรียนการสอนเป็นตึกที่ใช้กิจกรรมหลายอย่างรวมกัน ทั้งการเรียนการสอนของพระภิกษุสามเณร การทำบุญทั่วไป และการจัดกิจกรรมพิเศษร่วมกับทางกรมการศาสนา

เป็นต้น ทำให้ขาดความเป็นเอกเทศในการจัดห้องเรียนให้เป็นแหล่งเรียนรู้ได้ ไม่ดึงดูดความสนใจของผู้เข้าไปเรียน

๔.๓.๒ การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกองค์การ ด้านโอกาส (Opportunities)

๑. มีโรงเรียนในระบบเป็นจำนวนมากอยู่แวดล้อมสถานที่ตั้งของศูนย์ สามารถประชาสัมพันธ์และชักชวนเยาวชนและนักเรียนเข้ามาเรียนได้ง่าย

๒. เส้นทางเดินทางเพื่อมาเรียนสะดวกและสถานที่ตั้งอยู่ติดกับถนนใหญ่ ไปมาง่าย

๓. ไม่มีศูนย์ฯ อื่นเปิดแข่งกันเพื่อแบ่งจำนวนนักเรียนในเขตคลองสานนี้มีการจัดการศึกษาในรูปแบบนี้เพียงวัดดอนงครามแห่งเดียว ที่จัดอย่างเป็นทางการและเต็มรูปแบบ ส่วนศูนย์ใกล้เคียงก็มีเพียงศูนย์ฯ ของวัดประยูรวงศาวาส เท่านั้น นักเรียนและผู้สนใจจึงมุ่งตรงมายังศูนย์ทั้งสองนี้เท่านั้น ใกล้ที่ไหนก็เข้าเรียนที่นั่นได้

๔. การยอมรับในชื่อเสียงการดำเนินการเรียนการสอนของทางศูนย์ฯ ทำให้ผู้ปกครองผู้ปกครองนักเรียนให้ความยอมรับและนำบุตรหลานเข้ามาศึกษา และให้ความสนับสนุนอย่างต่อเนื่องยาวนาน และช่วยประชาสัมพันธ์ชักชวนคนใกล้เคียงด้วย

๕. มีหน่วยงานที่เชื่อมโยงทำกิจกรรมประสานกันอย่างเข้มแข็ง เช่น กรมการศาสนา จัดกิจกรรมเกี่ยวกับการสวดมนต์หมู่ทำนองสรภัญญะ การแข่งขันกล่าวคำอาราธนา มีนักเรียนจากสถาบันต่างๆ เข้าร่วมกิจกรรม ได้มาช่วยมาเห็นการจัดการเรียนการสอนของศูนย์ฯ และเปริยชญธรรมสมาคมแห่งประเทศไทย จัดให้มีพระธรรมวิทยากร

ออกไปบรรยายธรรมตามโรงเรียนและสถานศึกษาต่างๆ ได้รับรู้รับทราบถึงเรื่องราวของทางศูนย์ฯ ทำให้เกิดความสนใจอยากเรียนรู้ ได้ติดตามมาสมัครเรียนในจำนวนมากพอสมควร

๖. การสนับสนุนจากหน่วยงานเอกชน จากผู้ที่เคยเป็นศิษย์เก่าของวัด ของศูนย์ฯ หรือผู้ที่มีความสนใจและเลื่อมใส ได้ให้การสนับสนุนทุกครั้งที่มีงานเกี่ยวกับศูนย์ฯ อย่างต่อเนื่อง

ด้านอุปสรรค (Threats)

๑. การเรียนในระบบของนักเรียนที่ต้องแข่งขันมากขึ้น ต้องไปเรียนพิเศษเพื่อติวเข้มบ้าง ต้องเรียนเสริมบ้าง ต้องทำรายงานบ้าง มักจะไม่ค่อยมีเวลาในวันอาทิตย์ซึ่งศูนย์เปิดทำการเรียนการสอน

๒. เยาวชนนิยมที่จะเรียนพิเศษ เพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันกับคนอื่น ๆ และเที่ยวตามศูนย์การค้าหาความสนุกสนานมากกว่าการเข้าวัดเรียนรู้หลักธรรม

๓. ปัจจัยทางเศรษฐกิจที่ต้องแข่งขันประชาชนทั่วไปต้องทำมาหากินมากขึ้น ไม่มีเวลาในการนำบุตรหลานมาเรียนในวันอาทิตย์

๔. ประชาชนโดยทั่วไปต้องการเวลาพักผ่อนในวันอาทิตย์ ไม่อยากออกจากบ้าน ไม่ว่าเพื่อจะส่งบุตรหลานมาเรียน หรือมาเพื่อร่วมกิจกรรมกับทางศูนย์ฯ หรือทางวัด

๕. มีกิจกรรมอื่นๆ ที่น่าสนใจ น่าดึงดูดใจ เช่น การเที่ยวตามศูนย์การค้า การชมรายการทางโทรทัศน์ เช่น การ์ตูนดึงดูดความสนใจเด็กได้มากกว่าการเรียนเรื่องศาสนา

๖. งบประมาณสนับสนุนจากทางรัฐไม่เพียงพอต่อการดำเนินการเรียนการสอนทั้งปี ต้องอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงาน

ของเอกชน และประชาชนผู้มีจิตศรัทธา ซึ่งเป็นเรื่องที่ขาดความแน่นอนในจำนวนของงบประมาณ บางคราวได้มาก บางคราวได้น้อย หากรัฐให้การสนับสนุนตามจำนวนที่ใช้จ่ายไปจริง ก็น่าจะเพียงพอที่จะสามารถดำเนินงานและพัฒนาให้ได้มากกว่าที่ทำอยู่ในปัจจุบันนี้

๔.๔ โครงการสนับสนุนส่งเสริมกิจกรรมทางการศึกษาของวัด

การวิเคราะห์ SWOT ข้างต้นชี้ว่าปัญหาหนึ่งที่ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์เผชิญอยู่คือปัญหาเกี่ยวกับทักษะการสอนของบุคลากร ดังนั้น ทางศูนย์ฯ จึงจัดโครงการอบรมพัฒนาบุคลากรครูผู้สอนพระพุทธศาสนา (รายละเอียดโครงการ ดูภาคผนวก ข) ขึ้นในวันที่ ๑๓ กันยายน พ.ศ. ๒๕๔๖ ระยะเวลา ๑๓.๐๐- ๑๗.๐๐ น. ณ อาคารเฉลิมพระเกียรติ ส.ว. วัด อนงคาราม กรุงเทพ วิทยากรผู้มาอบรมประกอบด้วย

๑. พระปริยัติกิจโกศล (ขิม อิศรธมฺโม ป.ธ.๕ น.ธ.เอก)

– ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดอนงคาราม

– ผู้อำนวยการ ศพอ.

– เลขาธิการสำนักงาน สพท.

๒. พระมหาบัว ปิยวณฺโณ ป.ธ. ๗ พธ.บ.

เลขานุการสำนักงานบริหารการศึกษาศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์แห่งประเทศไทย

๓. พระมหาสุทัสน์ วรทสฺสี ป.ธ.๙ พธ.บ อ.ม.

– อาจารย์ใหญ่สำนักเรียนวัดโมลีโลกยาราม

– พระอาจารย์สอนธรรมศึกษา ร.ร.ศึกษานารี

๔. นางสาวสุมาลย์ เชาว์ทวี

- อดีตผู้อำนวยการ ร.ร.วิสุทธิกษัตริ์ จ.สมุทรปราการ
- อดีตผู้อำนวยการ ร.ร.ศึกษานารี กทม.

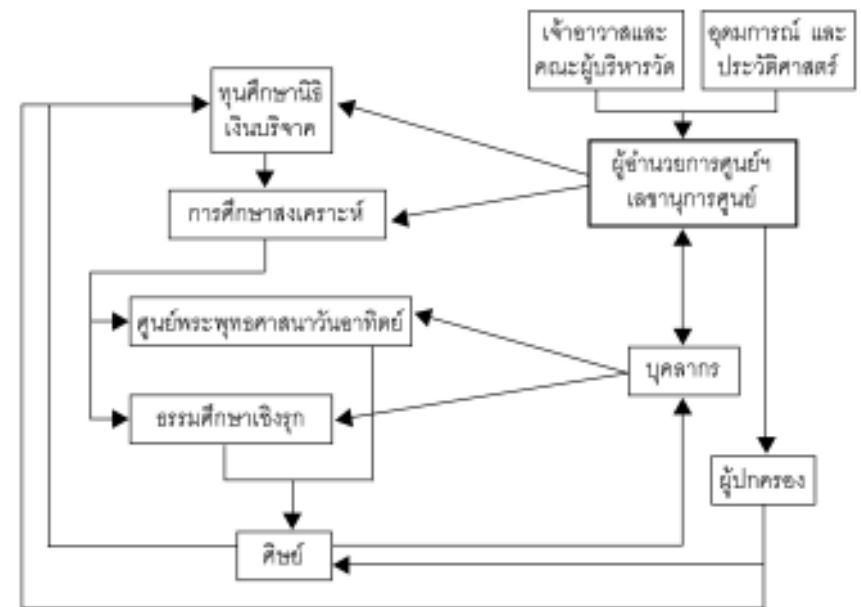
ผู้เข้าร่วมการอบรมประกอบด้วยภิกษุ ๒๒ รูป และฆราวาส ๒ คน ซึ่งล้วนแต่ทำหน้าที่การสอนเกี่ยวกับธรรมศึกษาอยู่ในปัจจุบัน (รายละเอียดเกี่ยวกับผู้เข้าร่วมอบรม ดูภาคผนวก ค)

ผลการอบรมที่ประเมินได้มีรายละเอียดดังนี้ (๑) การประชาสัมพันธ์เป็นไปอย่างทั่วถึง เนื่องจากการสัมมนาครั้งนี้เป็นการสัมมนาภายในกลุ่มคณะทำงานที่เป็นเครือข่ายเดียวกัน (๒) การจัดสัมมนาครั้งนี้เป็นการเสวนาประสบการณ์การทำงาน และวิเคราะห์ถึงประเด็นปัญหาการทำงาน ไม่ว่าจะเป็นประเด็นด้านหลักสูตรตำรา วิธีการสอน รวมถึงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีคุณภาพยิ่งขึ้นไป ผลการประชุมนัดสัมมนาที่ได้ผลสัมฤทธิ์เป็นน่าพอใจของทุกฝ่าย (๓) ระยะเวลาในการอบรมครั้งนี้มีเพียงพอ (๔) เอกสารที่แจกให้ผู้เข้าร่วมสัมมนา มีเพียงพอ และในงานนี้มีการจัดทำเอกสารที่เป็นแผนกระดาษและเอกสารที่เป็นแผนวิทัศน์ ทำให้สะดวกแก่ผู้เข้าร่วมประชุมเป็นอย่างมาก (๕) ด้านอาหารเครื่องดื่ม โดยที่เป็นช่วงเวลาบ่าย ปัญหาเรื่องอาหารจึงหมดไป ส่วนเครื่องดื่มนั้นก็พอเพียงกับจำนวนผู้เข้ารับการอบรม (๖) ด้านสถานที่ห้องอบรมมีขนาดพอดีกับจำนวนผู้เข้าอบรม ระดับความพอใจในด้านสถานที่อยู่ในเกณฑ์ดี

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าผลการอบรมประสบความสำเร็จ อย่างไรก็ตาม การประเมินการอบรมพบข้อควรปรับปรุงแก้ไขดังนี้ (๑) ห้องประชุมต้องฉายโปรเจคเตอร์ตลอดการประชุม ทำให้ความสว่างมีไม่เพียงพอ

และระบบเครื่องเสียงเปิดดังเกินไปทำให้ผู้ฟังเกิดความอึดอัด (๒) โอกาสในการแลกเปลี่ยนความรู้กับวิทยากรค่อนข้างน้อย ผู้ร่วมอภิปรายไม่ได้แสดงความคิดเห็นเพราะวิทยากรใช้วิธีการบรรยายเป็นหลัก

๔.๕ รูปแบบการบริหารจัดการศึกษาสงเคราะห์

การวิเคราะห์รูปแบบการจัดการศึกษาสงเคราะห์ของวัดอนงคาราม แสดงให้เห็นว่าการดำเนินงานมีจุดร่วมอยู่ที่คณะผู้บริหาร โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้อำนวยการและเลขาธิการศูนย์ฯ ซึ่งจะเป็นผู้ดูแลทั้งในเรื่องการจัดการศึกษา การจัดเตรียมบุคลากร และการจัดหางบประมาณในรูปแบบทุนนิธิหรือเงินบริจาค

คณะผู้บริหารยังมีลักษณะที่สำคัญประการหนึ่งคือความยึดมั่นในอุดมการณ์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามแนวทางการสั่งสอนธรรมศึกษา อีกทั้งยังมีความผูกพันด้านประวัติศาสตร์กับการดำเนินงานศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เนื่องจากพระปริยัติกิจโกศลซึ่งเป็นผู้อำนวยการศูนย์เป็นผู้ที่มีบทบาทในด้านนี้มาตั้งแต่ต้น จนกระทั่งมีการก่อตั้งสำนักงานบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาแห่งประเทศไทย ณ วัดแห่งนี้ และเลขานุการศูนย์ซึ่งเป็นกำลังสำคัญในปัจจุบันก็มีประสบการณ์การทำงานมานานและเป็นที่ยอมรับในหมู่พระอาจารย์ผู้สอน นักเรียนและผู้ปกครองนักเรียน นอกจากนี้ คณะผู้บริหารการศึกษาสงเคราะห์ยังได้รับการสนับสนุนให้มีอิสระในการดำเนินงานจากฝ่ายบริหารวัด อันประกอบด้วยท่านเจ้าอาวาสเป็นสำคัญ

การจัดการศึกษาสงเคราะห์ของทางวัด นอกจากจะอยู่ในรูปของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์โดยทั่วไปแล้ว ยังมีการริเริ่มจัดธรรมศึกษาเชิงรุกไปยังโรงเรียนต่างๆ รอบวัดด้วย นอกจากนี้ การจัดการศึกษาดังกล่าวยังมีการดึงผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วม ซึ่งนอกจากผู้ปกครองจะให้ความร่วมมือกับศูนย์ในการดูแลนักเรียนแล้ว ยังช่วยบริจาคทรัพย์และในส่วนของศิษย์ที่สำเร็จการศึกษาไปแล้ว ก็อาจกลับมาช่วยดำเนินงานของวัดในรูปของการบริจาคทรัพย์ หรือเป็นบุคลากรช่วยสอน

บทที่ ๕ สรุปและเสนอแนะ

๖๖ ๖๖ ๖๖ ๖๖

๕.๑ สรุป

ส่วนนี้เป็นการสรุปในหัวข้อบริบททั่วไปของวัดอนงคาราม สภาพการจัดการศึกษาและการเผยแผ่ศาสนธรรมของวัด สภาพการบริหารการศึกษา แผนภูมิและรูปแบบการจัดการศึกษาและการเผยแผ่ศาสนธรรม และการส่งเสริมให้วัดจัดทำโครงการเพื่อสนับสนุนการศึกษาและการเผยแผ่ศาสนธรรม

๕.๑.๑ บริบททั่วไปของวัด

วัดอนงคารามเป็นที่รู้จักกันดีในนามของ "วัดสมเด็จย่า" มีชื่อเสียงดีในด้านการศึกษามานาน เนื่องจากเจ้าอาวาสรูปที่ ๖ ของวัด คือ สมเด็จพะพุฒาจารย์ เป็นผู้มืบทบาทสำคัญมากด้านการศึกษา เช่น เป็นผู้ก่อตั้งวิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา และโรงเรียนศึกษานารี นอกจากนี้สมเด็จพะศรีนครินทร์บรมราชชนนี ซึ่งทรงเป็นศิษย์เก่าของโรงเรียนแห่งนี้ ก็ยังทรงให้ความเคารพนับถือสมเด็จพะพุฒาจารย์เป็นอย่างสูง

ท่านผู้หญิงน้อย ในสมเด็จเจ้าพระยาบรมมหาพิชัยญาติ เป็นผู้สร้างวัดอนงคารามขึ้นในที่ดินของท่าน เดิมชื่อวัดน้อยชำแถม

ต่อมาได้รับการแต่งตั้งเป็นพระอารามหลวงชั้นโท ชนิดวรวิหาร จึงนับเป็นวัดที่เก่าแก่ ปัจจุบันตั้งอยู่เลขที่ ๔๑ ถนนสมเด็จพระเจ้าอยุธยา แขวงสมเด็จพระเจ้าอยุธยา เขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร ลักษณะวัดเป็นเสมือน "วัดดอกตลก" เนื่องจากทางราชการได้ตัดถนนผ่านกลางวัดภายในวัดประกอบด้วยพระอุโบสถ พระวิหาร และศาลาการเปรียญ อันเก่าแก่ นอกจากนี้ยังมี รอยพระพุทธรูปบาทจำลอง พระพุทธรูปจุนาค ซึ่งเป็นพระพุทธรูปปางมารวิชัยขนาดใหญ่ พระพุทธรูปมังคโลซึ่งเป็นพระพุทธรูปปางนังสมาธิ หล่อด้วยโลหะขัดเงา และพระแก้ววัดอนงคารามซึ่งเป็นพระพุทธรูปทรงเครื่องที่พุทธศาสนิกชนทั่วไปให้ความเคารพบูชาและถือว่าเป็นพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ ปัจจุบันมีหอสมุดประชาชนอนงคาราม และอาคารเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรมเฉลิมพระเกียรติ ส.ว. ซึ่งเป็นอาคารทรงไทยสูง ๔ ชั้นสร้างขึ้นเพื่อถวายเป็นพระกุศลแด่สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ในวโรกาสที่ทรงเจริญพระชนม์มายุครบ ๙๐ พรรษา และเป็นที่ตั้งของสำนักงานบริหารการศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์แห่งประเทศไทย

๕.๑.๒ สภาพการจัดการศึกษาและการเผยแพร่ศาสนธรรม

วัดอนงคารามจัดการศึกษาทั้งด้านศาสนศึกษาและด้านศึกษาสงเคราะห์ ด้านศาสนศึกษาประกอบด้วยการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรม และแผนกบาลี นอกจากนี้ยังมีการอบรมพระนวกะที่เพิ่งเข้ามาจำพรรษาอีกด้วย การศึกษาสงเคราะห์ประกอบด้วยศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์และศูนย์ธรรมศึกษาพิเศษในโรงเรียน รวมถึงโรงเรียนเอกชนของวัด ได้แก่ โรงเรียนสตรีวุฒิมิศึกษา อีกทั้งยังมีหอสมุดวัดอนงคารามเป็นแหล่งการเรียนรู้ตามอัธยาศัยสำหรับประชาชน

ทั่วไป นอกจากนี้ ด้านการการเผยแพร่ศาสนธรรมยังมีกิจกรรมซึ่งเป็นที่รู้จักกันดี ได้แก่ การประกวดสวดมนต์หมู่สรรเสริญพระรัตนตรัยทำนองสรภัญญะ อันเป็นกิจกรรมหลักและสำคัญในงานสัปดาห์ส่งเสริมพระพุทธศาสนาวันวิสาขบูชาของทุกปี

การดำเนินงานด้านศาสนศึกษาเป็นไปอย่างปกติสามัญ มีผลสัมฤทธิ์เช่นเดียวกับวัดโดยทั่วไป ในขณะที่การดำเนินงานศึกษาสงเคราะห์ด้านศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์นับเป็นความโดดเด่นของวัด โดยประสบความสำเร็จ มีชื่อเสียงมายาวนาน อีกทั้งยังมีโครงการเผยแพร่ธรรมเชิงรุกซึ่งเป็นที่มาของการจัดตั้งศูนย์ธรรมศึกษาพิเศษในโรงเรียน โดยแรกเริ่มมีการเปิดสอนในโรงเรียนใกล้วัดและขยายออกไปในวงกว้างยิ่งขึ้น ที่ผ่านมามีนักเรียนเข้าร่วมกว่า ๒,๐๐๐ คน

๕.๑.๓ สภาพการบริหารการศึกษา

ในการบริหารการศึกษา เจ้าอาวาสจะกระจายความรับผิดชอบไปยังผู้ช่วยเจ้าอาวาสรูปต่างๆ ในส่วนของการศึกษาสงเคราะห์นั้น อยู่ในความรับผิดชอบของพระปริยัติกิจโกศล ผู้ช่วยเจ้าอาวาส ซึ่งเป็นผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ของวัดอนงคาราม และยังเป็นผู้ริเริ่มการจัดตั้งศูนย์ธรรมศึกษาพิเศษในโรงเรียน นอกจากนี้ยังดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักงานบริหารการศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์แห่งประเทศไทย ท่านมีบทบาทสำคัญในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านนโยบายและการหาทุนสนับสนุน

นอกจากผู้อำนวยการศูนย์แล้ว การบริหารงานในส่วนนี้ยังมีพระบุคลากรที่สำคัญต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เลขานุการศูนย์

เป็นผู้มีประสบการณ์ทางการบริหารและได้รับการยอมรับจากพระ-
บุคลากรและผู้ปกครองนักเรียน โดยมีหน้าที่ในการประสานงานระหว่าง
ผู้อำนวยการและบุคลากรของศูนย์ รวมทั้งรับผิดชอบการดำเนินการ
ต่างๆ ในรายละเอียด ลักษณะสำคัญของทีมบริหารคือการยึดมั่นอุดม-
การณ์การเผยแพร่ศาสนธรรมแก่เยาวชนตามแนวทางการสั่งสอนธรรม
ศึกษา

๕.๑.๔ โครงการเพื่อสนับสนุนการศึกษาและการเผยแพร่ศาสน ธรรม

ปัญหาหนึ่งที่ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์เผชิญ
อยู่คือปัญหาเกี่ยวกับทักษะการสอนของบุคลากร ดังนั้น ทางศูนย์ฯ จึงจัด
โครงการเพื่อเสริมสร้างทักษะดังกล่าว นั่นคือ โครงการ อบรมพัฒนา
บุคลากรครูผู้สอนพระพุทธศาสนา ซึ่งผลการจัดอบรมโดยรวมเป็นที่
น่าพึงพอใจ

๕. ๒ ข้อเสนอแนะ

๕.๒.๑ ข้อเสนอแนะเชิงการปฏิบัติ

๑. ควรสนับสนุนให้ผู้บริหารวัดจัดหาสื่อและเทคโนโลยี
การเรียนการสอนที่ทันสมัยมากยิ่งขึ้น
๒. ควรส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรเพื่อเสริมทักษะ
การสอน
๓. ควรมีมาตรการสร้างขวัญกำลังใจแก่พระบุคลากรเพื่อ
จูงใจให้มีการอาสาเข้ามามีส่วนรับผิดชอบ และเพื่อจูงใจให้ผู้ร่วมงานอยู่
ปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง

๔. ควรปรับปรุงหลักสูตรพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ โดย
เสริมวิชาที่น่าสนใจให้สอดคล้องกับยุคสมัยและวัยของผู้เรียน

๕. ควรประสานงานกับทางโรงเรียนเพื่อขอความร่วมมือ
ส่งเสริมให้เด็กมาเรียนอย่างสม่ำเสมอ

๕.๒.๒ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากการวิจัยพบว่าปัญหาส่วนใหญ่ในการจัดการศึกษา
สงเคราะห์ของวัดอนงคารามได้แก่ปัญหาเกี่ยวกับจำนวนผู้เรียนและ
ผู้สอนซึ่งมีจำนวนน้อยลง เนื่องจากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลง เยาวชน
มีสิ่งอื่นดึงดูดความสนใจและต้องให้ความสนใจกับการศึกษาในระบบ
เพื่อสอบ ในขณะที่ผู้ปกครองก็ไม่เห็นความสำคัญและต้องมุ่งทำมา
หาเลี้ยงชีพ ในอีกทางหนึ่งพระบุคลากรก็ขาดขวัญกำลังใจ เนื่องจาก
ต้องปฏิบัติงานด้วยความมานะเสียสละของตนเป็นส่วนใหญ่ อีกทั้ง
ยังมีภารกิจอื่นๆ ในฐานะพระลูกวัดและในฐานะอื่นๆ เช่น พระนิสิต จึง
ไม่สามารถทุ่มเทเวลาให้การสอนได้อย่างเต็มที่ ทางรัฐบาลและ
หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรเข้ามาช่วยเหลือเพื่อสนับสนุนในด้านงบประมาณ
โดยเฉพาะเรื่องสวัสดิการค่าตอบแทนของผู้สอน เรื่องการ
จัดหาอุปกรณ์เทคโนโลยีทางการศึกษาที่ทันสมัยเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ
ของการเรียนการสอน อีกทั้งควรช่วยส่งเสริมประชาสัมพันธ์การเรียน
ในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์เพื่อให้คนตระหนักเห็นความ
สำคัญและประโยชน์ และควรผนวกการเรียนในศูนย์ศึกษาพุทธ
ศาสนาวันอาทิตย์เข้าเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาในระบบ

บรรณานุกรม

บัว ปิยวณฺโณ, พระมหา. (๒๕๔๕). ประวัติและผลงานของพระปริยัติกิจโกศล (хим อิศฺฐธมฺโม) ผู้มีผลงานดีเด่นด้านวัฒนธรรมสาขามนุษยศาสตร์. ใน โรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดอนงคาราม. หนังสือที่ระลึกงานมอบทุนการศึกษาและมอบประกาศนียบัตรศุภญศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดอนงคาราม เขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร วันอาทิตย์ที่ ๑๓ มกราคม พ.ศ. ๒๕๔๕. กรุงเทพฯ: วัดอนงคาราม.

_____. ประวัติวัดอนงคารามวรวิหาร พระอารามหลวง. ใน โรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดอนงคาราม. หนังสือที่ระลึกงานมอบทุนการศึกษาและมอบประกาศนียบัตรศุภญศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดอนงคาราม เขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร วันอาทิตย์ที่ ๑๓ มกราคม พ.ศ. ๒๕๔๕. กรุงเทพฯ: วัดอนงคาราม.

โพธิวงศาจารย์ อินทโชตเถระ พระมหา. (๒๕๓๗). ประวัติการศาสนศึกษาของสำนักเรียนวัดอนงคาราม ธนบุรี. ใน มหาวิทยาลัยรามคำแหง. หนังสือที่ระลึกในงานถวายผ้าพระกฐินพระราชทานของมหาวิทยาลัยรามคำแหง ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๓๗. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

โรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดอนงคาราม. (๒๕๓๓). ระเบียบการโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดอนงคาราม กรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ: อีรพงษ์การพิมพ์.

วัดอนงคาราม. (๒๕๑๐). หนังสือที่ระลึก เนื่องในงานสัปดาห์คล้ายวันเกิดห้องสมุดประชาชนอนงคาราม. กรุงเทพฯ : ดำรงธรรม.

ศุภญศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดอนงคาราม. (๒๕๔๕). หนังสือที่ระลึกงานมอบทุนการศึกษาและมอบประกาศนียบัตรศุภญศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดอนงคาราม เขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร วันอาทิตย์ที่ ๑๓ มกราคม พ.ศ. ๒๕๔๕. กรุงเทพฯ: วัดอนงคาราม.

_____. หนังสือที่ระลึกงานมอบทุนการศึกษาและมอบประกาศนียบัตรศุภญศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดอนงคาราม เขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร วันอาทิตย์ที่ ๑๒ มกราคม พ.ศ. ๒๕๔๖. กรุงเทพฯ: วัดอนงคาราม.

สถาพร ไสภณปญฺโญ, พระมหา. (๒๕๔๕). รายงานพิเศษธรรมศึกษาในโรงเรียนอีกงานหนึ่งที่น่าติดตาม. ใน โรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดอนงคาราม. หนังสือที่ระลึกงานมอบทุนการศึกษาและมอบประกาศนียบัตรศุภญศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดอนงคาราม เขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร วันอาทิตย์ที่ ๑๓ มกราคม พ.ศ. ๒๕๔๕. กรุงเทพฯ: วัดอนงคาราม.

สมาคมศิษย์อนงคาราม ในพระบรมราชูปถัมภ์. (๒๕๔๓). วิสาขบูชา ๒๕๔๓. กรุงเทพฯ: อีรพงษ์การพิมพ์.

_____. วิสาขบูชา ๒๕๔๕. กรุงเทพฯ: อีรพงษ์การพิมพ์.

_____. วิสาขบูชา ๒๕๔๖. กรุงเทพฯ: อีรพงษ์การพิมพ์.

สากล พรหมสถิตย์, พระมหา. (๒๕๔๓). การวิเคราะห์องค์การ (SWOT) ศุภญศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดอนงคาราม. สารนิพนธ์

วิชาการจัดรูปแบบองค์กร หลักสูตรศิลปศาสตร์มหาบัณฑิต สาขา
บริหารองค์การ มหาวิทยาลัยเกริก.

สมาคมศิษย์อนงคาราม. (๒๕๓๐). **หนังสืออนุสรณ์งานทำบุญครบ ๕๐
ปี สมาคมศิษย์อนงคาราม.** กรุงเทพฯ : ดำรงธรรม.

สำนักเรียนวัดอนงคาราม. (๒๕๑๑). **ระเบียบการศาสนศึกษาของสำนัก
เรียนวัดอนงคาราม จังหวัดธนบุรี พ.ศ.๒๕๑๑.** เอกสารอัดสำเนา.

ภาคผนวก ก

มูลนิธิแถม-สร้อย ขอบฝึก

สืบเนื่องมาจากที่นายแถม ขอบฝึก ได้มอบถวายโรงเรียนสตรี-
วุฒิมศศึกษา ให้เป็นศาสนสมบัติของวัดอนงคาราม และต่อมาได้เลิก
กิจการโรงเรียนวุฒิมศศึกษา ที่วงเวียนใหญ่ ธนบุรี และได้ขายที่ดิน
ซึ่งเป็นที่ตั้งโรงเรียนสตรีวุฒิมศศึกษาไป ได้เงินมาจำนวนหนึ่ง และได้
แบ่งเงินส่วนหนึ่งจำนวน ๓ ล้านบาท มาตั้งเป็นมูลนิธิ "แถม-สร้อย
ขอบฝึก" คณะกรรมการผู้เริ่มก่อตั้งมูลนิธิชุดแรกมี ๔ คน คือ

๑. นายแถม ขอบฝึก	เป็นประธาน
๒. นายเกรียง กীরติกร	เป็นรองประธานคนที่ ๑
๓. นางชัชวีร์ ลิ้มทะจิตต์	เป็นรองประธานคนที่ ๒
๔. นางจงกล พลายน้อย	เป็นกรรมการ เจริญญิก
และเลขานุการ

ต่อมาได้มีการเปลี่ยนแปลง และตั้งคณะกรรมการเพิ่มขึ้นอีก
หลายท่าน เมื่อก่อนที่นายแถม ขอบฝึกจะถึงแก่กรรม ได้โอนทรัพย์สิน
ส่วนตัวเข้าเป็นทรัพย์สินของมูลนิธิ จึงทำให้มูลนิธิมีทรัพย์สินเพิ่มมา
ขึ้น ในตราสารของมูลนิธิมีอยู่ข้อหนึ่งรวมไว้ว่า "ถ้ามูลนิธิต้องเลิกล้มไป
โดยมติของคณะกรรมการหรือเหตุใดก็ตาม ทรัพย์สินทั้งหมดของมูลนิธิ
ให้ตกเป็นกรรมสิทธิ์แก่ "มูลนิธิแถม-สร้อย ขอบฝึก" และญาติที่จังหวัด
กาญจนบุรี และถ้ามูลนิธิดังกล่าว จะเลิกดำเนินกิจการก็ขอมอบ
ทรัพย์สินต่างๆ ของมูลนิธิ แก่วัดอนงคาราม" (ผู้รับต้องเป็นนิติบุคคล)

ความข้อนี้ห้ามมิให้แก้ไขเพิ่มเติมหรือเปลี่ยนแปลง ปัจจุบันนี้มูลนิธิ ฯ ก็ยังดำเนินการตามปกติ

วัตถุประสงค์ของมูลนิธิ "แถม-สร้อย ชอบฝึก"

๑. เพื่อบำเพ็ญสาธารณกุศลเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา
๒. เพื่อสงเคราะห์ผู้ยากไร้ ผู้ประสบภัยพิบัติ
๓. เพื่อช่วยเหลือการศึกษาทุกระดับแก่กุลบุตรกุลธิดาที่มีความขยันหมั่นเพียร แต่ขาดแคลนทุนทรัพย์
๔. เพื่อช่วยเหลือและสนับสนุนกิจการโรงเรียนสตรีวุฒิมศศึกษา
๕. เพื่อร่วมมือกับองค์กรศาสนาและองค์กรกุศลอื่น ๆ เพื่อสาธารณประโยชน์
๖. ไม่ดำเนินการเกี่ยวข้อกับการเมืองแต่ประการใด

คณะกรรมการมูลนิธิชุดปัจจุบัน

๑. พระปริยัติกิจโกศล	ประธานกรรมการ
๒. นางสาวจิตติมา วิริยวัฒน์	รองประธาน ฯ คนที่ ๑
๓. นายอภิชัย เกตุจรูญ	รองประธาน ฯ คนที่ ๒
๔. นางชัชวีร์ ลิ้มทะจิตต์	กรรมการ
๕. นางฉวีวรรณ ปานชี	กรรมการ
๖. นายพลไกร จันทะนะสุคนธ์	กรรมการ
๗. นางจงกล พลายน้อย	กรรมการ และ เภรัญญิก
๘. นายวีระยุทธ พินทุสมิต	กรรมการและผู้ช่วย เภรัญญิก
๙. นางกลอยใจ โสภณपाल	กรรมการและเลขานุการ

ภาคผนวก ข

โครงการเพื่อสนับสนุนการศึกษาและการเผยแพร่ศาสนาธรรม

ชื่อโครงการ ลักษณะโครงการ เจ้าของโครงการ	พัฒนาบุคลากรครูผู้สอนพระพุทธศาสนา การอภิปราย การสาธิต การประชุมกลุ่มสัมมนา ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดดอนงคราม กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา ๒๕๔๖
หลักการและ เหตุผล	เนื่องด้วยการเรียนการสอนในกลุ่มสาระพระพุทธศาสนาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. ๒๕๔๔ ได้วางมาตรฐานมุ่งเน้นให้ผู้เรียนสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนรู้ ๓ อย่าง คือ <ul style="list-style-type: none"> ● มาตรฐาน ส ๑.๑ : เข้าใจ ประวัติ ความสำคัญ หลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ และสามารถนำหลักธรรมของศาสนามาเป็นหลักปฏิบัติในการอยู่ร่วมกัน ● มาตรฐาน ส ๑.๒ : ยึดมั่นในศีลธรรม การกระทำความดี มีค่านิยมที่ดีงาม และศรัทธาในพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ ● มาตรฐาน ส ๑.๓ : ประพฤติ ปฏิบัติตนตามหลักธรรม และศาสนพิธีของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ ค่านิยมที่ดีงาม และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาตน บำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม สิ่งแวดล้อม เพื่อการอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข อนึ่ง บุคลากรผู้ที่ปฏิบัติงานในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์เป็นผู้ที่ทำงานการสอน มุ่งเน้นที่การพัฒนาเด็กและเยาวชนทั่วไป แต่ยังคงขาดเทคนิควิธีการอันทันสมัยที่หลากหลาย อันจะนำมาเป็นเครื่องมือในการสอนอยู่มาก จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาเพื่อให้ความเหมาะสม และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้บรรลุผลตรงตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ในหลักสูตรชั้น

	<p>พื้นฐานดังกล่าวข้างต้น ทั้งในด้านแนวความคิด เทคนิควิธีการ ทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติอันจะทำให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดดอนงคารามได้ขอความร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ๆ ให้ร่วมมือกันพัฒนาบุคลากรเป็นลำดับมาอย่างต่อเนื่อง</p> <p>ในปี พ.ศ. ๒๕๔๖ นี้ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดดอนงคาราม จึงได้กำหนดให้มีโครงการพัฒนาบุคลากรครูผู้สอนพระพุทธศาสนา ในหัวข้อ "วิธีการเรียนการสอนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. ๒๕๔๔" "การเรียนการสอนและหลักสูตร "ธรรมศึกษา" ที่ปรับปรุงใหม่" "เทคนิควิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมในปัจจุบัน"</p>
วัตถุประสงค์	<p>๑. เพื่อเพิ่มประสบการณ์ในการสอนของบุคลากรศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ให้มากขึ้น</p> <p>๒. เพื่อให้ผู้สอนในศูนย์ ฯ ได้พบปะแลกเปลี่ยนแนวคิดให้เกิดวิสัยทัศน์ในการทำงานร่วมกัน</p> <p>๓. เพื่อส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรศูนย์ให้มีเพียงพอกับความต้องการ</p> <p>๔. เพื่อสนับสนุนงานการศึกษาสงเคราะห์ของคณะสงฆ์</p>
เป้าหมาย	<p>๑. ด้านปริมาณ: รับพระภิกษุครูผู้สอนในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ประมาณ ๘๐ รูป</p> <p>๒. ด้านคุณภาพ: (ก) ครูผู้สอนมีความรู้เรื่องเทคนิคการสอน และสามารถปฏิบัติงานเป็นทีมได้ (ข) ได้แลกเปลี่ยนแนวความคิดใหม่ ๆ ในการปฏิบัติการสอนในศูนย์ฯ และเพิ่มวิสัยทัศน์มากขึ้น</p>
การดำเนินการ	<p>๑. ขั้นตอนเตรียมการ</p> <ul style="list-style-type: none"> - ประชุมผู้รับผิดชอบ ซึ่งแจ้งรายละเอียดให้ทราบก่อนดำเนินการ - แจ้งให้ศูนย์ฯ วัดต่างๆ ส่งรายชื่อพระภิกษุที่เป็นครูสอนเข้ารับการอบรม

	<ul style="list-style-type: none"> - ขอความร่วมมือและเชิญวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิมาให้ความรู้แก่ผู้เข้ารับการอบรม ๒. กำหนดหัวข้อหลักสูตรในการจัดประชุมสัมมนา - วิธีการเรียนการสอนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. ๒๕๔๔ - การเรียนการสอนและหลักสูตร "ธรรมศึกษา" ที่ปรับปรุงใหม่ - เทคนิควิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมในปัจจุบัน ๓. ขั้นตอนปฏิบัติการ - รับสมัครลงทะเบียนพระภิกษุผู้สอนเข้าประชุมสัมมนาและรับเอกสาร - เปิดและปิดการประชุมสัมมนาให้เป็นไปตามตารางการอบรม - ประเมินผลการอบรม โดยฝ่ายฝึกอบรม กองแผนงานกรมการศาสนา
ระยะเวลาและสถานที่อบรม	<p>๑. ระยะเวลา ๑๓.๐๐- ๑๗.๐๐ น. วันที่ ๑๓ กันยายน พ.ศ. ๒๕๔๖</p> <p>๒. สถานที่จัดประชุมสัมมนา อาคารเฉลิมพระเกียรติ ส.ว. วัดดอนงคาราม กรุงเทพฯ</p>
งบประมาณ	<p>ก. รายรับ</p> <p>จากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎามนตรี (ปัจจุบันคือสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ</p> <p>ข. รายจ่าย (ประมาณ)</p> <ul style="list-style-type: none"> - ค่าอุปกรณ์ในการอบรม ๑, ๕๐๐.- บาท - ค่าตอบแทนวิทยากรผู้ให้การอบรม ๓,๐๐๐.- บาท - ค่าอาหารและเครื่องดื่ม ๕,๕๐๐.- บาท
ผลที่คาดว่าจะได้รับ	<p>๑. ได้เพิ่มประสบการณ์ในการสอนของบุคลากรศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ให้มากขึ้น</p>

<p>๒. พระภิกษุครูผู้สอนได้พบปะแลกเปลี่ยนแนวความคิด เพิ่ม วิสัยทัศน์ในการทำงานร่วมกัน</p> <p>๓. ได้ส่งเสริมและร่วมกันพัฒนาบุคลากรของครูผู้สอนพระ- พุทธศาสนาให้เพิ่มมากขึ้นตามต้องการ</p> <p>๔. ได้สนับสนุนงานการศึกษาสงเคราะห์ของคณะสงฆ์</p>

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้เข้าร่วมอบรมสัมมนา

ลำดับ	ชื่อ/สกุล	ที่อยู่/วัด	วุฒิการศึกษา	ตำแหน่งปัจจุบัน
๑.	พระมหาสากล ติภูยปัญญา	วัดอนงคาราม กรุงเทพฯ	ป.ธ.๙ ร.บ. ศศม.	- เลขานุการศูนย์ศึกษาพระ- พุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดอนงคาราม - พระอาจารย์สอนวิชาพระ- พุทธศาสนาโรงเรียนต่างๆ
๒.	พระมหาเลอเดช วรวิไล	วัดโมลีโลกยาราม กรุงเทพฯ	ป.ธ. ๙	- ครูสอนพระปริยัติธรรม สำนัก เรียนวัดโมลีโลกยาราม - ครูสอนธรรมศึกษา ร.ร.ศึกษานารี - ครูสอนพุทธศาสนาวัน อาทิตย์ศูนย์ศึกษาพระพุทธ- ศาสนาวันอาทิตย์วัดอนงคาราม
๓.	พระมหาปิยวัฒน์ อภิวิฑูโธ	วัดโมลีโลกยาราม กรุงเทพฯ	ป.ธ.๙ พธ.บ.	- ครูสอนพระปริยัติธรรม สำนัก เรียนวัดโมลีโลกยาราม - ครูสอน ศพอ.วัด อนงคาราม สอนธรรมศึกษา - กรรมการสนามหลวงแผนก ธรรม แผนกบาลี
๔.	พระมหาอิสระ ธมฺมภาณี	วัดอนงคาราม กรุงเทพฯ	ป.ธ. ๙ อ.ม.	อาจารย์สอนธรรมศึกษา ร.ร.ศึกษานารี
๕.	พระมหาเจริญ ฐานวฑฺฒโน	วัดอนงคาราม กรุงเทพฯ	ป.ธ.๗ พธ.บ. อ.ม.	อาจารย์สอนศูนย์ฯ วัดอนงคาราม
๖.	พระมหาเสณณฺฐมฺ สมทสุตฺตี	วัดสุทัศน์เทพ วราราม กรุงเทพฯ	ป.ธ.๗ พธ.บ.	อ.สอนบาลี และธรรมศึกษา
๗.	พระมหาธนวิชัย จิตตทนต์	วัดปทุมคงคา กรุงเทพฯ	ป.ธ. ๖ น.ธ.เอก พธ.บ	- หัวหน้าแผนกพิธีกรรมและ สถานที่ ประจำศูนย์เผยแพร่ พระพุทธศาสนาวัดปทุมคงคา - สอนวิชาพระพุทธศาสนา ร.ร. ศึกษานารีวิทยา

ลำดับ	ชื่อ/สกุล	ที่อยู่/วัด	วุฒิการศึกษา	ตำแหน่งปัจจุบัน
๘.	พระมหาพุทธพงษ์ สุรยุทธวโธ	วัดโพธิ์นิมิตร กรุงเทพฯ	ป.ธ.๕ น.ธ.เอก พธ.บ.	เป็นครูสอนวิชาพระพุทธศาสนา ในโรงเรียนต่างๆ
๙.	พระมหานรชน คมภีร์ปญโญ	วัดอนงคาราม กรุงเทพฯ	ป.ธ. ๕ พธ.บ. ศษ.ม.	ครูสอนธรรมศึกษา ร.ร.ศึกษานารี
๑๐.	พระมหาณัชชัย ธีรญาโณ	วัดท่าพระ กรุงเทพฯ	ป.ธ.๔ น.ธ.เอก พธ.บ.	- เป็นอาจารย์สอน ศพอ.วัดท่าพระ - เป็นอาจารย์สอน ศพอ.วัดอนงคาราม - เป็นอาจารย์สอนธรรมศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร
๑๑.	พระมหาพิศักดิ์ สุทธิญาโณ	วัดเจ้ามุล กรุงเทพฯ	ป.ธ.๔ น.ธ.เอก พธ.บ.	- ครูสอนพระปริยัติธรรม วัดเจ้ามุล - เลขานุการศูนย์ศึกษา พระพุทธศาสนาเจ้ามุล - ครูสอนวิชาพระพุทธศาสนา โรงเรียนเสตะเวชวิทยา
๑๒.	พระมหาวิเชียร อชิรปญโญ	วัดสุวรรณาราม กรุงเทพฯ	ป.ธ. ๓ น.ธ.เอก พธ.บ.	- ครูสอนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดสุวรรณาราม - ครูสอนวิชาพระพุทธศาสนา โรงเรียนสุวรรณารามวิทยา
๑๓.	พระมหาธิพนธ์ โชติปญโญ	วัดสุวรรณาราม กรุงเทพฯ	ป.ธ.๓ น.ธ.เอก B.B. A	- ครูสอนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดสุวรรณาราม กทม.
๑๔.	พระมหาสนธิ์ สนธิ์โร	วัดสุวรรณาราม กรุงเทพฯ	ป.ธ. ๓ น.ธ. เอก พธ.บ. พธ.ม.	ครูสอนพระปริยัติธรรม - ธรรมศึกษาในโรงเรียน วัดสุวรรณาราม
๑๕.	พระครูสังฆรักษ์ชนะ ชุตินุโร	วัดอนงคาราม กรุงเทพฯ	น.ธ.เอก ม.ศ.๕	เลขาการสำนักเรียน วัดอนงคาราม
๑๖.	พระครูปลัดศรีไคว คุณวีโส	วัดอัสสัมชัญ กรุงเทพฯ	น.ธ.เอก	ครูสอนพระพุทธศาสนา ร.ร.วัดอัสสัมชัญ กทม.

ลำดับ	ชื่อ/สกุล	ที่อยู่/วัด	วุฒิการศึกษา	ตำแหน่งปัจจุบัน
๑๗.	พระคุณ อจาโร	วัดบางเสาธง กรุงเทพฯ	น.ธ.เอก	เลขานุการศูนย์ศึกษา พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดบางเสาธง กทม.
๑๘.	พระเชิด ธีรปญโญ	วัดโพธิ์นิมิตร กรุงเทพฯ	น.ธ.เอก	- อาจารย์สอนธรรมศึกษา - เป็นครูสอนพระพุทธศาสนา ร.ร.กทม.
๑๙.	พระกฤษฎีก์ ธัญญาโร	วัดเจ้ามุล กรุงเทพฯ	น.ธ.เอก พธ.บ.	- พระอาจารย์สอนประจำวิชา จริยศึกษา โรงเรียนวัดเจ้ามุล โรงเรียนวัดกำแพง - ที่ปรึกษาโรงเรียนพระพุทธ ศาสนาวันอาทิตย์วัดเจ้ามุล
๒๐.	นางสาวอุมาพร รุ่งน้อย	โรงเรียนวิสุทธิ- กษัตริ สมุทรปราการ	ปริญญาโท จาก มศว.	อาจารย์ ๑ โรงเรียนวิสุทธิกษัตริ จังหวัดสมุทรปราการ
๒๑.	นายเจษฎากรณ์ รอดภัย	เรือนจำจังหวัด นราธิวาส	น.ธ.เอก พธ.บ.	อนุศาสนาจารย์เรือนจำ จังหวัดนราธิวาส
๒๒.	พระมหาสถาพร โสภณปญโญ	วัดอนงคาราม กรุงเทพฯ	ป.ธ.๗ พธ.บ. ศศ.ม.	- พระอาจารย์สอนวิชา พระพุทธศาสนา ร.ร.ต่างๆ - วิทยากรอบรมนักเรียนทั่วไป
๒๓.	พระมหาธีรศักดิ์ สัจจวาที	วัดใหม่พิเรนทร์ กรุงเทพฯ	ป.ธ. ๓ พธ.บ.	- พระอาจารย์สอนวิชา พระพุทธศาสนา ร.ร.ต่างๆ - วิทยากรอบรมนักเรียนทั่วไป
๒๔.	พระสมภพ สุมโน	วัดสุวรรณาราม กรุงเทพฯ	น.ธ.เอก พธ.บ.	- พระอาจารย์สอนวิชา พระพุทธศาสนา ร.ร.ต่างๆ - วิทยากรอบรมนักเรียนทั่วไป

ภาคผนวก ง

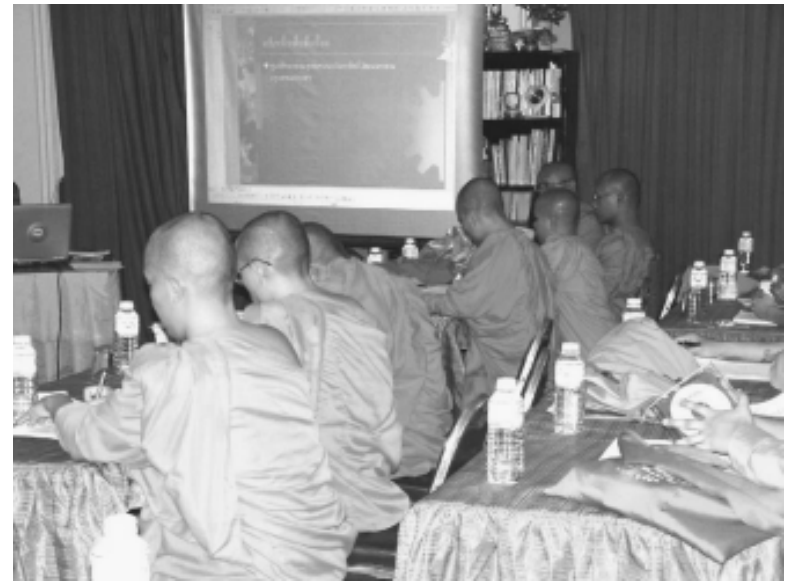
ประมวลภาพการอบรมสัมมนา

เรื่อง การเรียนการสอนธรรมศึกษาในหลักสูตรใหม่

พระมหาสุทัศน์ วรทสุธี บรรยายแนวหลักสูตรใหม่ธรรมศึกษา

ภาพผู้เข้าร่วมสัมมนา

ภาคผนวก จ
ภาพเกี่ยวกับวัดอนงคาราม

พระอุโบสถ

ภายในพระอุโบสถ

โรงเรียนพระปริยัติธรรมเฉลิมพระเกียรติ
สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี

พระอุโบสถ

รายนามวัด เจ้าอาวาสและคณะนักวิจัย
เรื่อง รูปแบบการจัดการศึกษาและการเผยแผ่ศาสนาธรรมของวัด :
ศึกษาเฉพาะกรณี ๒๐ วัด

๑. จัดการศึกษาและการเผยแผ่ศาสนาธรรม : พระปริยัติธรรมและการเผยแผ่ศาสนาธรรม

๑.๑	วัดราชโอรสาราม	เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร
	เจ้าอาวาส	พระธรรมกิตติวงศ์
	คณะผู้วิจัย	ผศ.ศรินทร์ทิพย์ สติรศิลป์ ดร.ศิริพร แยมินิจ
		พระครูโสภิตธรรมรังสี
		พระมหาสุวรรณ จันทสโร
๑.๒	วัดไตรมิตรวิทยารามวรวิหาร	เขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพมหานคร
	เจ้าอาวาส	พระพรหมเวที
	คณะผู้วิจัย	รศ.ดร.งามพิศ สัตย์สงวน พระราชปัญญาเมธี
๑.๓	วัดพระนารายณ์มหาราช	อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา
	เจ้าอาวาส	พระธรรมวรนายก
	คณะผู้วิจัย	รศ.ดร.คุณ ไทพันธ์ นายเทพพร มังธานี
๑.๔	วัดสามชุก	อำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี
	เจ้าอาวาส	พระครูสุวรรณวิจิตร
	คณะผู้วิจัย	รศ.ดร.สุจิตรา อ่อนค้อม และคณะ
๑.๕	วัดศรีโสดา	อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
	เจ้าอาวาส	พระราชวิมลเมธี (สังวาลย์ พรหมวงฺฺณเณ)
	คณะผู้วิจัย	ดร.พิสิฐฐ์ โคตรสุโพธิ์ พระครูสมุห์ชัยวัฒน์
๑.๖	วัดแจ้งแสงอรุณ	อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร
	เจ้าอาวาส	พระราชประสิทธิ์คุณ
	คณะผู้วิจัย	นายกฤตกร กล่อมจิต และคณะ
๑.๗	วัดจองคำ	อำเภอองาว จังหวัดลำปาง
	เจ้าอาวาส	พระราชปริยัติโยดม (โสภาส โสภาโส)
	คณะผู้วิจัย	ดร.พิสิฐฐ์ โคตรสุโพธิ์ พระมหาสุนทร สุนทรโร
		พระมหาชลชอ ชยสิทธิ์

- ๑.๘ วัดคลองโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์
เจ้าอาวาส พระราชปริยัติมุนี
คณะผู้วิจัย รศ.ดร.ฉันทนา จันทร์บรรจง
พระมหาตัง ปรีธมโม พระมหาจำปา วชิรญาโณ
- ๑.๙ วัดเชตุพน อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
เจ้าอาวาส พระวิมลญาณมุนี (สะอาด ขันดีโก)
คณะผู้วิจัย ดร.พิสิฐรัฐ โคตรสุโพธิ์
พระประสิทธิ์ สิริธนโร นายสายทอง ผลผุยง
- ๑.๑๐ วัดพระธาตุช้างค้ำวรวิหาร อำเภอเมือง จังหวัดน่าน
เจ้าอาวาสวัด พระเทพนันทาจารย์
คณะผู้วิจัย รศ.ดร.ฉันทนา จันทร์บรรจง
พระครูพิทักษ์เจติยานันท์ นายกฤษณ์ ปาคำ
- ๑.๑๑ วัดศรีวงศ์ อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์
เจ้าอาวาสวัด พระวิกรมมุนี
คณะผู้วิจัย นายปริญญา สร้อยทอง
พระปลัดอัครเดช สุรเตโช
พระสมุห์ธีระพงษ์ สุานธมโม
- ๑.๑๒ วัดพระธรรมกาย อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี
เจ้าอาวาส พระภาวนาวิริยคุณ (รักษาการเจ้าอาวาส)
คณะผู้วิจัย ผศ.ศรินทิพย์ สติรศิลป์
พระมหาสมพรณ์ ธมฺมิภูจฺเจติ
พระมหาสุวิทย์ ธมฺมิภุมฺนี
- ๑.๑๓ วัดชูจิตธรรมาราม อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
เจ้าอาวาส พระญาณวโรดม
คณะผู้วิจัย รศ.ดร.วรพล พรหมกบุตร
พระกิตติสารมุนี นายธาเนนทร์ ไอยรัตน์
- ๑.๑๔ วัดสุทิวารี อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี
เจ้าอาวาส พระครูสุทธีธรรมธาดา
คณะผู้วิจัย รศ.ดร.พรชูลี อาชวอำรุง พระมหาวิสุทธิ ปญญาทีโป
พระครูปลัดนพพันธ์ ชยปาโล

- ๑.๑๕ วัดหนองกุ้ง อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น
เจ้าอาวาส พระปริยัติวรคุณ
คณะผู้วิจัย นายกฤตกร กล่อมจิต พระครูสิทธิสารโสภณ
- ๑.๑๖ วัดบึง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา
เจ้าอาวาส พระราชสีมาภรณ์
คณะผู้วิจัย รศ.จากรุวรรณ ธรรมวัตร
พระมหาวินชัย กนตจาโร นายไพฑูรย์ คงจันทร์
- ๑.๑๗ วัดศรีนวล อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น
เจ้าอาวาส พระครูสิริธรรมนิเทศก์
คณะผู้วิจัย (ช่วงเริ่มโครงการ พระกิตติญาณโสภณ)
นายกฤตกร กล่อมจิต
พระสมหวัง คุณธมโม พระสมาน สุขุมศิริโก
- ๑.๑๘ วัดสร้อยทอง เขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร
เจ้าอาวาส พระราชปริยัติวิธาน
คณะผู้วิจัย ผศ.วิภาดา อังสุมาลิน
พระมหานรากร วรเมธี พระมหาเชตชัย ธมฺมภูสิฺฐิ
- ๑.๑๙ วัดหาดใหญ่สิตาราม อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา
เจ้าอาวาส พระมหาสมโภชน์ กิจจสาโร
คณะผู้วิจัย รศ.ดร.สุภัทร ปญญาทีโป
พระมหาสัมพันธ์ ปิยธมโม นายน้อย ดาดขุนทด
- ๑.๒๐ วัดราษฎร์บูรณาราม อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร
เจ้าอาวาส พระครูพิมลธรรมภาณี
คณะผู้วิจัย รศ.ดร.สุภัทร ปญญาทีโป
พระมหาเกียรติศักดิ์ ไชสวาที
พระมหาสุริยา อาจิตปญญา
๒. จัดการศึกษาและการเผยแผ่ศาสนาธรรม : การเผยแผ่ศาสนาธรรม
- ๒.๑ วัดพระธาตุศรีจอมทอง อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่
เจ้าอาวาส พระราชพรหมอาจารย์
คณะผู้วิจัย ดร.พิสิฐรัฐ โคตรสุโพธิ์ พระครูอาทิสวรรณเมธี
พระมหาปัญญา อริยวโส

๒.๒	วัดปัญญาบันฑิตาราม เจ้าอาวาส คณะผู้วิจัย	อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี พระครูปลัดศีลวัฒน์ ดร.ศิริพร แย้มนิล พระมหาประจวบ ธมฺมธีโร พระสุจินตนิท สุกโกโร
๒.๓	วัดสุวรรณมงคล เจ้าอาวาส คณะผู้วิจัย	อำเภอเมือง จังหวัดตราด พระครูมงคลปัญญากร รศ.ดร.พรชูลี อาชวอำรุง พระมหาบุญรุ่ง สิริโชติ พระทวิน จิตตสโร
๒.๔	วัดปานานาชาติ เจ้าอาวาส คณะผู้วิจัย	อำเภอรามอินทรา จังหวัดอุบลราชธานี พระอธิการรัต ปสนโน (ดำรงตำแหน่งขณะทำวิจัย) รศ.ดร.พรชูลี อาชวอำรุง
๒.๕	วัดนาลอง เจ้าอาวาส คณะผู้วิจัย	อำเภอบ้านฝาง จังหวัดอุดรธานี พระอธิการบุญทัน อัครธัมโม นายกฤตกร กล่อมจิต นายสัมฤทธิ์ อาจอำนาจ นายอานน รักการ นางวรรณภา ภูริสวัสดิ์
๒.๖	วัดโสมนัสวิหาร เจ้าอาวาส คณะผู้วิจัย	เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพมหานคร พระธรรมวิสุทธิกวี ผศ.ดร.ปกรณ์ สิงห์สุริยา พระสิริปัญญาภุมณี
๒.๗	วัดถ้ำสุเมโน เจ้าอาวาส คณะผู้วิจัย	กิ่งอำเภอสรีนครินทร์ จังหวัดพัทลุง พระครูภาวนาสุมณฑ์ รศ.ดร.สุภัทร ปัญญาที่ป พระจำลอง ดิग्ฆวิโร พระไพศาล ฐิตวิโร
๒.๘	วัดป่าบ้านค้อ เจ้าอาวาส คณะผู้วิจัย	อำเภอบ้านฝาง จังหวัดอุดรธานี พระปัญญาพิศาลเถร รศ.ฉันทนา กล่อมจิต
๒.๙	วัดพระพุทธบาทตากผ้า เจ้าอาวาส คณะผู้วิจัย	อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน พระครูเวฬุวันพิทักษ์ (เขื่อนคำ อุตตสนุนโต) ดร.พิสิฐฐ์ โคตรสุโพธิ์ พระพิรุณ วุฑฒิมมโม
๒.๑๐	วัดเขาพุทธโคดม เจ้าอาวาส	อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี พระครูสาธุกิจจานุรักษ์

	คณะผู้วิจัย	ดร.สมหมาย แจ่มกระจ่าง พระใบฎีกาเล็ก ญาณวีโร นายพีระพงษ์ สุกประเสริฐ
๓.	จัดการศึกษาและการเผยแผ่ศาสนธรรม : ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์	
๓.๑	วัดอนงคาราม เจ้าอาวาส คณะผู้วิจัย	เขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร พระราชสุธี ผศ.วิภาดา อังสุมาลิน ผศ.ดร.ปกรณ์ สิงห์สุริยา พระราชปัญญาภุมณี
๓.๒	วัดสระเกศ เจ้าอาวาส คณะผู้วิจัย	อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์ พระครูอนุรักษ์พัชรธรรม นายปริญญา สร้อยทอง พระครูอนุรักษ์พัชรธรรม พระเต็มใจ ฐานุตโตโร
๓.๓	วัดพระนอนจักรสีห์ เจ้าอาวาส คณะผู้วิจัย	อำเภอเมือง จังหวัดสิงห์บุรี พระเมธีปรีติโยดม รศ.ดร.วรพล พรหมกนิบุตร พระมหาอุดมเขตต์ สิริคุตโต นายชำนาญ สุกุรัตน์ นางสาวเพชรรัตน์ เกติงศรี นางสุธิชา ไกยสิทธิ์
๓.๔	วัดกลางสุรินทร์ เจ้าอาวาส คณะผู้วิจัย	อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ พระครูบรรณสารโกวิท รศ.ดร.พรชูลี อาชวอำรุง พระครูปรียัติกิจฉำรง พระมหาเมธี วชิรเมธี
๔.	จัดการศึกษาและการเผยแผ่ศาสนธรรม : โรงเรียนเอกชนนการกุศลของวัด	
๔.๑	วัดพระธาตุทรีภุมขัย เจ้าอาวาส คณะผู้วิจัย	อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน พระเทพมหาเจติยาจารย์ (ไพบูลย์ ภูริวิบูล) ดร.พิสิฐฐ์ โคตรสุโพธิ์ พระเทพมหาเจติยาจารย์ นายจำรัส ปรีชญาวีโรจน์
๔.๒	วัดกุฎีดาว เจ้าอาวาส คณะผู้วิจัย	อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี พระครูวชิรปัญญาภุมโยค (บุญเรือง รวิวิไล) รศ.ดร.พรชูลี อาชวอำรุง นายธงชัย สุริโย

๔.๓	วัดวิศราราม เจ้าอาวาส คณะผู้วิจัย	อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี พระครูประสาทสุตกิจ รศ.ดร.วรพล พรหมกบุดร พระวิสุทธิ์ พุทธิศาสตร์
๔.๔	วัดใหม่กรงทอง เจ้าอาวาส คณะผู้วิจัย	อำเภอศรีมหาโพธิ์ จังหวัดปราจีนบุรี พระครูสิริอาภาทร รศ.ดร.พรชูลี อาชวอำรุง พระครูวิบูลโพธาภิรัต
๔.๕	วัดเดิม เจ้าอาวาส คณะผู้วิจัย	อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา พระไพฑูริญาณ รศ.จากรุวรรณ ธรรมวัตร พระมหาบุญญมี ปวโร นายสมพร สังข์ทองกลาง
๔.๖	วัดควนวิเศษ เจ้าอาวาส คณะผู้วิจัย	อำเภอเมือง จังหวัดตรัง พระครูพิบูลธรรมสาร รศ.ดร.สุภัทร ปัญญาทีป พระจำลอง ดิถขวิโร พระไพศาล ฐิตวิริโย พระอุทิศ วราสโก
๔.๗	วัดสกุณปักชี เจ้าอาวาส คณะผู้วิจัย	อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี พระครูสุวรรณวชิรธรรม รศ.ดร.วรพล พรหมกบุดร พระมหาศุภกิจ สิริจันโท
๔.๘	วัดบ้านโป่ง เจ้าอาวาส คณะผู้วิจัย	อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี พระพิศาลพัฒนโสภณ รศ.ดร.วรพล พรหมกบุดร พระพิศาลพัฒนโสภณ
๔.๙	วัดตากฟ้า เจ้าอาวาส คณะผู้วิจัย	อำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ พระศรีวิสุทธิเวที นางสาวกุลชลี จงเจริญ พระศรีวิสุทธิเวที
๔.๑๐	วัดเขาแก้ว เจ้าอาวาส คณะผู้วิจัย	อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์ พระครูนิทัศน์ธรรมเวที นางสาวกุลชลี จงเจริญ พระครูนิทัศน์ธรรมเวที

๔.๑๑	วัดศรีอุโมงค์คำ เจ้าอาวาส คณะผู้วิจัย	อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา พระสุธรรมมุนี นางสาวสมบุญรณ์ พุเต็มวงศ์ นายชยัน ตีบเมืองมา
๔.๑๒	วัดสระเรียง เจ้าอาวาส คณะผู้วิจัย	อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช เจ้าอธิการประหยัด วุฒิปญโญ ผศ.ประหยัด เกษม พระมหาพุทธนา คลิ่งเกล้า พระโสภณ พรหมเนตร
๔.๑๓	วัดมงคลนิมิตร เจ้าอาวาส คณะผู้วิจัย	อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต พระศรีรัฐธรรมคณีนี ผศ.ปราณี สกกุลพิพัฒน์ นางนวลศรี พงศ์ภัทรวัด นายประสิทธิ์ พรหมมาศ
๔.๑๔	วัดมงคลสามัคคีธัมมโมทัย เจ้าอาวาส คณะผู้วิจัย	อำเภอเมือง จังหวัดระยอง พระอธิการวิทยา จิตตธมฺโม ดร.สมหมาย แจ่มกระจ่าง นายพีระพงษ์ สุดประเสริฐ นางวนิดา จันทร์พิทักษ์
๔.๑๕	วัดมหาพุทธาราม เจ้าอาวาส คณะผู้วิจัย	อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ พระศรีธรรมนาถมุนี รศ.ดร.คุณ ไทพันธ์ นายเทพพร มังธานี
๔.๑๖	วัดศรีสะเกษ เจ้าอาวาส คณะผู้วิจัย	อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย พระสุนทรธรรมธาดา รศ.ฉันทนา กล่อมจิต นายกฤตกร กล่อมจิต
๕.	จัดการศึกษาประเภทแหล่งการเรียนรู้	
๕.๑	วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม เจ้าอาวาส คณะผู้วิจัย	เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร พระธรรมปัญญาบดี นางสาวรสิกา อังกูร พระมหาพิทักษ์ มหิทธิโก
๕.๒	วัดธรรมามิमुख เจ้าอาวาส คณะผู้วิจัย	อำเภอเขาสมิง จังหวัดตราด พระวินัยธรเสรี ธมฺมานนโท นายสุเมธ การศรีทอง นายพิลิตี ทรัพย์ยิ่ง

๕.๓	วัดใหญ่ชัยมงคล เจ้าอาวาส คณะผู้วิจัย	อำเภอเมือง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พระครูพิสุทธิบุญสาร ผศ.กรีสุดา เทียรทอง ผศ.ดร.สมพร แมลงภู พระครูอาทร บุญวิสุทธิ
๕.๔	วัดเฉลิมพระเกียรติ เจ้าอาวาส คณะผู้วิจัย	อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี พระธรรมกิตติมนี่ นายคำพอง งามภักดิ์ พระมหาวิโรจน์ พรหมสุด พระมหาชาติชาย ไบทัตทิม
๕.๕	วัดจองคำ เจ้าอาวาส คณะผู้วิจัย	อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน พระครูอนุสรณ์ชัยสิทธิ์ ผศ.สมพงษ์ บุญเลิศ
๕.๖	วัดศรีโคมคำ เจ้าอาวาส คณะผู้วิจัย	อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา พระธรรมวิมลโมลี นางสาวสมบุญ ฟุเตีมวงค์ พระครูปริยัติกิตติคุณ พระมหาศรีบรรดร ธีรธมโม
๕.๗	วัดมรุกขนคร เจ้าอาวาส คณะผู้วิจัย	อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม พระปริยัติธีรคุณ รศ.ดร.คุณ ไทชนันท์ นายเทพพร มังธานี
๕.๘	วัดมหาชัย เจ้าอาวาส คณะผู้วิจัย	อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม พระมหาสังคม จิตติญาโณ ผศ.ดร.จินดา งามสุทธิ พระครูปลัดอุทัยอุทโย
๕.๙	วัดตะไหมด เจ้าอาวาส คณะผู้วิจัย	อำเภอตะไหมด จังหวัดพัทลุง พระครูอุทิตกิจจาทร ผศ.ณรงค์ อ้วนอง พระครูสุนทร กิจจานุโยค นายสมคิด ทองสง นายสุจินต์ เพชรสังข์
๕.๑๐	วัดพลับ เจ้าอาวาส คณะผู้วิจัย	อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี พระครูศรีปริยัติวิภูษิต ผศ.สนองชาติ เศรษฐศิริโรตม์ นายศุภวัฒน์ เอ็มโอช นางสาวลำภา หาดอ้าน

รายงานการวิจัย
เรื่อง รูปแบบการจัดการศึกษาและการเผยแพร่ศาสนธรรม
ของวัดในพระพุทธศาสนา
ประเภทการศึกษาและการเผยแพร่ : กรณีศึกษาวัดดอนงคาราม
เขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร

ที่ปรึกษา

พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช) เจ้าอาวาสวัดราชโอรสาราม พระธรรมวรนายก (โสภาส นินฺตติเมธี) เจ้าอาวาส วัดพระนารายณ์มหาราช	ผู้ช่วยแม่กองธรรมสนามหลวง
พระเทพกวี (มนตรี คณิสสโร) ผู้ช่วยเจ้าอาวาส พระเทพปริยัติเมธี (รุ่ง ธีรปญโญ) ผู้ช่วยเจ้าอาวาส วัดชลประทานรังสฤษฏ์	
พระราชบัญญัติมนี่ (ขิม อิศรธมฺโม) ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดดอนงคาราม ดร.รุ่ง แก้วแดง	เลขาธิการสภาการศึกษา (ถึง ๑ พฤษภาคม ๒๕๔๗)
ดร.อำรุง จันทวานิช ดร.นงราม เศรษฐสุพานิช	เลขาธิการสภาการศึกษา ที่ปรึกษาด้านนโยบาย และแผนการศึกษา
ดร.สวัสดิ์ ตี๋ชื่น นางสาวสุทธาสินี วัชรบูล	ที่ปรึกษาด้านระบบการศึกษา ผู้อำนวยการสำนักมาตรฐาน การศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้ ผู้อำนวยการสำนักนโยบาย และแผนการศึกษา
ดร.สุทศศรี วงษ์สมาน	

ดร.พิณสุดา สิริรังศรี

หัวหน้าทีปรีक्षाโครงการ

ผู้รับผิดชอบโครงการ

นางพิศมัย แผงนุเคราะห์

นางสาวประภาพรพรณ วงศาโรจน์

นางรัชณี พึ่งพาณิชกุล

นางสาวสอาดลักษณ์ จงคล้ายกลาง

นายสมศักดิ์ จัตตุพรพงษ์

นางณิชกมล ดวงมาลัย

บรรณาธิการ

นางพิศมัย แผงนุเคราะห์

นักวิชาการศึกษา สว.

หน่วยงานรับผิดชอบ

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ

เพื่อเป็นการใช้ทรัพยากรของชาติให้คุ้มค่า
หากท่านไม่ใช่หนังสือเล่มนี้แล้ว
โปรดมอบให้ผู้สื่อนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป

“ความเปลี่ยนแปลงอย่างที่น่าวิตก คือทุกวันนี้ความคิดความอ่าน
และความประพฤติหลายๆ อย่าง ซึ่งแต่ก่อนถือเป็นความชั่วเป็นความผิด
ได้กลายเป็นสิ่งหนึ่งที่สังคมยอมรับ และพากันประพฤติปฏิบัติโดยไม่รู้สึกระคายสะเทือน
จนทำให้เกิดปัญหาและวิถีชีวิตของคนแต่ละคนมีดมนลงไป
ข้าพเจ้าเห็นว่าเป็นหน้าที่ของชาวพุทธ จะต้องร่วมกันแก้ปัญหาได้อย่างจริงจัง
แต่ละท่าน แต่ละฝ่ายต้องยึดหลักการให้มั่นคงที่จะไม่ทำอะไรๆ ที่ชั่ว ที่เสื่อมเสีย
ต้องกล้าและบากบั่นที่จะทำแต่สิ่งที่เป็นความดี เป็นความถูกต้อง และเป็นธรรม
เพื่อให้ผลความประพฤติปฏิบัติชอบบังเกิดเพิ่มพูนขึ้น
และคำจูนส่วนรวมไว้มิให้เสื่อมทรุดลง หากให้กลับฟื้นคืนดีขึ้นเป็นลำดับ”

พระบรมราชาธิบดีพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
พระราชทานแก่สมาคมพุทธศาสนา
๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๓๒